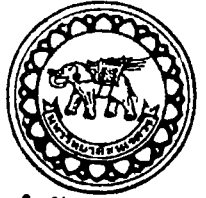

อภิธานนาการ

สำนักหอสมุด

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง
อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
วันลงทะเบียน..... 11 ต.ค. 2555
เลขทะเบียน..... 1. 6030089
เลขเรียกหนังสือ.....

ศิลปนิพนธ์เสนอคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
มีนาคม พ.ศ.2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์

**PRODUCT DEVELOPMENT WITH IDENTITY OF THE HMONG
KHAO KHO PHETCHABUN**

ROTCHANA SANGIAMSAMANAN

1

**Arts Thesis Submitted to the Faculty of Architecture of Naresuan University
In Partial Fulfillment of the Requirements for the
Bachelor of Fine and Applied Arts Degree in Product and Package Design**

March 2012

Copyright 2012 by Naresuan University

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาศิลปนิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์" ของนางสาวรจนา เสงี่ยมสมานันท์ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....ประธาน
(อาจารย์สุภเดช หิมะมาน)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภกร์ก สุวรรณวัจน์)

.....กรรมการ
(อาจารย์เจนยุทธ ศรีหิรัญ)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย เกรียงชัย)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มีนาคม พ.ศ. 2555

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำทะเมนชัยโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขา
เผ่าม้ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้ศึกษาค้นคว้า : นางสาวรจนา เสงี่ยมสมานันท์

ที่ปรึกษา : อาจารย์ศุภเดช หิมะมาน

ประเภทภาคนิพนธ์: การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ศปบ.

สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์,มหาวิทยาลัยนเรศวร,2555

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสภาพทั่วไป กระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำทะเมนชัยโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ จากการศึกษาดังกล่าวจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำทะเมนชัยโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) แล้วสร้างกรอบแนวคิดในการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำทะเมนชัยโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะเป็นโรงงานขนาดเล็กมีช่างเพียงคนเดียว ส่วนขั้นการเตรียมงานจะ แบ่งให้ผู้เตรียมงานทำตามส่วนที่รับงานไปและทำที่บ้านของตน
2. การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่เป็นแบบค้าปลีก เพราะเป็นงานฝีมือที่ค่อนข้างทำไม่ซ้ำแบบเดิม โดยกลุ่มเป้าหมายหลักคือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ
3. ปัญหาและความต้องการของผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำทะเมนชัย นี้คือ ผลิตภัณฑ์ยังไม่สามารถบ่งบอกหรือแตกต่างจากความเป็นเอกลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดอื่นๆ เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้เลือกซื้อจากแหล่งเดียวกัน ใช้วัสดุแบบเดียวกัน และใช้ผลิตภัณฑ์ของชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดอื่นมาเป็นต้นแบบในการผลิตสินค้า จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่มีความแตกต่างกัน

ประกาศคุณูปการ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ. โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ศุภเดช หิมะมาน ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์และอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำต่างๆ ความช่วยเหลือและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ ตลอดจนระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและการออกแบบทุกท่านที่กรุณาและให้คำแนะนำต่างๆ และตลอดการแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณบังอร แซ่พูนและคุณนิชาภา แซ่มลำเจียก ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลต่างๆ

ขอขอบพระคุณเพื่อนๆและน้องๆร่วมภาควิชาศิลปะและการออกแบบทุกท่าน ที่ได้คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณทุกคนในครอบครัว ทุกคน ที่เป็นห่วงเป็นใย สนับสนุนส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือในทุกๆด้าน ทั้งในด้านหาแหล่งทำงานวิจัย สนับสนุนงบประมาณ ทั้งให้กำลังใจเสมอและคำชี้แนะที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและภูมิใจอย่างยิ่งที่สามารถทำงานวิจัยชิ้นนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีตามความตั้งใจ

นางสาวรจนา เสงี่ยมสมานันท์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
1.เอกสารที่เกี่ยวกับการออกแบบ.....	7
1.1 ความหมายของการออกแบบ.....	7
1.2 ประวัติความเป็นมาของการออกแบบ.....	8
1.3 องค์ประกอบของการออกแบบ.....	9
1.4 ประเภทของการออกแบบ.....	21
1.5 ลักษณะทั่วไปของการออกแบบ.....	26
2.เอกสารที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์.....	28
2.1 ความหมายของผลิตภัณฑ์.....	28
2.2 องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์.....	28
2.3 ประเภทของผลิตภัณฑ์.....	28
3.เอกสารที่เกี่ยวกับชาวเขาเผ่าม้ง.....	30
3.1 ประวัติความเป็นมาของชาวเขาเผ่าม้ง.....	30
3.2 ระบบการปกครอง.....	31
3.3 ระบบความเชื่อ.....	34
3.4 ระบบเศรษฐกิจ.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.เอกสารที่เกี่ยวกับผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง.....	39
4.1 ความหมายของผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง.....	39
4.2 ประวัติความเป็นมาของผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง.....	41
4.3 หน้าที่ของผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง.....	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
ส่วนที่ 1 บทสังเขปเงื่อนไขในการออกแบบ.....	47
ส่วนที่ 2 ขั้นตอนแบบร่าง.....	59
ส่วนที่ 3 พัฒนาและการสร้างสรรค์.....	66
ส่วนที่ 4 ผลงานที่สร้างสรรค์.....	69
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	70
บรรณานุกรม.....	
ประวัติผู้วิจัย.....	

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
4.1 ภาพแสดงเอกลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าม้ง.....	61
4.2 ภาพแสดงโทษจากธรรมชาติ.....	61
4.3 ภาพแสดงความเชื่อของชาวเขาเผ่าม้ง.....	62
4.4 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดใหญ่.....	63
4.5 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดกลาง.....	63
4.6 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดเล็ก.....	64
4.7 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์กระเป๋าเครื่องสำอาง.....	64
4.8 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์กระเป๋าแล็ปทอป(Laptop Case).....	65
4.9 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ 2 แบบ.....	65
4.10 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดใหญ่.....	66
4.11 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดกลาง.....	66
4.12 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดเล็ก.....	67
4.13 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าเครื่องสำอาง.....	67
4.14 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแล็ปทอป(Laptop Case).....	68
4.15 ผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ 2 แบบ.....	68
4.16 ภาพแสดงการจัดนิทรรศการ.....	69
4.17 ภาพแสดงการจัดนิทรรศการ.....	69

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการกระจายตัวของกลุ่มหรือชุมชนที่มีฝีมือทางด้านงานหัตถกรรมซึ่งแต่ละชุมชนมีการเรียนรู้การสร้างผลงานจากสิ่งที่มีอยู่รอบตัวเพื่อประดิษฐ์คิดค้นและสร้างสรรค์ ผลงานทางศิลปะแขนงต่างๆโดยเริ่มจากการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใช้ในครัวเรือนจากนั้นเกิดการรวมกลุ่มกันภายในชุมชนเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของตัวเอง เริ่มแรกนั้นวัตถุประสงค์ของการคิดค้นหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการประโยชน์ในการใช้งานและความพึงพอใจการดำรงชีวิตในอดีตนั้นยังคงพึ่งพาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นหลักและการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนและสิ่งแวดล้อมนั้นจึงเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานหรือผลิตภัณฑ์เครื่องใช้จากสิ่งที่มีอยู่รอบตัวโดยคิดค้นกระบวนการหรือวิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานจากประสบการณ์ของผู้ผลิตที่มีการทดลองใช้งานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งผลงานที่เกิดจากกระบวนการคิดค้นของคนในท้องถิ่นนั้นมีวิธีการและรูปแบบในการผลิตเฉพาะที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ซึ่งผู้ผลิตนั้นจะถ่ายทอดวิธีการผลิตเฉพาะผู้อาศัยในชุมชนของตนเองเท่านั้น การแสดงออกทางฝีมือการช่างนี้ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของช่างฝีมือแต่ละชุมชนที่สืบทอดมาจากคนไทยมาเป็นเวลานาน

วัฒนธรรมหัตถกรรม (Handcraft culture) เป็นวัฒนธรรมที่เคียงคู่กับอารยธรรมของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะงานหัตถกรรมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์และมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์กล่าวคือช่วยให้เกิดความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตอีกทั้งช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และหัตถกรรมถักทอก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มีเครื่องนุ่งห่ม การสร้างและพัฒนาหัตถกรรมเหล่านี้จึงเป็นไปเพื่อการใช้งานสอยเป็นหลักกระทั่งกลายมาเป็นเครื่องนุ่งห่มและได้มีผ้าไทยเกิดขึ้น(วิบูลย์ ลี้สุวรรณ.2535,ม.ป.น.)นอกจากผ้าไทยที่มีความสวยงามประณีตละเอียดอ่อนและวิจิตรแล้ว ยังมี

ผ้าพื้นเมืองของชาวเขาเผ่าม้งที่เป็นหัตถกรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์เช่นเดียวกับภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมีคุณค่าอยู่ในผ้าแต่ละผืนว่าใช้เวลายาวนานและใช้ความประณีตละเอียดอ่อนเป็นอย่างมากกว่าจะปักให้สำเร็จออกมาได้ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของลวดลายแต่ละผืนซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อทางวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต แม้งานหัตถกรรมจะหมายถึงสิ่งที่สร้างขึ้นด้วยมือและมุ่งสนองประโยชน์ใช้สอย ตามความจำเป็นในการดำรงชีวิตเป็นหลัก แต่โดยธรรมชาติของการสร้างสรรค์งานย่อมมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนางานอยู่ตลอดเวลา งานหัตถกรรมพื้นบ้านเมื่อพัฒนามีความสมบูรณ์ในด้านประโยชน์ใช้สอยแล้ว ผู้สร้างก็มีความชำนาญในการสร้างสรรค์จากการสืบทอดมายาวนาน จึงย่อมมีการพัฒนาฝีมือดีขึ้น มีการปรับปรุงในด้านความละเอียด ประณีตในงานมากขึ้น เน้นคุณค่าทางศิลปะเป็นการพัฒนาจากงานหัตถกรรม

งานหัตถกรรม ผ้าพื้นเมืองชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง โดยเฉพาะผ้าปักแบบครอสติช (Cross Stitch) มีการพัฒนาการให้สีและการออกแบบลวดลายใหม่ ๆ แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์เดิม สามารถนำผ้าปักไปใช้สร้างสรรค์ออกแบบตกแต่งเสื้อผ้าในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายได้ตามความต้องการของตลาด และยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้ออกแบบลายปักโดยนำลายปักแบบดั้งเดิมของชาวม้ง คือ ลายใจเต้า และลายเหล่าไ้ มาผสมผสานกับลายผ้าทอพื้นบ้านภาคเหนือของอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ คือ ลายดอกจันทร์แปดกลีบและลายประกอบห้องนก 1,3 มาประยุกต์ประสานลายเข้าด้วย แล้วปักลายลงบนผ้าที่จะใช้ตัดเป็นเสื้อผ้าได้เลย โดยออกแบบกำหนดตำแหน่งของลายตามต้องการ การพัฒนาการออกแบบลายปักบนผ้าชิ้นเล็กเป็นแถบยาว ซึ่งแต่เดิมนิยมใช้แต่ผ้าพื้นสีดำและปักลวดลายด้วยสีจุดขาด ใช้แม่สีสด ๆ มาปักซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของผ้าปักม้งนอกเหนือไปจากลายปัก ได้มีการพัฒนาโดยออกแบบลายปักใหม่ให้มีการผสมผสานกันระหว่างลายปักแบบเก่า และการใช้สีตามหลักศิลปะสมัยใหม่ การปักลายแบบใหม่ลงบนผ้าพื้นสีดำและผ้าพื้นสีขาว เลือกใช้สีตามความนิยมของนักท่องเที่ยว ผลงานที่ได้เป็นที่น่าพอใจ ผ้าปักมีความสวยงามและยังคงรักษาเอกลักษณ์ของผ้าปักม้ง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักม้งได้นำผ้าปักม้งมาตกแต่งเสื้อผ้าที่มีรูปทรงสวยงามเข้ากับรูปร่างผู้สวมใส่ ลวดลายและการใช้สีบนผ้าปักมีการออกแบบที่ทันสมัยเพิ่มความสวยงามให้กับเสื้อผ้า การอัดกลีบกระโปรงม้ง โดยใช้น้ำยาอัดกลีบ

เป็นตัวช่วย แล้ววัดด้วยเตารีดไอน้ำเป็นการพัฒนากระโปรงมั่ง ที่ใช้วิธีอัดกลีบแบบดั้งเดิมโดยการเนา มาเพิ่มคุณภาพให้กลีบกระโปรงมั่งอยู่คงทนไม่คลายตัวง่ายเหมือนกระโปรงมั่งแบบดั้งเดิมและมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักมั่งไปตัดเย็บเป็นกางเกง กระเป๋ารองเท้า ซึ่งได้รับความนิยมในระดับหนึ่ง

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดหนึ่ง ที่มีชาวเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากตามแถบภูเขาสูงหรือที่ราบเชิงเขา อยู่อาศัยมากที่ตำบลเข็กน้อย เรียกได้ว่าเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมชาวเขาเผ่าม้งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เป็นที่ทราบกันดีอยู่ว่า สังคมม้งเป็นสังคมเกษตรกรรมเท่านั้น ชาวเขาเผ่าม้งไม่มีวันหยุดตามประเพณี นอกจากวันพิธีปีใหม่เท่านั้น เว้นแต่จะหยุดตามเหตุการณ์ดังต่อไปนี้ มีผู้เสียชีวิตในหมู่บ้าน พิธีแต่งงาน หรือการประกอบพิธีกรรมของแต่ละครัวเรือน ดังนั้นกิจกรรมการเกษตร ซึ่งรวบรวมได้ตามกำหนดเวลาในรอบปีที่เกี่ยวข้องไร่ข้าว ข้าวโพด พืชผักต่าง ๆ เป็นต้น แต่ปัจจุบันนี้ชาวเขาเผ่าม้งเริ่มมีการเกษตรผสมผสานมากขึ้น โดยส่วนใหญ่แล้วเลิกการทำไร่ข้าว ข้าวโพด แล้วจะทำข้าวนาแทนสวนผลไม้ และนอกเหนือจากการทำการเกษตรแล้ว ผู้หญิงชาวเขาเผ่าม้งก็จะปักผ้าเพื่อใส่ในงานประจำปีคืองานฉลองเทศกาลปีใหม่ม้ง ตลอดจนกลายเป็นอาชีพเสริม

เนื่องด้วยจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาสูง เนื่องจากพื้นที่เชื่อมต่อกับจังหวัดอื่น เช่น พิษณุโลก เลย ลพบุรี ขอนแก่น ชัยภูมิ นครสวรรค์และพิจิตร ทำให้เป็นจังหวัดที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่างและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้าด้วยกัน ซึ่งปัจจุบันมีการผลิตผ้ามั่ง จะมีการพัฒนาด้านรูปแบบทางศิลปะและรูปลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่เป็นความต้องการของตลาด ซึ่งมีความแตกต่างจากรูปแบบเดิมแต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของอารยธรรมความเป็นอยู่ของท้องถิ่น ซึ่งผ้าปักส่วนใหญ่จะมีขั้นตอนการผลิตที่ประณีต ไปจนถึงขั้นตอนการตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ หากได้พิจารณารูปแบบในด้านของธุรกิจ จะเห็นว่าการพัฒนาและการส่งเสริมการทำหัตถกรรมในท้องถิ่นไม่มีการพัฒนาทางด้านการออกแบบ การพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยสร้างความแตกต่าง สร้างเอกลักษณ์เฉพาะความหลากหลายในรูปแบบของการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผลิตภัณฑ์ตัวเลือกในการพัฒนารูปแบบไปสู่ตลาดโลก เพื่อพัฒนาการและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง

ปัจจุบันสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเริ่มเปลี่ยนไป และชาวเขาเผ่าม้งเองก็มีความต้องการในการใช้เครื่องอุปโภคบริโภคเป็นอย่างมากเช่นเดียวกับคนทั่วไป ดังนั้นชาวเขาเผ่าม้ง จึงต้องมีการดิ้นรนเพื่อที่จะเพิ่มรายได้มาจุนเจือครอบครัวของตนเอง แต่ชาวเขาเผ่าม้งก็มีลักษณะนิสัยที่เด่นอย่างหนึ่งคือ เป็นคนขยันขันแข็งในการทำงาน และมีความชำนาญด้านการซื้อขายสินค้า จึงทำให้มีชาวเขาเผ่าม้งจำนวนหนึ่งอพยพเข้าไปอยู่ในเมืองประกอบอาชีพเป็นเจ้าของร้านค้าเสื้อผ้า จนกลายเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอสมควร สินค้าที่นำมาขายก็เป็นผลิตภัณฑ์เดิมๆ โดยการผลิตแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ 1. ตัดเป็นชุดม้งแบบดั้งเดิม 2. ตัดโดยการออกแบบตามแฟชั่น แต่ยังมีผู้บริโภควัยอื่นๆ ที่ต้องการแบบเสื้อผ้า กระเป๋า ที่เข้ากับสมัยนิยม เพศและวัยของตน (www.kheknoi.th. 2552)

หากกล่าวในภาพรวมจะพบว่า ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าม้งได้มีการพัฒนารูปแบบเพื่อได้ตามความต้องการของตลาด เลือกใช้สีตามความนิยมของนักท่องเที่ยว ผลงานที่ได้เป็นที่น่าพอใจ ผ้าปักมีความสวยงามและยังคงรักษาเอกลักษณ์ของผ้าปักม้ง จึงทำให้ตลาดผ้าม้งเริ่มมีการแข่งขันและหาจุดเด่นเพื่อเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาในเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อโดย ใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้เกิดผลิตภัณฑ์ของฝากในรูปแบบใหม่ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการประยุกต์ผลิตภัณฑ์ผ้าม้งที่มีอยู่ทั่วไปในภาคเหนือและยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้คงอยู่สืบไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงพัฒนา เกี่ยวกับชุมชนทางด้านหัตถกรรมของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อพัฒนารูปแบบหัตถกรรมโดยศึกษา 2 ประเด็นหลักดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบริบทของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อให้ได้รูปแบบเอกลักษณ์ มีรสนิยม สวยงามและเป็นการเพิ่มมูลค่าให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบสร้างสรรค์ ซึ่งนักวิจัยในที่นี้หมายถึง นิสิตภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ส่วนผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์

โดยมุ่งหวังว่าผลงานวิจัยจะทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1. ขอบเขตด้านผลิตภัณฑ์

1.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดใหญ่	1 โครงสร้าง
1.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดกลาง	1 โครงสร้าง
1.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดเล็ก	1 โครงสร้าง
1.4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าเครื่องสำอาง	1 โครงสร้าง
1.5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าแล็ปท็อป(Laptop Case)	1 โครงสร้าง
1.6 การพัฒนาผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ	2 โครงสร้าง

2. ขอบเขตด้านสถานที่

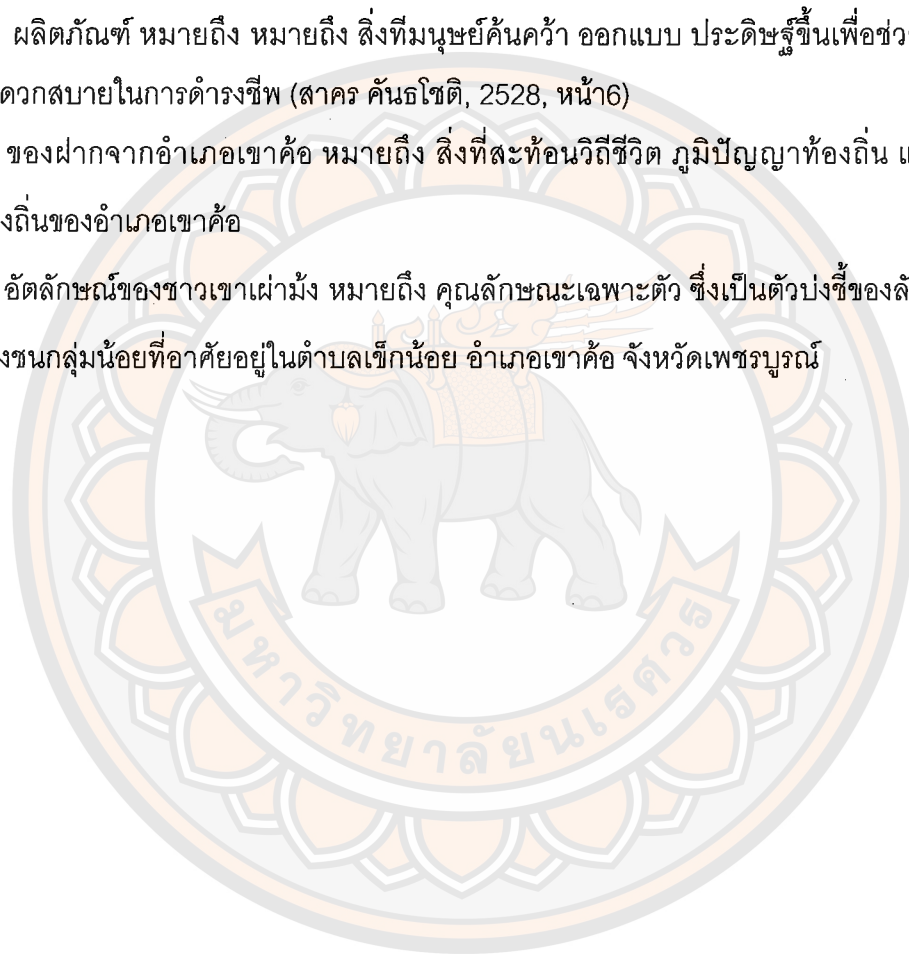
การวิจัยครั้งนี้ใช้สถานที่วิจัยคือ หมู่ บ้านเข็กน้อย อำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์ และสถานที่ผลิตผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ ประเภทผ้าชาวเขา

3. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้เริ่มวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2554 - เดือนมีนาคม 2555-

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนา หมายถึง ทำให้มั่นคง ทำให้ก้าวหน้า การพัฒนาประเทศก็ทำให้บ้านเมืองมั่นคงมีความเจริญ ความหมายของการพัฒนาประเทศนี้ก็เท่ากับตั้งใจที่จะทำให้ชีวิตของแต่ละคนมีความปลอดภัย มีความเจริญ มีความสุข
2. ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ค้นคว้า ออกแบบ ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีพ (สาคร คันธโชติ, 2528, หน้า6)
3. ของฝากจากอำเภอเขาค้อ หมายถึง สิ่งที่สะท้อนวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่นของอำเภอเขาค้อ
4. อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ

- 1.1 ความหมายของการออกแบบ
- 1.2 ประวัติความเป็นมาของการออกแบบ
- 1.3 องค์ประกอบของการออกแบบ
- 1.4 ประเภทของการออกแบบ
- 1.5 ลักษณะทั่วไปของการออกแบบ

2.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์

- 2.1 ความหมายของผลิตภัณฑ์
- 2.2 องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์
- 2.3 ประเภทของผลิตภัณฑ์

3.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาเผ่าม้ง

- 3.1 ประวัติความเป็นมาของชาวเขาเผ่าม้ง

4.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง

- 4.1 ความหมายของผ้าพื้นเมือง
- 4.2 ประวัติความเป็นมาของผ้าพื้นเมือง
- 4.3 ประเภทของผ้าพื้นเมือง
- 4.4 หน้าที่ของผ้าพื้นเมือง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสำคัญต่องานวิจัย โดยแบ่งข้อมูลออกเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1.1 ความหมายของการออกแบบ

มีคนจำนวนมากคิดว่า การออกแบบเป็นความพยายามในการที่จะทำสิ่งที่ปรากฏแก่สายตาเกิดความสวยงาม แต่ความสวยงามเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ซึ่งแท้จริงแล้วจุดประสงค์ในการออกแบบมีอะไรลึกซึ้งไปกว่านั้น

การออกแบบ คือ การจัดองค์ประกอบของหลายสิ่ง สร้างสรรค์ให้มีความสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะ เป็นองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกัน นำมาจัดด้วยการใช้สายตา ทำให้มีจุดสนใจ การออกแบบจะปรากฏในรูปแบบ รูปร่าง ซึ่งแตกต่างกันหลายชนิด ถ้าสังเกตอย่างถี่ถ้วน จะรู้ว่างานศิลปะทั่วไปจะประกอบขึ้นมาได้ ต้องอาศัยหลักในการออกแบบเสมอ(เลอสม สถาปิตานนท์ ,2537, หน้า8-9)

การออกแบบ หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่เพื่อประโยชน์และสวยงามด้วยการนำ ส่วนประกอบของการออกแบบมาใช้ (Elements of design) และหมายถึงการปรับปรุงของเดิมที่มีอยู่แล้วดัดแปลงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (อารี สุทธิพันธุ์, 2516, หน้า 138)

การออกแบบ หมายถึง การวางแผนสร้างสรรค์รูปแบบโดยวางแผนจัดส่วนประกอบของการออกแบบ ให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย วัสดุ และการผลิตสิ่งของที่ต้องการออกแบบนั้นเช่น การออกแบบหมวกก็คือ การวางแผนสร้างหมวกในรูปแบบใหม่ โดยเน้นความเหมาะสมของรูปทรง สี เส้น ฯลฯ ซึ่งองค์ประกอบทางความงามและพิจารณาถึงประโยชน์ใช้สอย (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539 หน้า 20)

การออกแบบ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในอำนาจความรู้สึกและความคิด อาจเป็นการออกแบบรูปทรง รูปแบบหรือแผนผังที่กำหนดขึ้นด้วยการจัดองค์ประกอบของ เส้น สี เสียง แสง พื้น ที่ ลักษณะพื้นผิว ถ้อยคำ ท่าทาง และจัดวัสดุต่างๆ ตามหลักเกณฑ์ทางความงาม(Aesthetic Principle) (สงวน รอดบุญ, 2524, หน้า 101)

การออกแบบของมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับระบบที่ซับซ้อนเพื่อแก้ปัญหา อำนวยความสะดวก และควมมีประสิทธิภาพในการเป็นอยู่ ผู้ที่จะทำการออกแบบต้องมีความรู้ความสามารถ เชี่ยวชาญเฉพาะในการคิดค้น ไปจนถึงการออกแบบที่ใช้วิธีการเลือกองค์ประกอบทางด้าน รูปทรง ขนาดวัสดุ การประกอบสีและการตกแต่งพื้นผิวเพื่อให้ได้เป็นผลงานที่มีความงดงามน่าชื่นชมจาก ความกว้างขวางและหลากหลายในการออกแบบดังกล่าว จึงมีผู้พยายามค้นคว้าให้เกิดความรู้

ความเข้าใจที่กระจ่างชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนี้มาเป็นเวลานานและได้ให้คำนิยามไว้ต่าง ๆ นานาดังพอสรุปความหมายดังนี้

1. การออกแบบหมายถึงเฉพาะสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเท่านั้น
2. การออกแบบ เป็นความพยายามสร้างให้เกิดความเปลี่ยนแปลง โดยการจัดระเบียบด้วยความมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหา และเพื่อตอบสนองประโยชน์ของตนเองและคนในสังคม
3. คุณสมบัติของนักออกแบบควรเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ และที่สำคัญคือเป็นผู้ที่มีความคิดและจินตนาการ (นวลน้อย บุญวงษ์, 2542, หน้า 1-2)

ในการออกแบบนี้ถือว่าเป็นวิชาปฏิบัติเกี่ยวกับการวิเคราะห์ การสร้างสรรค์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อการผลิตที่เหมือนกันเป็นจำนวนมากให้ได้รูปร่างที่ถูกต้องแน่นอนก่อนที่จะลงทุนในการผลิต นอกจากนี้เพื่อจัดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ได้ในราคาพอสมควรที่ผู้ซื้อพอจะซื้อได้

1.2 ประวัติความเป็นมาของการออกแบบ

เมื่อก้าวถึงการเริ่มต้นในการออกแบบเราจำเป็นต้องมองย้อนไปในอดีตถึงสมัยที่มนุษย์เริ่มกำเนิดมาในโลกเป็นเวลากว่าแสนปีมาแล้วที่มนุษย์ในยุคแรกๆ ดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และต้องพยายามปรับตัวให้ได้มากที่สุดเพื่อการอยู่รอด เรายังคงมีสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติแวดล้อมมาใช้ในปัจจุบันพื้นฐาน โดยเริ่มตั้งแต่เก็บเกี่ยวพืชผลที่งอกงามอยู่รอบตัวและล่าสัตว์เป็นอาหาร อาศัยในถ้ำที่มีลักษณะเป็นเว้าอยู่ภายในที่ซึ่งเหมาะสมต่อการกินอยู่หลับนอน นุ่นห่มผลผลิตที่เหลือจากการล่าสัตว์เป็นอาหารได้แก่สัตว์บางชนิด และนำส่วนประกอบจากพืชที่มีคุณสมบัติเป็นสมุนไพรใช้รักษาความเจ็บป่วย นอกจากนี้ปัจจุบันแล้วมนุษย์ยังใช้ประโยชน์จากธรรมชาติแวดล้อมในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน การดำรงชีวิตอยู่ในโลกมาเป็นเวลานาน ช่วยสอนให้มนุษย์รู้จักสร้างคุณสมบัติเฉพาะตัวที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตลอดจนสร้างให้เกิดอารยะธรรมความเจริญในด้านต่าง ๆ คุณสมบัติเฉพาะตัวที่นี้คือ การรู้จักสังเกตทดลองและการดัดแปลงปรับปรุง เมื่อมนุษย์พบเห็นวัตถุสิ่งของตลอดจนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติก็รู้จักสังเกตและจดจำเก็บเป็นความรู้ไว้ในสมอง เมื่อมีโอกาสอันควรก็นำความรู้นี้มาทดลองปฏิบัติตามแบบอย่างที่ได้สังเกตจดจำไว้ ถ้าได้ผลลัพธ์ออกมาไม่ตรงตามที่ต้องการ ก็รู้จักดัดแปลงเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขจนเกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการในภายหลัง ตัวอย่างที่ใช้อธิบายในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดีได้แก่การค้นพบวิธีการทำเครื่องปั้นดินเผา เริ่มต้นจากการสังเกตเห็นว่าดินที่อยู่รอบกองไฟเมื่อถูกความร้อนจะแข็งตัวและไม่ละลายน้ำอีกต่อไป เมื่อสังเกต

พบแล้วก็รู้จักทดลองนำดินเหนียวมาทาหรือพอกบนภาชนะเครื่องจักรสานและนำไปเผาไฟก็จะได้ พายชนะดินเผาที่มีรูปทรงตามเครื่องจักรสาน แต่ภาชนะดังกล่าวอาจจะมีลักษณะไม่สะดวกต่อการ ใช้ใส่อาหารจึงปรับปรุงวิธีการด้วยการนำดินเหนียวมาปั้นขึ้นเป็นรูปภาชนะให้มีรูปทรงซึ่งเหมาะสม ต่อการนำไปใช้หุงต้มอาหารโดยไม่ต้องอาศัยโครงสร้างจากเครื่องจักรสานในที่สุดด้วยคุณลักษณะ เฉพาะตัวดังกล่าว เมื่อพบว่ามนุษย์พบว่าสิ่งที่ธรรมชาติสร้างให้มีความไม่เหมาะสมสอดคล้องต่อ การนำไปใช้งาน มนุษย์จึงเริ่มต้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะรูปทรงของสิ่งต่างๆ รอบตัว และ การที่มนุษย์เริ่มต้นดัดแปลงรูปทรงของสิ่งแวดล้อม นับว่ามนุษย์ได้เริ่มต้นการออกแบบ หรือ อาจจะถูกกล่าวได้ว่าการออกแบบเป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งของมนุษย์เมื่อมีความไม่พอใจใน ลักษณะรูปทรงของสิ่งที่เป็นอยู่(นวลน้อย บุญวงษ์, 2542, หน้า 7-8)

1.3 องค์ประกอบของการออกแบบ

ในทางศิลปะนั้น องค์ประกอบ (Composition) ก็คือการนำสิ่งต่างๆ มาจัดวางรวมกันให้เกิด ความเหมาะสมโดยจัดสิ่งต่างๆ นั้นควรคำนึงถึงลักษณะต่างๆ ของวัตถุ ไม่ว่าจะเป็นรูปทรง เส้น สี รูปร่าง ลวดลาย คำนำหน้าสี และอื่นๆ (วิฒนะ จุฑะภาท, 2524, หน้า 124)

จุดประสงค์ในการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ สามารถแบ่งได้เป็น 2 หลักใหญ่ดังนี้ คือ

1. เพื่อดึงดูดความสนใจ งานศิลปะที่จัดองค์ประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจ ประกอบไปด้วย รูปทรง ที่มีความรุนแรง และเด่นชัด มีความแตกต่างในองค์ประกอบเช่น ความแตกต่างของรูปทรง ความแตกต่างของสี หรือสิ่งอื่นในลักษณะที่เรียกว่า "การตัดกัน" (Contrast) อย่างชัดเจนซึ่งเราจะ เห็นตัวอย่างได้จาก งานโฆษณา (Advertisement) โปสเตอร์ (Poster)

2. เพื่อแสดงความมุ่งหมาย (Attention) เป็นการจัดองค์ประกอบโยมุงคำนึงถึงเรื่องราวมุ่ง แสดงความหมายโดยอาศัยงาน เป็นเรื่องมีสื่อความหมาย ผู้ดูต้องมีความตั้งใจและใช้เวลา พอสสมควรในการที่จะรับรู้และเข้าใจ (วิฒนะ จุฑะภาท, 2527, หน้า 124)

ดังนั้น ในการจัดองค์ประกอบนั้นส่วนมากจะเกิดจากการเลือกองค์ประกอบที่เหมาะสมกับ เนื้อหาเรื่องราว รูปร่างต่างๆ จึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการจัดองค์ประกอบ การจัดองค์ประกอบ เป็นการจัดระเบียบของภาพ และพื้นที่ เพื่อให้มีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดผู้ชมได้

ความเป็นเอกภาพ (Unity) ในการออกแบบ ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงงานทั้งหมดให้อยู่ใน หน่วยงานเดียวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน หรือมีความสัมพันธ์กันทั้งหมดของงานนั้น ๆ และพิจารณา ส่วนย่อยลงไปตามลำดับในส่วนย่อย ๆ ก็ต้องถือหลักนี้เช่นกัน

ความสมดุลหรือความถ่วง (Balancing) เป็นหลักทั่ว ๆ ไปของงานศิลปะที่จะต้องดูความสมดุลของงานนั้น ๆ ความรู้สึกสมดุลนี้เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในส่วนของความคิดในเรื่องของความงามในสิ่งนั้น ๆ มีหลักความสมดุลอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความสมดุลในลักษณะเท่ากัน (Symmetry Balancing) คือมีลักษณะเป็นซ้าย-ขวา, บน-ล่าง เป็นต้น ความสมดุลในลักษณะนี้ดูและเข้าใจได้ง่าย

2. ความสมดุลในลักษณะไม่เท่ากัน (Non-symmetry) คือมีลักษณะสมดุลกันในตัวเองไม่จำเป็นต้องเท่ากัน แต่ดูในด้านความรู้สึกแล้วเกิดความสมดุลกันในตัว ลักษณะการสมดุลแบบนี้ผู้ออกแบบจะต้องมีการลองดูให้แน่ใจในความรู้สึกของผู้พอมเห็นด้วย ซึ่งเป็นความสมดุลที่เกิดในลักษณะที่แตกต่างกันก็ได้ เช่น ใช้ความสมดุลด้วยผิว (Texture) ด้วยแสงเงา (Shade) หรือด้วยสี (Color) เป็นต้น

3. จุดศูนย์ถ่วง (Gravity Balance) การออกแบบใด ๆ ที่เป็นวัสดุสิ่งของและจะต้องใช้งาน การทรงตัวจำเป็นที่ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงจุดศูนย์ถ่วง ได้แก่การการไม่โยกเอียง หรือให้ความรู้สึกไม่มั่นคงแข็งแรง ดังนั้น สิ่งใดที่ต้องการจุดศูนย์ถ่วง แล้วผู้ออกแบบจะต้องระมัดระวังในสิ่งนี้ให้มาก

ความสัมพันธ์ทางศิลปะ (Relativity of Arts) ในเรื่องของศิลปะนั้นเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณากันหลายขั้นตอน เพราะเป็นเรื่องของความรู้สึกที่สัมพันธ์กัน อันได้แก่

1. การเน้นหรือจุดสนใจ (Emphasis of Centre of Interest) งานด้านศิลปะผู้ออกแบบจะต้องมีผู้เน้นให้เกิดสิ่งประทับใจให้แก่ผู้พอมเห็น โดยมีข้อบอกล่าวเป็นความรู้สึกร่วมที่เกิดขึ้นเองจากตัวของศิลปกรรมนั้น ๆ ความรู้สึกนี้ผู้ออกแบบจะต้องพยายามให้เกิดขึ้นเหมือนกับส่วนมากจากบุคคลทั่วไป

2. จุดสำคัญรอง (Subordinate) คงคล้ายกับจุดเน้นนั่นเอง แต่มีความสำคัญรองลงไปตามลำดับ ซึ่งอาจจะเป็นส่วนที่ 1 ส่วนที่ 2 ก็ได้ ส่วนนี้จะช่วยให้เกิดความลดหล่นทางผลงานที่แสดง ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วย

3. จังหวะ (Rhythm) โดยทั่ว ๆ ไปสิ่งที่สัมพันธ์กันในสิ่งนั้น ๆ ย่อมมีจังหวะระยะหรือความถี่ห่างในตัวมันเองก็ได้ หรือสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กันอยู่ก็ดี จะเป็นเส้น สี แสง เงา หรือช่วงจังหวะของการตกแต่ง แสงไฟ ลวดลายที่มีความสัมพันธ์กันในที่นั้นเป็นความรู้สึกของผู้พอมเห็น หรือผู้ออกแบบจะต้องรู้สึกในทางความงามนั่นเอง

4. ความกลมกลืน (Harmonies) ความกลมกลืนในที่นี้ หมายถึง การพิจารณาในส่วนรวมทั้งหมด แม้จะมีบางสิ่งบางอย่างแตกต่างกัน การใช้สีที่ตัดกัน หรือการใช้ผิวใช้เส้นที่ขัดกับความรู้สึกน้อยนี้ไม่ทำให้ส่วนรวมเสียก็ถือว่าเกิดความกลมกลืนกันในส่วนรวม ความกลมกลืนใน

ส่วนรวมนี้อาจจะแยกก็ได้แก่ ความนั้นไปในส่วนมูลฐานทางศิลปะอันได้แก่ เส้น แวง-เงา รูปทรง ขนาด ผิดสี นั้นเอง (สาคร คันทโชติ, 2528, หน้า 31-32)

อย่างไรก็ตาม การนำไปใช้ต้องคำนึง การจัดภาพเสียก่อน ซึ่งหมายถึงในภาพหนึ่งจะประกอบไปด้วย

1. ส่วนใหญ่ หมายถึง ลักษณะของภาพที่ต้องการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน
2. ส่วนย่อย หมายถึง ส่วนประกอบที่เป็นตัวช่วยเน้นส่วนรวมให้เด่นขึ้น

ส่วนประกอบของการออกแบบ (Element of Design)

ส่วนประกอบของการออกแบบ (Elements of Design) โดยมีส่วนประกอบหลายๆ อย่างมารวมตัวกันเป็นหนึ่งผลงาน ส่วนจะสวยงามหรือน่าสนใจนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพในการปฏิบัติงานของผู้ออกแบบเอง ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปนี้

จุด (Dot)

เมื่อกล่าวถึงจุดในความหมายทั่วไป เราจะเข้าใจถึงส่วนที่เล็กที่สุดในที่ใดที่หนึ่ง เช่น จุดบนกระดาษ บนผ้า หรือบนพื้น จุดทางการออกแบบอาจจะเป็นส่วนที่เป็นที่เล็กที่สุดหรือใหญ่ก็ได้ในการออกแบบสามมิติ (Three-dimen-sional Design) จุดอาจมีปริมาตรได้ด้วย เช่นจุดในงานโครงสร้างงานโมบิล หรืองานประติมากรรม เมื่อเราพบจุดบนงานออกแบบ จุดอาจบอกถึงขนาดตำแหน่ง และแรงดึงดูด จุดในงานออกแบบได้มีสภาพเป็นส่วนสำคัญท่ามกลางบริเวณทั้งการออกแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ ซึ่งการออกแบบอาจจะออกแบบเฉพาะจุดให้รวมตัวกันหรือออกแบบจุดรวมตัวกับส่วนประกอบอื่นๆก็ได้ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539, หน้า 24)

จุดจะทำหน้าที่ในการออกแบบได้ 3 ทางคือ

1. เป็นรูปร่างด้วยตัวของมันเอง
2. เป็นเส้นปะที่เชื่อมสายตาด้วยจุดที่ต่อกัน
3. นำมารวมกันเพื่อสร้างรูปที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งจะเป็นรูปร่างที่มีค่าน้ำหนักสีเทาและมีผิวหยาบที่มองเห็นได้

จุดสามารถใช้เพื่อบรรยายรูปทรง หรือเป็นธาตุเบื้องต้นในการออกแบบดังกล่าวมาแล้วภาพในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารเป็นภาพที่สร้างขึ้นด้วยจุด ซึ่งเรียกว่าภาพฮาล์ฟโทน ทำขึ้นด้วยการสร้างเม็ดสกรีนทำให้เกิดภาพเป็นจุดดำที่มีความถี่ห่างกันการนำภาพสกรีนมาขยายใหญ่แสดงให้เห็นว่าที่จริงแล้วไม่มีสีเทาแต่เป็นลวดลายของจุดดำเล็กๆ มากมาย (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2539, หน้า 32)

เส้น (Line)

เส้นมีอยู่ทุกส่วนในโลกนี้ จากเส้นขอบฟ้าไปจนถึงเส้นละอียดอ่อนของใบไม้ ก้างปลา ไยแมงมุม เส้นแนวตั้งที่แข็งแรงของอาคาร แต่เส้นที่ใช้ในการวาดภาพ ซึ่งเกิดจากการเขียนด้วยดินสอพู่กัน ฯลฯ เส้นเหล่านี้ย่อมแสดงถึงอารมณ์ ตัวอย่าง เส้นใยธรรมชาติ เช่น รูปร่างคน จะแสดงลักษณะ 3 มิติ และภาพเงาลักษณะ 2 มิติ นอกจากรูปร่างของคนแล้ว ยังมีเส้นอีกมากมายในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ที่เติบโตขึ้นไป แนวภูเขาที่ต่อเนื่องกัน ก้อนกรวดที่เรียงรายอยู่ตามชายหาด แนวทางเดินของมดที่เดินไปยังรัง เส้นเหล่านี้บางชนิดแข็งแรง บางชนิดเปลี่ยนแล้วในทางศิลปะนั้นรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นจากการเขียนเส้นก่อน เส้นเป็นผลการแสดงความคิดของคน เส้นแสดงความหมาย มีขอบเขต ให้ความรู้สึกว่ามีชีวิต แม้จะเป็นรูปแบบที่ธรรมดาก็สามารถบรรลุถึงความงามได้มากกว่าเส้นที่เขียนอย่างระมัดระวัง หรือขาดความเชื่อมั่นเส้นแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. เส้นโครงสร้าง (Structural Line) หมายถึง เส้นที่กำหนดรูปร่างและแสดงพื้นหลัง ลายเส้นมีความสำคัญสำหรับผู้ศึกษาศิลปะมากเพราะเส้นทำให้เกิดรูปร่างและจากรูปร่างทำให้รู้ว่าเป็นอะไร ในภาพถ่ายจะไม่มีเส้นเขียนรอบรูปร่าง แต่ลายเส้นในภาพเขียนแสดงโครงสร้างของรูปร่างที่ทำให้เข้าใจได้ ภาพเขียนลายเส้นที่มีโครงสร้างบอกรูปร่างต่างๆ

2. เส้นนามธรรม (Abstract Line) ในที่นี้หมายถึงเส้นที่เกิดขึ้นอย่างลอยๆ ไม่มีตัวตนแท้จริงหรือไม่อาจอยู่คงที่ได้ เช่น กล้องถ่ายภาพสามารถจับภาพและสร้างเส้นแบบนามธรรมที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของพลังงาน เช่น ในการถ่ายภาพรถบนถนนในเวลากลางคืน แสงไฟจากรถที่วิ่งจะทำให้เกิดเป็นเส้นของแสงในรูปถ่าย บางทีเส้นนามธรรมไม่ได้เขียนขึ้นโดยคน อาจใช้เครื่องมืออื่นๆช่วย

3. เส้นตกแต่ง (Decorative Line) มีคุณสมบัติดังนี้ คือเส้นเป็นรูป (Line as Form) เส้นไม่เพียงแต่เป็นรูปทรง (Shape) แต่เป็นรูปลักษณะ (Form) และมี 3 มิติ เช่น เส้นรูปนอกร่างของคน พืช สัตว์ และสรรพสิ่งต่างๆ หรือเส้นในงานประติมากรรม

4. เส้นเป็นสัญลักษณ์ (Line as Form) เส้นจะเป็นเครื่องหมายต่อเมื่อความหมายเฉพาะที่ให้กับเส้น เมื่อคนสองคนหรือมากกว่ายอมรับในเครื่องหมายนั้น เช่น สัญลักษณ์ใช้ในการสื่อสารเน้นของตัวเลขหรือตัวอักษรมีความหมายเฉพาะ ถ้าไม่มีที่กำหนดเส้นเหล่านี้ ความรู้ต่างๆก็ไม่สามารถเก็บหรือเผยแพร่ได้ชาติที่เจริญเกือบทุกชาติได้มีการฝึกการคัดลายมือ (Calligraphy) และถือว่า การคัดลายมือเป็นแขนงหนึ่ง นักเขียนลายมือของจีนและญี่ปุ่นได้รับการยกย่องเป็นศิลปะชั้นเยี่ยมเพราะต้องฝึกหัดเป็นเวลานานนับสิบๆปีในการจับพู่กันการวางมือบนกระดาษและเตรียมหมึก โดยเฉพาะการยกปลายพู่กันจากกระดาษ นอกจากที่กล่าวมานี้ ยังพบว่า เด็กใช้เส้นเป็นสัญลักษณ์ในการเขียนรูปด้วย

5. เส้นแสดงทรงและรูปแบบ (Line as Contour and Modeling) เส้นแสดงทรง (Contour Line) คือเส้นที่วาดส่วนรูปนอกของสิ่งของ มักไม่มีเงาอ่อนแก่ และไม่ได้บอกถึงพื้นผิวของสิ่งของ เส้นชนิดนี้ใช้วาดในลักษณะแบบ 2 มิติ แต่ศิลปินที่ชำนาญสามารถที่จะใช้เส้นแสดงทรงวาดภาพ 3 มิติได้แต่ถ้าต้องการจะแสดงถึงส่วนละเอียดของพื้นผิว (Surface) ของรูปร่างและแผ่นระนาบ (Plane) ต้องใช้เส้นรูปแบบ (Modeling Line) เส้นเหล่านี้จะใช้ในการแรเงา โดยใช้ความเข้มของดินสอ ปากกกา ถ่าน ฯลฯ เขียนเส้นขนาน (Hatching) หรือตัดเส้นกัน (Cross Hatching)

6. เส้นแสดงทรงและอากัปกิริยา (Contour and Gesture) เมื่อเส้นเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของภาพจะเรียกภาพ "วาดเส้น" (Drawing) ซึ่งมีลักษณะทั่วไป 2 แบบ คือ วาดเส้นแสดงทรง (รูปร่าง) และวาดเส้นอากัปกิริยา การใช้เส้นเพื่อเป็นขอบเขตของรูปร่างต่างๆและแสดงโครงสร้าง จะเรียกว่า "การวาดเส้นแสดงทรง" (Contour Drawing) ซึ่งอาจเป็นลักษณะการใช้เส้นที่ธรรมดาที่สุด

7. เส้นเป็นลวดลายและพื้นผิว (Line as Pattern and Texture) เมื่อเส้นถูกเขียนติดๆกันหรือเส้นที่คล้ายคลึงกันวาดซ้ำๆกันจะสร้างลวดลาย (Pattern) และพื้นผิว (Texture) ขึ้นเช่นในงานวาดเส้นทั่วไป จะใช้เส้นอ่อนไหวเส้นแข็งแรง เส้นสั้น ยาวหรือเส้นขาดๆ ฯลฯ เพื่อแสดงความรู้สึกที่ได้เป็นจากแบบนั้น

8. เส้นเป็นทิศทางและการเน้น (Line as Direction and Emphasis) ลักษณะที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของเส้นคือทิศทาง (Direction) พร้อมอยู่ด้วยกัน เส้นแนวอนหมายถึงลักษณะที่เรียบง่ายและผ่อนคลาย อาจจะเป็นเพราะคล้ายลักษณะของร่างกายเวลานอนหรือพักผ่อน เส้นแนวตั้งเหมือนลักษณะของคนยืน ซึ่งแสดงพลังกำลังมากกว่าและเส้นแนวทแยงหมายถึงการเคลื่อนไหว เพราะในการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การวิ่ง หมุนตัว โยกตัว ฯลฯ ร่างกายอยู่ในลักษณะเอียง

รูปร่างและรูปทรง (Shape and form)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของรูปร่างไว้ว่า รูปร่างคือ เส้นรอบนอก (Outline) ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีแต่ความกว้างและความยาว จากการประกอบกันของเส้นเป็นภาพ 2 มิติ ซึ่งมีแต่ความกว้างและความยาว

ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนธรรม จุฑะวิภาต (2525, หน้า 42) ได้กล่าวไว้ว่า เราสามารถเห็นรูปร่างได้จากขอบของเส้นรอบนอกซึ่งเป็นรูป 2 มิติ มีแต่ความกว้างและความยาวไม่มีความหนาและความลึก เส้นรอบนอกที่แยกพื้นที่ใหม่จากพื้นที่เดิม อาจตกต่างไปจากสิ่งข้างเคียงโดยอาศัยสี ลักษณะผิว เป็นส่วนเน้นทำให้เห็นความแตกต่าง

ดังนั้น รูปร่างจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะของรูปทรงต่างๆ รูปทรงขององค์ประกอบเป็นอย่างไร มีผลมาจากรูปทรง ของพื้นผิวและขอบเขตของรูปทรง สิ่งต่างๆ ที่เราเห็นนั้นย่อมแสดงรูปร่างของตัวมันเอง รูปร่างช่วยให้อำนาจรับรู้สิ่งต่างๆ ที่เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัฒนธรรม จุฑะวิภาต ได้แบ่งรูปร่างของประเภทไว้ 3 ประเภท ซึ่งไปสอดคล้องกับ วุฒิ วัฒนสิน (2539, หน้า 57) ซึ่งได้แบ่งประเภทของรูปร่างไว้ 2 ประเภท คือ

1.รูปร่างที่เกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติ (Natural Shape) หมายถึง รูปร่างที่ลอกแบบ (Imitate) เส้นรอบนอกของวัตถุรอบตัว สัตว์ พืช หรือมนุษย์ ฯลฯ

2.รูปร่างนามธรรม (Invented Shape) หมายถึงรูปร่างที่เกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์

2.1 รูปร่างนามธรรม (Abstract Shape) หมายถึง รูปร่างที่เปลี่ยนไปจากรูปร่างธรรมชาติ ด้วยวิธีการต่างๆ แต่ยังคงสื่อให้เห็นว่าแปลงมาจากอะไร

2.2 รูปร่างที่ไม่มีเนื้อหา (Non-Objective Shape) หมายถึงรูปร่างที่มนุษย์ คิดขึ้นมาโดยไม่ได้อาศัยรูปทรงตามธรรมชาติ หรือวัตถุดิบของเป็นต้นแบบและรูปร่างเหล่านี้ไม่มีธรรมชาติสามารถแบ่งย่อยออกเป็น

2.2.1 รูปร่างเรขาคณิต (Geometric Shape) หมายถึงรูปร่างที่วัดขนาดได้แน่นอนทางเรขาคณิต ประกอบด้วยพื้นฐาน คือ สีเหลี่ยม วงกลม

2.2.2 รูปร่างอิสระ (Free shape) หมายถึงรูปร่างที่มีลักษณะที่ไม่แน่นอน ไม่สามารถบอกได้ว่าคืออะไร แต่คล้ายกับรูปร่างของสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก เช่น สัตว์เซลล์เดียว (Biomorphic)

3.รูปร่างไม่มีเนื้อหา (Non objective shape) คือ รูปร่างที่ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจเมื่อพบเห็น ไม่มีความหมาย รูปร่างชนิดนี้ไม่ได้ถ่ายแบบมาจากที่ใด แต่เป็นรูปร่างที่เกิดเอง เช่น การแตกตัวเป็นละลอกของผิวน้ำ

รูปทรง (Form)

รูปทรงเป็นลักษณะของวัตถุที่เราสามารถมองเห็นได้ทุกทิศทาง ซึ่งรูปทรงมีความสัมพันธ์กับรูปร่าง เราสามารถสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ เพื่อสื่อความหมายให้ตรงตามต้องการได้ไม่ยากนัก

รูปทรง หมายถึง โครงสร้างที่ปรากฏแก่สายตาในลักษณะ 3 มิติ ที่รวมทั้งรูปภายนอกและภายใน กิณเนื้อที่และปริมาตร (วุฒิ วัฒนสิน, 2539, หน้า 63)

ซึ่งไปพ้องกับ (วัฒนนะ จุฑะวิภาต, 2527, หน้า 48) ได้กล่าวถึงรูปทรงไว้ว่ารูปทรงเป็นลักษณะของวัตถุที่เรามองเห็นทั้ง 3 มิติ คือ ความกว้าง ความยาว และความลึก หรือความสูง เมื่อเรา

มองเห็นเส้นขอบนอกเราจะเห็นรูปร่างและรูปทรงได้จาก เส้น สี แสง เงา เราก็จะสามารถเห็นภาพ 3 มิติ ได้ ซึ่งจะแสดงถึงความลึกของวัตถุให้ปรากฏเห็นได้อย่างชัดเจน

วัฒนะ จุฑะภาต (2527, หน้า 52) ได้แบ่งประเภทของรูปทรงได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. รูปทรงคงที่ (Definite form) เป็นรูปทรงที่มีลักษณะตายตัวโดยมากจะเป็นรูปทรงเรขาคณิตซึ่งเราจะเห็นได้จากวัตถุโดยทั่วไปรอบๆ ตัว เช่น แก้ว จาน ฯลฯ

2. รูปทรงไม่คงที่ (Indefinite form) เป็นรูปทรงที่มีลักษณะหลายแบบรวมกัน ทำให้เกิดรูปทรงใหม่ๆ ขึ้น และวุฒิ วัฒนสิน (2539, หน้า 63) ได้แบ่งประเภทของรูปทรงออกเป็น 2 ประเภท เช่นเดียวกับวัฒนะ จุฑะภาต ดังนี้

3. รูปทรงที่ขึ้นจากการลอกเลียนแบบธรรมชาติ (Natural form) หมายถึง รูปทรงที่ได้มาจากการลอกเลียนแบบให้เหมือนจริงกับสิ่งที่อยู่รอบตัวและธรรมชาติ

4. รูปทรงที่มนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง รูปทรงที่เกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์แบ่งออกเป็น

4.1 รูปทรงนามธรรม (Abstract form) หมายถึงรูปทรงที่เปลี่ยนแปลง ดัดแปลงจากสิ่งที่พบเห็นจากธรรมชาติหรือสิ่งรอบตัว แต่ยังสามารถสื่อได้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร

4.2 รูปทรงที่ไม่มีเนื้อหา (Non-Objective form) หมายถึง รูปทรงที่มนุษย์คิดสร้างสรรค์ขึ้นมาเองโดยไม่อาศัยรูปแบบธรรมชาติ หรือวัตถุดิบของ เป็นแบบรูปทรงเหล่านี้ไม่มีในธรรมชาติได้แก่

4.2.1 รูปทรงเรขาคณิต (Geometric form) หมายถึง รูปทรงที่วัดขนาดได้แน่นอนทางเรขาคณิต อันเป็นโครงสร้างพื้นฐานของรูปทรงอื่นๆ เช่น ทรงกลม ทรงกระบอก ทรงกรวย ทรงพีรามิด เป็นต้น

4.2.2 รูปทรงอิสระ (Free form) หมายถึง รูปทรงที่มีลักษณะไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงได้ ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร ไม่คงที่ มีลักษณะหลายแบบรวมกัน

ดังนั้นการออกแบบหรือว่าการจัดองค์ประกอบศิลปะ คือการจัดรูปทรงต่างๆ ให้เกิดความน่าสนใจ การออกแบบมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาผลงานของผู้อื่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่อย่างไรก็ตามการออกแบบนั้น จะต้องคำนึงถึง รูปทรงก่อนเป็นอันดับแรกและอันดับมาที่จะต้องคำนึงถึงก็คือความหมายนั่นเอง

มวลและปริมาตร (Mass and Volume)

มวล (Mass) คือ เนื้อที่ทั้งหมดของสสาร และวัตถุต่างๆ เช่น มวลหินก็คือ เนื้ออันแข็งแน่นของหิน มวลของฟองน้ำ คือ เนื้ออันนุ่มนิ่มและโปร่งของฟองน้ำ

ปริมาตร (Volume) คือ บริเวณที่กินระหว่างเนื้อที่ในอากาศทั้งหมดของวัตถุใดวัตถุหนึ่ง เป็นรูปทรงที่แสดงมิติ กว้าง ยาว และหนา โดยเน้นสภาพที่กินบริเวณว่างๆรอบตัว (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526, หน้า 22)

มวลและปริมาตรนั้นมักจะอยู่รวมกันเสมอ มวลและปริมาตรสามารถลงตา เป็น 3 มิติได้ ดังนั้น การออกแบบต่างๆ ที่มีรูปทรงเป็นส่วนประกอบจึงมีความสัมพันธ์กับมวลและปริมาตรด้วย

ลักษณะผิว (Texture)

วัตถุต่างๆ ที่พบเห็นนั้น ไม่ว่าจะเป็น ผ้า ผลไม้ สัตว์ สิ่งของ ล้วนมีเปลือกนอกห่อหุ้มอยู่และเราสามารถสัมผัสหรือมองเห็นได้ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึก แก่ผู้พบเห็นได้ เช่น เปลือกทุเรียน มีลักษณะผิวหยาบเพราะมีหนาม กระดาษที่ลักษณะผิวเรียบละเอียดเป็นต้น

ลักษณะผิว (Texture) หมายถึง สิ่งที่ตาเห็นหรือสัมผัส บนระนาบผิวตอนหน้าของวัตถุซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันไป เช่น ขรุขระ หยาบ มัน ด้าน เป็นต้น (วิจิตร ฐิตะภาต, 2527, หน้า 98)

ซึ่งไปสอดคล้องกับ (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2521, หน้า 51) ได้ให้ความหมายขอพื้นผิว ไว้ว่า พื้นผิวหมายถึงสิ่งที่ตามองเห็น หรือสัมผัสได้ด้วยมือบนระนาบผิวตอนหน้า หรือ รอบๆ วัตถุซึ่งมีลักษณะต่างๆ ที่สามารถจับต้องหรือมองเห็นแล้ว มีความรู้สึกว่าเรียบ หยาบ ขรุขระ เป็นเส้น เป็นจุด ฯลฯ

ลักษณะผิวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. ลักษณะพื้นผิวที่สามารถจับต้องได้จริง (Actual texture) ได้แก่ ผิวโต๊ะ ผิวไม้ ผิวคน เป็นต้น

2. ลักษณะผิวที่สัมผัสได้ด้วยการมองเห็น (Simulated texture) ได้แก่ พื้นผิวเทียมที่สร้างขึ้นเมื่อมองเห็นแล้วมีความรู้สึกกว่าขรุขระ แต่เมื่อสัมผัสแล้วกลับพบว่าพื้นผิวมีลักษณะที่เรียบ การเกิดพื้นผิวที่เรียบ การเกิดพื้นผิวในลักษณะต่างๆนั้นสามารถเกิดได้ 3 ลักษณะ คือ

2.1 การเลียนแบบลักษณะพื้นผิวของวัตถุต่างๆ เช่นความพยายามลอกเลียนแบบผิวหน้าคนแก่ ผิวขรุขระของพื้นทราย ผิวมันของโลหะ เป็นต้น

2.2 เกิดจากวัสดุ (Material) เช่นการใช้สีซอล์กิวาระบายสีลงบนกระดาษเนื้อหยาบ จะทำให้ลักษณะพื้นผิวที่ปรากฏออกมามีลักษณะหยาบ

2.3 เกิดเอกลักษณ์ส่วนตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งงานของแต่ละคนนั้นจะมีการใช้เส้นในการวาดภาพต่างกัน ลักษณะพื้นผิว

หน้าที่ของพื้นผิว

ลักษณะพื้นผิวที่ต่างกันให้ความรู้สึกที่ต่างกัน

1. พื้นผิวเรียบ (Smooth texture) ได้แก่ วัตถุที่มีผิวละเอียด เช่น ผิวกระจกเป็นต้นให้ความรู้สึก บริสุทธิ์ สงบ เรียบ น่าศรัทธา ไม่แข็งแรง เรียบร้อย สุภาพ ไม่ตื่นตื่นรวมทั้ง ผิวมันวาวให้ความรู้สึก สะอาด ลื่น เบา หรือ

2. พื้นผิวหยาบ (Rough texture) ได้แก่ วัตถุที่เมื่อสัมผัสแล้วให้ความรู้สึกขรุขระ ให้ความรู้สึกน่ากลัว น่าสนใจ แข็งแรง มั่นคง

3. ลักษณะพื้นผิวหยาบให้ความรู้สึกว่าอยู่ใกล้ ลักษณะพื้นผิวละเอียดให้ความรู้สึกอยู่ไกลออกไป

ดังนั้นในการออกแบบสิ่งต่าง ๆ นั้น การเลือกวัตถุ มีความสำคัญ เพราะการเลือกวัตถุที่มีลักษณะผิวให้เหมาะสมกับชิ้นงาน เป็นความสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เกิดความสวยงาม และมีประโยชน์ใช้สอยควบคู่กันไป ในการออกแบบเรามักจะคำนึงถึงคุณสมบัติที่แท้จริงของลักษณะพื้นผิววัตถุนั้น เพื่อให้เกิดความงามตามวัตถุประสงค์

บริเวณว่าง (Space)

มนุษย์เราสามารถมองเห็นและสังเกตสิ่งต่างๆรอบตัว ได้จากสายตาสีที่มีสมองและจิตใจเป็นตัวพิจารณาการมองเห็นนั้นๆ เช่น บริเวณบ้านของเจ้านั้นในบางพื้นที่ของบ้านมักจะมีที่ว่างอยู่เสมอ อาจเกิดขึ้นโดยการกำหนดตำแหน่งในการจัดวางสิ่งของภายในบ้านจึงทำให้เกิดบริเวณที่ว่างขึ้น ที่ว่างแต่ละที่มีความแตกต่างกันออกไป เช่นที่ว่างที่มีบริเวณกว้าง จะให้ความรู้สึก ปลอดโปร่ง โล่งสบาย แต่ที่ว่างคับแคบนั้นให้ความรู้สึก คับแคบ แออัด ไม่สบายเป็นต้น การออกแบบส่วนใหญ่มักคำนึงถึงการบริเวณว่างของชิ้นงานด้วยเพื่อให้ชิ้นงานนั้นออกมาสมบูรณ์แบบและมีความงาม

วุฒิ วัฒนสิน (2539, หน้า 87) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ที่ว่าง คือ บริเวณว่างที่ไม่มีขอบเขต ไม่สามารถจำกัดรูปทรงได้ หรือบริเวณว่างที่เป็นรูปทรงภายในขอบเขตของมวล ที่ว่างมีทั้ง 2 มิติคือเป็นพื้นผิวที่แสดงความกว้าง ความยาว และที่ว่าง 3 มิติ คือ เป็นพื้นผิวที่มีความกว้าง ความยาว ความหนา และความลึก หรือระยะห่างจากมวลหนึ่งกับอีกมวลหนึ่ง

วิวัฒนะ จุฑะภาต (2527, หน้า 68) ได้กล่าวไว้ว่า ช่วงระยะ (Space) หมายถึง ช่องว่างบริเวณวัตถุ (Object) เรียกว่า Negative space และช่องว่างบนตัววัตถุเรียกว่า Positive ในการออกแบบต่างๆ จะต้องคำนึงถึงช่วงระยะให้มีความสัมพันธ์

วุฒิ วัฒนะสิน (2539, หน้า 87) ได้แบ่งประเภทที่ว่าง (Three Dimension space) ตามลักษณะที่ปรากฏให้เห็นได้ 2 ประเภท คือ

1. ที่ว่าง 3 มิติ (Three Dimension space) หมายถึง ที่ว่างที่เกิดขึ้นจริงทางกายภาพ (Physical) ที่ความกว้าง ความยาว ความหนา หรือความลึก ที่ได้สัมผัสจริง

2. ที่ว่าง 2 มิติ (Two Dimension space) ตามลักษณะที่สัมพันธ์กับรูปทรง แบ่งเป็น 3 ประเภท

2.1 ที่ว่างบวก (Positive space) หมายถึง รูปร่าง 2 มิติ หรือรูปทรง 3 มิติ

2.2 ที่ว่างลบ (Negative space) หมายถึง ที่ว่างที่ล้อมรอบวัตถุ มีลักษณะเป็นพื้นฉากหลัง (Back Ground)

2.3 ที่ว่างที่เป็นกลาง (Neutral space) หมายถึง ที่ว่างที่ว่างเปล่าไม่มีการกำหนดขอบเขตคลุม ห่อหุ้ม หรือทิ้งว่างเปล่า ที่ว่างของงาน 2 มิติ มักจะมีลักษณะแบนราบ และสามารถสร้างลงตาเห็นความลึกของที่ว่างที่ดูเป็น 3 มิติได้

สี (Color)

สีเป็นสิ่งที่ช่วยให้สิ่งต่างๆ มีความสวยงามมากขึ้น อีกทั้งสียังมีคุณสมบัติพิเศษ คือ สามารถดึงดูดสายตา และทำให้เกิดอารมณ์ร่วมอาจจะรู้สึก สวยงาม น่าเกลียด เป็นต้น นอกจากนี้สียังช่วยให้การแยกแยะชนิดของสิ่งของสิ่งต่างๆ ได้อีกด้วย

"สีมีคุณสมบัติเฉพาะตัวในการแสดงมิติ ที่จะมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ในอากาศ (Space) สีจะให้ความรู้สึกเหมือนเดินออกมาข้างหน้า หรือถอยไปด้านหลัง เพราะเป็นปฏิกิริยาทางกล้ามเนื้อในดวงตา เวลาที่จ้องมองสิ่งต่างๆ กัน ซึ่งมีความแตกต่างกันที่มีแรงของสี" (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2521, หน้า 68)

สีในวงจรสีสามารถแบ่งออกได้ 2 กลุ่มสี คือ

1. กลุ่มสีร้อน (Warm tone) ได้แก่ สีม่วงแดง แดง แดงส้ม ส้ม ส้มเหลือง สีเหลือง สีเหล่านี้จะให้ความรู้สึกเหมือนเดินมาอยู่ข้างหน้า

2. สีกลุ่มเย็น (Cool tone) ได้แก่ สีม่วง ม่วงน้ำเงิน น้ำเงิน น้ำเงินเขียว เขียวเหลือง จะให้ความรู้สึกเหมือนถอยไปอยู่ข้างหลัง (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2525, หน้า 68)

คุณลักษณะของสีมี 3 ประการ คือ

1.วรรณะ (Hue) หมายถึงชื่อของสี เช่น สีเหลือง สีเขียว โดยไม่คำนึงถึงสีสดใส (Lightness) หรือสีทึบ (Darkness) ตัวอย่าง เช่น สี Light Green, Dark Green, Bright Green หรือ Dull Green สีเหล่านี้ล้วนมีวรรณะ (Hue) ของสีเขียวทั้งสิ้น

มีหลักขั้นต้นที่ควรคำนึงถึง 3 ประการ คือ

- 1.1 เมื่อสีขั้นพื้นฐาน (Primary Hue) 2 สีผสมกันด้วยอัตราส่วนที่พอเหมาะ จะได้ผลเป็นสีขั้นที่สอง (Secondary Hue)
- 1.2 ถ้าสีขั้นพื้นฐานผสมกันสีขั้นที่สอง จะได้สีขั้นที่สาม (Intermediate Hue)
- 1.3 การใช้สีอยู่ใกล้เคียงกันในวงกลมการผสมสีประกอบกันจะถูกกลมกลืนกันเพราะมีสีกลางเป็นตัวช่วย เช่น Yellow – Orange Yellow หรือ Yellow – Green Yellow เป็นส่วนที่ช่วยในการกลมกลืน

2.คุณค่า (Value) หมายถึงสีที่สดใส (Brightness) สีกลาง (Grayness) สีทึบ (Darkness) ของสีแต่ละสี สีทุกสีจะมีคุณค่าเป็นของตัวเองเริ่มที่ความชัดสุดเกือบเป็นสีขาว และจากความชัดที่สุดไปจนถึงสีที่มีมืดจนเกือบดำ

3.ความเข้มของสี (Intensity) คือ คุณสมบัติด้านความสดใส (Brightness) และความไม่สดใส (Dullness) ของสีซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามสีที่ประกอบอยู่ เช่น การใช้สีที่มีคุณค่า (Value) เป็นสีสดใส (Brightness) ระบายลงในพื้นที่สีไม่สดใส ก็จะมีแสงสว่างขึ้น และเด่นขึ้น สีที่ไม่สดใสก็จะดูไม่สดใสยิ่งขึ้น เหล่านี้เป็นการเกิดความเข้มของสี (วัฒนธรรม จุฑะวิภาต, 2527, หน้า 56)

การใช้สีนั้นเป็นประโยชน์อย่างมากในการออกแบบ และสร้างสรรค์งานศิลปะ จุดประสงค์ของศิลปะ คือการสื่อสารความคิด การกล่าวหาญแสดงออกมาได้โดยไม่ต้องใช้สีเป็นสัญลักษณ์แต่สีบางสีก็ยังคงใช้อยู่ ทั้งที่คนรู้จักสัญลักษณ์นี้แล้ว อาจเป็นไปได้ว่า คนเรานั้นยึดติดกับสัญลักษณ์ดั้งเดิม

สีที่ใช้ในการออกแบบ จะใช้สีที่ให้ความรู้สึกตรงต่อปฏิกริยาคน ที่ประมวลมาเป็นตัวอย่างดังนี้ คือ

สีเทา ให้ความรู้สึก เศร้าคร่ำม สุภาพดี เป็นผู้ดี

สีดำ ให้ความรู้สึก มืด ทุกข์โศก จริงจัง

สีขาว ให้ความรู้สึก สะอาด บริสุทธิ์ เบา

สีแดง ให้ความรู้สึก สนุก ตื่นเต้น เร้าใจ อันตราย อบอุ่น

สีเหลือง ให้ความรู้สึก เบรี้ยว สด ความเป็นหนุ่มสาว ความร่าเริง

สีแดง ให้ความรู้สึก กล้าหาญ สง่างาม มั่นคง ร้อน
 สีนํ้าเงิน ให้ความรู้สึก สุภาพ ถ่อมตัว หนักแน่น ขรึม
 สีม่วง ให้ความรู้สึกถึง ความรัก ความเงิบ มีฐานันดรศักดิ์
 สีเขียว ให้ความรู้สึก สดชื่น ร่าเริง ความสุข
 สีชมพู ให้ความรู้สึก น่ารัก นุ่มนวล อ่อนโยน
 สีนํ้าตาล ให้ความรู้สึก แข็งแรง กลมกลืน ป้องกันกลิ่น
 สีฟ้า ให้ความรู้สึก สะอาด ปราศจากโรค เบบา ไปรุ่งใส

สีดังกล่าวนี้ถูกนำมาใช้ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ งานออกแบบพาณิชย์ศิลป์ เช่น งานโฆษณา
 ค่อนข้างมาก เนื่องจากสีเหล่านี้แสดงปฏิกิริยา ให้ความรู้สึกซึ่งสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน
 (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2521, หน้า 78)

น้ำหนักรสี (Values)

“เมื่อเราวาดรูปหรือถ่ายภาพขาวดำ เราจะสามารถมองเห็นความแตกต่างของสีเทา เทาเข้ม
 เทาอ่อน และสีขาว ความแตกต่างเช่นนี้คือ น้ำหนักรสีที่แตกต่างกันบนภาพ ขาวดำเป็นสิ่งสำคัญที่
 ทำให้ภาพเกิดความน่าสนใจขึ้น ถ้าภาพถ่ายนั้นมีเพียงน้ำหนักรเดียว คือ ขาว เทา ดำ ภาพนั้นก็
 จะไม่มีความน่าสนใจ ถ้าพิจารณาอีกทางหนึ่งจะพบว่า ภาพขาวดำถ่ายทอดมาจากวัตถุ สิ่งของ คน
 สัตว์ ซึ่งสิ่งต่างๆ รอบตัวเรา สีเหลืองและสีฟ้าอาจแทนด้วยสีเทา สีม่วงอาจเป็นเทาเข้ม และสีนํ้าเงิน
 อาจเป็นสีดำ ในภาพถ่ายขาวดำ เป็นต้นน้ำหนักรสีในการออกแบบมีค่าไม่ต่างจากค่าน้ำหนักรสีรอบๆ
 ตัว หรือน้ำหนักรสีบนภาพถ่ายขาวดำที่กล่าวมาข้างต้น” (วิรุณ ตั้งเจริญ 2521, หน้า 24-25)

“ค่าน้ำหนักร หมายถึง ความสว่างหรือความเข้มของสี ซึ่งแสดงค่าน้ำหนักรของสี ซึ่งมีความ
 แตกต่างมากในความสว่างและความเข้ม ในเรื่องของสีนั้น ค่าน้ำหนักรสีสามารถเปลี่ยนแปลงได้
 โดยเติมสีขาวหรือสีดำลงไปสีนั้น เมื่อเติมสีขาวก็จะทำให้สีนั้นสว่างขึ้นและสามารถสร้างสีอ่อน
 (Tint) หรือเรียกว่า ค่าน้ำหนักรเข้ม (Low value color) ความคิดเห็นในการแยกค่าน้ำหนักรแตกต่าง
 กันออกไป แต่คนส่วนมากสามารถแยกแยะสีได้อย่างน้อย 40 ระดับ” (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2521,
 หน้า 64)

ในการเขียนภาพหรือการออกแบบจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องการจัดค่าน้ำหนักรสี คือ สามารถ
 สร้างความมืด และแสงสว่างให้กับงานเพื่อดึงดูดใจผู้ชมได้ การจัดค่าน้ำหนักรสีนั้นมีวิธีช่วยทำให้
 รู้สึกเร้าใจ ด้วยการสร้างพื้นผิวที่หยาบขึ้นแทนส่วนที่ต้องการ ค่าน้ำหนักรกลางพื้นผิวที่หยาบจะทำ
 ให้รับแสงและเกิดเงาขึ้นใกล้ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผิวลวงตาได้

ดังนั้น ค่าน้ำหนักสีจึงเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่เกี่ยวข้องสี เพราะเมื่อมีสีแล้วก็มักจะต้องมีค่าน้ำหนักสีเข้ามาเกี่ยวข้อง ค่าน้ำหนักสีนั้นหมายถึง ความสว่างและความเข้มของสี ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันไป จากค่าน้ำหนักอ่อนสุดไปจนถึงเข้มสุดในสีเดียวกัน อีกทั้งยังรวมไปถึงค่าความเข้มน้ำหนักสีขาวและดำด้วย

ค่าน้ำหนักสีนั้นสามารถเน้นรูปทรง แทนสีวัตถุ แสดงมิติ ทำให้เกิดความสมดุลและสามารถแสดงความรู้สึกขององค์ประกอบ

สีลาของค่าน้ำหนักสี (Value color)

ในการออกแบบ หมายถึง การจัดภาพให้มีความสัมพันธ์กับของค่าน้ำหนักอ่อนแก่ ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับสีจริงๆ แต่หมายถึงน้ำหนัก ขาว ดำ (ค่าความอ่อนแก่) เพราะความอ่อนแก่ของค่าน้ำหนักสี มีความสำคัญเท่ากับสี

1.4 ประเภทของการออกแบบ

ปัจจุบันมนุษย์เราอาศัยอยู่ในโลกที่แวดล้อมไปด้วยผลงานที่เกิดขึ้นจากฝีมือมนุษย์ด้วยกัน การเปลี่ยนแปลงรูปทรงของธรรมชาติให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับความต้องการด้านการใช้งานและความต้องการที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดเป็นจุดมุ่งหมายเป็นประการแรก แต่ความต้องการของมนุษย์ไม่เคยมีขีดจำกัดความต้องการใหม่ ๆ รอบตัวเรามีทั้งสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม และสิ่งที่เกินความจำเป็น จนอาจกล่าวได้ว่าเราอยู่ในโลกที่มีความซับซ้อนและมีความเฉพาะอย่างมีวิถีชีวิตที่ได้รับความสะดวกสบายและในขนาดเดียวกันก็มีอันตรายมากขึ้นในบรรดาสิ่งที่มีมนุษย์ออกแบบคิดค้นนานาชนิดจะพบว่ามีลักษณะร่วมกัน คือการแก้ปัญหาและการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากปกติงานออกแบบจะเริ่มจากการเกิดของปัญหาและการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหานั้นนอกจากจะใช้ข้อมูลความเป็นเหตุเป็นผลแล้วยังจำเป็นต้องมีการเสนอแนะวิธีการหรือรูปแบบต่างๆ สำหรับการแก้ปัญหาตามความเหมาะสม การที่จะได้ซึ่งทางเลือกที่จะใช้แก้ปัญหา เป็นสิ่งที่ต้องใช้กระบวนการสร้างสรรค์ อันเป็นทักษะเฉพาะสำหรับการทำงานและสาขา และนักออกแบบจำเป็นต้องได้รับการศึกษาและฝึกฝนเฉพาะทาง

อาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่มนุษย์ออกแบบขึ้นมานั้นหากนำมาจัดจำพวกเข้าด้วยกันแล้วสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. การออกแบบระบบ (System Design)

หมายถึงการออกแบบลักษณะการจัดวางระบบหรือระเบียบแบบแผนเพื่อให้งานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างงานระดับนี้ที่ไม่เป็นรูปธรรมเช่นการจัดการด้านบริหารองค์การหรือหน่วยงาน และในงานที่เป็นรูปธรรมได้แก่ การจัดองค์กรไฟฟ้าในอาคารและอุปกรณ์

เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ เป็นต้น

2. การออกแบบสภาพสังคม (Environmental Design)

หมายถึงการออกแบบในลักษณะการสร้างสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อมของมนุษย์ตั้งแต่การวาง ซึ่งนับเป็นสภาพแวดล้อมขนาดใหญ่ การวางผังชุมชนที่มีขนาดเล็กลง จนถึงการออกแบบ สถาปัตยกรรมและส่วนประกอบทั้งภายนอกและภายในอาคาร มีลักษณะเฉพาะเป็นงานออกแบบ ที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านระบบและลักษณะรูปทรงเข้าด้วยกัน

3. ออกแบบสิ่งของ (Artefact Design)

หมายถึงการออกแบบข้าวของเครื่องใช้ที่สัมผัสโดยตรงกับมนุษย์และเป็นส่วนหนึ่งของ สภาพแวดล้อมถ้าเปรียบกับการออกแบบระบบและสภาพแวดล้อมจะพบว่า การออกแบบสิ่งของ เกี่ยวข้องและอยู่ใกล้ชิดกับมนุษย์มากกว่า มีขนาดเล็กกว่าและเป็นงานที่มีความลึกซึ้งในแง่ของ รูปทรง การใช้สอยและการผลิตซึ่งทำได้ทั้งในรูปงานหัตถกรรมและอุตสาหกรรม งานออกแบบกลุ่ม นี้มีความหลากหลายกันมากจึงมีการจัดจำแนกเพื่อให้ครอบคลุมผลงานได้ครบถ้วนโดยจำแนกได้ 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้ (นวลน้อย บุญวรงค์, (2545), หลักการออกแบบ, กรุงเทพฯ: วิศ อีส ดีไซน์)

การจำแนกตามลักษณะที่ปรากฏ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. การออกแบบ 2 มิติ (Two-Dimensional Design) ได้แก่งานออกแบบที่ให้ความสำคัญ เฉพาะกับลวดลาย และสีสันบนพื้นผิวซึ่งรับรู้ได้ด้วยประสาทตา เป็นงานที่เน้นความงามจากการ มองเห็นและการสื่อความหมายในเนื้อหาตามการรับรู้จากภาพนั้น งานออกแบบประเภทนี้แม้จะมี การใช้สื่อได้จำกัดเฉพาะลวดลายบนพื้นผิวแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องทำหน้าที่แก้ปัญหาให้ได้ ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของการออกแบบ ตัวอย่างงานออกแบบกราฟิก ลวดลายบนพื้นผ้า ลวดลายบนพื้นผิวผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

2. งานออกแบบ 3 มิติ (Three-Dimensional Design) ได้แก่งานออกแบบผลิตภัณฑ์นানা ชนิดที่มีความหลากหลายในด้านขนาดตั้งแต่ขนาดเล็ก เช่น เครื่องประดับจนไปถึงขนาดใหญ่ เช่น มีหน้าที่ใช้สอยตั้งแต่การใช้งานที่เล็กน้อยเช่นที่ทับกระดาษโหนดจนถึงอุปกรณ์ที่มีความซับซ้อน เช่น เครื่องมือเฉพาะทางการแพทย์มีทั้งของใช้เฉพาะตัว เช่นเครื่องแต่งกายไปจนถึงของใช้สาธารณะ เช่นม้านั่งในสวน เป็นต้น งานออกแบบประเภทนี้จึงเป็นงานที่มีเนื้อหารายละเอียดเพิ่มมากขึ้น นอกจากสนองความรู้ทางประสาทสายตาแล้วยังเพิ่มประสาทซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะรูปทรงของ พื้นผิวอีกด้วย ตัวอย่าง งานออกแบบเสื้อผ้า เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเรือน เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

การจำแนกตามเนื้อหาในงานออกแบบแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.งานออกแบบโครงสร้าง/ทางเทคโนโลยี (Structure-Technology) เป็นงานออกแบบที่โดยธรรมชาติของงานนั้นมีลักษณะสำคัญทางด้านโครงสร้างตลอดจนกลไกทำงาน ตัวอย่างเช่น เครื่องซักผ้า รถเข็นคนพิการ เป็นต้น เนื่องจากอุปกรณ์ดังกล่าวจะสามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ เป็นต้องแก้ไขปัญหาด้านกลไกการทำงานได้เป็นอย่างดีซึ่งหน้าที่ในการประดิษฐ์คิดค้นหรือการออกแบบด้านโครงสร้างตลอดจนได้เทคนิคของอุปกรณ์นี้วิศวกรจะมีบทบาทอย่างมากในการให้ข้อมูลเพื่อเสนอแนะให้นักออกแบบได้พิจารณาตัดสินใจเลือกในแนวทางที่เหมาะสม และสอดคล้องกับรูปทรงและการใช้งาน

2.งานออกแบบการตกแต่ง/ความงาม (Decorative-Aesthetic) เป็นงานออกแบบที่ไม่มีกลไกภายใน เนื้อความสำคัญของงานออกแบบกลุ่มนี้จำเป็นต้องสร้างให้เกิดความงามและความรู้สึกชื่นชมต่อลักษณะรูปทรงที่ปรากฏ ตัวอย่างเช่น ลวดลายผ้า ชุดชั้นนอ้ม เป็นต้น โดยหน้าที่ใช้สอยของงานออกแบบมักจะทำให้ตกแต่งเพื่อสร้างบรรยากาศโดยมีจุดมุ่งหมายในการใช้งานเล็กน้อยและไม่ซับซ้อน แม้จะมีการจำแนกประเภทออกอย่างชัดเจนแยกจากกันทางด้านเนื้อหา ดังกล่าวก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ งานออกแบบทุกชนิดไม่สามารถแยก 2 แนวทาง คือโครงสร้างและการตกแต่งจากกันเลย และงานออกแบบที่ดีคืองานที่สามารถผสมผสานได้อย่างพอเหมาะพอดี โดยเริ่มจากการจัดวางโครงสร้างของรูปทรงก่อน แต่ในขณะเดียวกันโครงสร้างที่วางไว้ก็มีลักษณะเอื้อต่อการตกแต่งให้เกิดความงาม ตัวอย่างการออกแบบเครื่องพิมพ์ดีด ขณะพิจารณากลไกการทำงานตามหน้าที่ของอุปกรณ์ก็ควรคำนึงถึงรูปทรงและขนาดสัดส่วนโดยรวมไปด้วย เพราะกลไกภายในมีผลต่อลักษณะรูปทรงที่ใช้ห่อหุ้มกลไกนั้นๆ ตลอดไปจนรายละเอียดของส่วนประกอบอื่นๆ เช่น แป้นตัวอักษร และปุ่มควบคุม เป็นต้น (นวลน้อย บุญวงศ์, 2542, หน้า 19-22)

การออกแบบทางสถาปัตยกรรม (Architecture Design)

เป็นการออกแบบเพื่อ การก่อสร้าง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ นักออกแบบสาขานี้เรียกว่า สถาปนิก (Architect) ซึ่งโดยทั่วไปจะต้องทำงานร่วมกับวิศวกรและมัณฑนากรโดยสถาปนิกรับผิดชอบเกี่ยวกับประโยชน์ใช้สอยและความงามของสิ่งก่อสร้าง งานทางสถาปัตยกรรมได้แก่

- สถาปัตยกรรมทั่วไป เป็นการออกแบบสิ่งก่อสร้างทั่วไป เช่น อาคาร บ้านเรือน ร้านค้า โบสถ์ วิหาร ฯลฯ
- สถาปัตยกรรมโครงสร้าง เป็นการออกแบบเฉพาะโครงสร้างหลักของอาคาร
- สถาปัตยกรรมภายใน เป็นการออกแบบที่ต่อเนื่องจากงานโครงสร้าง ที่เป็นส่วนประกอบของอาคาร

- งานออกแบบภูมิทัศน์ เป็นการออกแบบที่มีบริเวณกว้างขวาง เป็นการจับบริเวณพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยและความสวยงาม

11 ต.ค. 2555

i. ๖๐๖๐๐๘๗

- งานออกแบบผังเมือง เป็นการออกแบบที่มีขนาดใหญ่และมีองค์ประกอบซับซ้อนซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มอาคารจำนวนมาก ระบบภูมิทัศน์ ระบบสาธารณูปโภค ฯลฯ

การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design)

เป็นการออกแบบเพื่อการผลิต ผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ งานออกแบบสาขานี้มีขอบเขตกว้างขวางมากที่สุดและแบ่งออกได้มากมายหลาย ๆ ลักษณะนักออกแบบรับผิดชอบเกี่ยวกับประโยชน์ใช้สอยและความสวยงามของผลิตภัณฑ์งานออกแบบประเภทนี้ได้แก่

- งานออกแบบเฟอร์นิเจอร์
- งานออกแบบครุภัณฑ์
- งานออกแบบเครื่องสุขภัณฑ์
- งานออกแบบเครื่องใช้สอยต่างๆ
- งานออกแบบเครื่องประดับ อัญมณี
- งานออกแบบเครื่องแต่งกาย
- งานออกแบบภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์
- งานออกแบบผลิตเครื่องมือต่าง ๆ ฯลฯ

การออกแบบทางวิศวกรรม (Engineering Design)

เป็นการออกแบบเพื่อการผลิต ผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ เช่นเดียวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันต้องใช้ความรู้ความสามารถและเทคโนโลยีในการผลิตสูงผู้ออกแบบคือ วิศวกร ซึ่งจะรับผิดชอบ ในเรื่องของประโยชน์ใช้สอย ความปลอดภัยและกรรมวิธีในการผลิตบางอย่างต้องทำงาน ร่วมกันกับนักออกแบบสาขาต่าง ๆ ด้วย งานออกแบบประเภทนี้ได้แก่

- งานออกแบบเครื่องใช้ไฟฟ้า
- งานออกแบบเครื่องยนต์
- งานออกแบบเครื่องจักรกล

- งานออกแบบเครื่องมือสื่อสาร
- งานออกแบบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ฯลฯ

การออกแบบตกแต่ง (Decorative Design)

เป็นการออกแบบเพื่อการตกแต่งสิ่งต่าง ๆ ให้สวยงามและเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น นักออกแบบเรียกว่า มัณฑนากร (Decorator) ซึ่งมักทำงานร่วมกับสถาปนิก งานออกแบบประเภทนี้ได้แก่

- งานตกแต่งภายใน (Interior Design)
- งานตกแต่งภายนอก (Exterior Design)
- งานจัดสวนและบริเวณ (Landscape Design)
- งานตกแต่งมุมแสดงสินค้า (Display)
- การจัดนิทรรศการ (Exhibition)
- การจัดบอร์ด
- การตกแต่งบนผิวหน้าของสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น ฯลฯ

การออกแบบสิ่งพิมพ์ (Graphic Design)

เป็นการออกแบบเพื่อทางผลิตงานสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ นามบัตร บัตรต่าง ๆ งานพิมพ์ลวดลายผ้า งานพิมพ์ภาพลงบนสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ งานออกแบบรูปสัญลักษณ์เครื่อง หมายการค้า

กระบวนการออกแบบ (Design Process)

เนื่องจากงานออกแบบสมัยใหม่มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น ทำให้ข้อมูลที่จำเป็นมีเพิ่มมากขึ้นอย่างมาก วิธีการทำงานออกแบบลักษณะเดิมจึงไม่สามารถจัดการกับข้อมูล เหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการทำงานในกระบวนการออกแบบจึงควรมีการจัดระบบในการทำงานให้เป็นไปอย่างมีระบบระเบียบ มีขั้นตอน ดังที่จะกล่าวต่อไป

1. ลักษณะสำคัญของกระบวนการออกแบบ

กระบวนการออกแบบอย่างเป็นระบบเป็นวิธีการออกแบบที่ช่วยลดความผิดพลาดในการทำงานและมีความเหมาะสมกับการแก้ปัญหาในงานออกแบบสมัยใหม่ โดยเฉพาะปัญหาที่มีข้อมูลเป็นปริมาณมากเป็นโจทย์ที่ต้องการผู้ร่วมงานจากต่างสาขาและเป็นงานออกแบบที่ต้องการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในระดับสูง กระบวนการออกแบบอย่างเป็นระบบมีลักษณะสำคัญดังนี้

1.1 การพยายามทำให้การออกแบบเป็นวิธีการที่เปิดเผย มีการทำงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงานเกิดความเข้าใจ และสามารถมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล คำแนะนำ และเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาแทนที่จะเป็นการทำงานของนักออกแบบตามลำพัง

1.2 ให้ความเป็นอิสระในการสร้างสรรค์ด้วยการแบ่งแยกการทำงานออกเป็นขั้นตอนเป็นการกระจายงานออกจากกัน เมื่อทำงานถึงแต่ละขั้นตอนก็สามารถพุ่งความสนใจจดจ่ออยู่เฉพาะขั้นตอนนั้นได้อย่างอิสระจากขั้นตอนอื่นๆ ลดการสับสนในการใช้ความคิดต่องานรวมทั้งหมด

1.3 การทำงานแม้จะมีการแบ่งออกเป็นขั้นตอน แต่ในขณะปฏิบัติงานนั้นไม่สามารถแยกแต่ละขั้นตอนอย่างเด็ดขาดจากกัน ขั้นตอนต่างๆ มีความต่อเนื่องและคาบเกี่ยวกัน จนบางครั้งไม่สามารถกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดจบของแต่ละขั้นตอนได้อย่างชัดเจน

1.4 มีระบบการจดบันทึกอย่างละเอียดแต่ละขั้นตอนจึงมีหลักฐานบันทึกเก็บไว้ช่วยให้ง่ายต่อการทบทวน ค้นหา ตรวจสอบและแก้ไขเมื่อเกิดความผิดพลาด

2. การแบ่งขั้นตอนกระบวนการออกแบบ

ลักษณะเฉพาะที่สำคัญประการหนึ่งของการออกแบบอย่างเป็นระบบคือการแบ่งกระจายการทำงานออกจากกันเป็นขั้นตอนย่อยๆ เพื่อช่วยให้ผู้ร่วมงานสามารถมุ่งความสำคัญกับงานแต่ละขั้นตอนการออกแบบนั้น เนื่องจากนักออกแบบแต่ละคนเมื่อผ่านประสบการณ์ในการทำงานมาช้านาน ได้สะสมความรู้ความชำนาญตลอดจนมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคขณะลงมือทำ จึงพัฒนาขั้นตอนการทำงานตามแบบแผนอย่างเป็นขั้นตอนมีส่วนช่วยในการออกแบบประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

1.5 ลักษณะทั่วไปของการออกแบบ

1.5.1 ความเป็นหน่วย (Unity) ในการออกแบบ ผู้ออกแบบจะต้องดำเนินงานทั้งหมดหรืออยู่ในหน่วยงานเดียวกัน เป็นกลุ่มเป็นก้อน หรือมีความสัมพันธ์กันทั้งหมดของงานนั้น ๆ และพิจารณาส่วนย่อยลงไปตามลำดับในส่วนย่อย ๆ ก็คงต้องถือหลักนี้เช่นกัน

1.5.2 ความสมดุลหรือความถ่วง (Balancing) เป็นหลักทั่ว ๆ ไปของงานศิลปะที่จะต้องดูความสมดุลของงานนั้น ๆ มีหลักความสมดุลอยู่ 3 ประการ คือ

- ความสมดุลในลักษณะเท่ากัน (Symmetry balancing) คือ มีลักษณะเป็นซ้าย – ขวา, บน – ล่าง เป็นต้น ความสมดุลในลักษณะนี้ ดูและเข้าใจได้ง่าย

- ความสมดุลในลักษณะไม่เท่ากัน (Non-symmetry balancing) คือ มีลักษณะสมดุลกันในตัวเองไม่จำเป็นจะต้องเท่ากัน แต่ดูในด้านความรู้สึกแล้วเกิดการสมดุลกันในตัว ลักษณะการสมดุลแบบนี้ผู้ออกแบบจะต้องมีการปะลองดูให้แน่ใจในความรู้สึกของผู้พบเห็นด้วย ซึ่งเป็นความสมดุลที่

เกิดในลักษณะที่เกิดในลักษณะที่แตกต่างกันก็ได้ เช่น ใช้ความสมดุลด้วยผิว ด้วยแสง –เงา หรือ ด้วยสี เป็นต้น

1.5.3 จุดศูนย์ถ่วง(Gravity Balance) การออกแบบใด ๆ ที่เป็นวัสดุสิ่งของและจะต้องใช้งาน กาสรทรงตัวจำเป็นที่ผู้ออกแบบจะต้องนึกถึงจุดศูนย์ถ่วง ได้แก่การไม่โยกเอียง หรือให้ความรู้สึกไม่ มั่นคงแข็งแรง ดังนั้นสิ่งใดที่ต้องการจุดศูนย์ถ่วง แล้วผู้ออกแบบจะต้องระมัดระวังในสิ่งนี้ให้มาก

1.5.3 ความสัมพันธ์ทางศิลปะ (Relativity of Arts) ในเรื่องของศิลปะนั้น เป็นสิ่งที่จะต้อง พิจารณากันหลายขั้นตอน เพราะเป็นเรื่องของความรู้สึกที่สัมพันธ์กัน อันได้แก่

- การเน้นหรือจุดสนใจ(Emphasis or Centre of Interest) งานด้านศิลปะผู้ออกแบบจะต้องมี จุดเน้นให้เกิดสิ่งที่น่าสนใจแก่ผู้พบเห็น โดยมีข้อบอกล่าวเป็นความรู้สึกที่สร้างขึ้นเองจากตัว ของศิลปกรรมนั้น ๆ ความรู้สึกนี้ ผู้ออกแบบจะต้องพยายามให้เกิดขึ้นเหมือนกันส่วนมากจาก บุคคลทั่วไป

- จุดสำคัญรอง(Subordinate) คงคล้ายกับจุดเน้นนั่นเอง แต่มีความสำคัญน้อยลงไป ตามลำดับ ซึ่งอาจจะเป็นรองส่วนที่ 1 ส่วนที่ 2ก็ได้ ส่วนนี้จะช่วยให้เกิดความลดหลั่นทางผลงานที่ แสดง ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วย

- จังหวะ(Rhythm) โดยทั่ว ๆ ไป สิ่งที่สัมพันธ์กันในสิ่งนั้น ๆ ย่อมมีจังหวะ ระเบียบ หรือความถี่ ว่างในตัวเองก็ดี หรือสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กันอยู่ก็ดี จะเป็นเส้น สี แสง เงา หรือช่วงจังหวะ ของการตกแต่ง แสงไฟ ลวดลาย ที่มีความสัมพันธ์กันในที่นั้นเป็นความรู้สึกของผู้พบเห็นหรือ ผู้ออกแบบจะต้องรู้สึกในทางความงามนั่นเอง

- ความแตกต่าง(Contrast) เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยให้มีการเคลื่อนไหวในการไม่ ซ้ำซากเกินไป หรือ เกิดความเบื่อหน่าย จำเจ ในการตกแต่งก็เช่นกัน ปัจจุบันผู้ออกแบบมักจะ หาทางให้เกิดความรู้สึกขัดกัน ต่างกัน

- ความกลมกลืน (Harmonies) ความกลมกลืนในที่นี้หมายถึงกาพิจารณาในส่วนรวมทั้งหมด แม้จะมีบางสิ่งบางอย่างที่แตกต่างกัน การใช้สีที่ตัดกัน หรือการใช้ผิว ใช้เส้นที่ขัดกัน ความรู้สึก ส่วยน้อยนี้ ไม่ทำให้ส่วนรวมเสียก็ถือว่าเกิดความกลมกลืนกันในส่วนรวม ความกลมกลืนใน ส่วนรวมนี้ถ้าจะแยกก็ได้แก่ความเน้นไปในส่วนมูลฐานทางศิลปะอันได้แก่ เส้น แสง-เงา รูปทรง ขนาด ผิว สี นั่นเอง(สาคร คันธโชติ,2528,หน้า31-32)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์

2.1 ความหมายของผลิตภัณฑ์

ความหมายของผลิตภัณฑ์ (Product) ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้มาก ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้
 ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ค้นคว้า ออกแบบ ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีพ (สาคร คันทโชติ, 2528, หน้า 6)

ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้า หรือบริการ ที่ผู้ประกอบการสามารถผลิต หรือ จัดหาเพื่อสนองความต้องการของ ตลาดได้

ปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์ หมายถึง ตัวสินค้ารวมกับความพึงพอใจ และผลประโยชน์อื่นที่ผู้บริโภคได้รับจากการซื้อสินค้านั้น รวมถึงการบรรจุหีบห่อ และยี่ห้อผลิตภัณฑ์ที่นำออกสู่ตลาด ต้องมีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับ ของผู้บริโภค

2.2 องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์

หากจะมองผลิตภัณฑ์โดยแยกออกเป็น ส่วน ๆ เราสามารถแยกส่วนได้ 3 ส่วนด้วยกัน

1. ผลิตภัณฑ์หลัก (Core Product) หมายถึง ประโยชน์พื้นฐาน หรือความต้องการหลักที่ผู้ซื้อต้องการจากผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เช่น การซื้อบ้าน เพื่อให้ประโยชน์หลักในการเป็นที่อยู่อาศัย การซื้อเครื่องปรับอากาศ เพื่อให้ประโยชน์หลักในการสร้างความเย็นให้แก่ร่างกาย เป็นต้น เพราะฉะนั้น การเป็นที่อยู่อาศัยของบ้าน และความสามารถในการสร้างความเย็นแก่ร่างกาย ถือเป็นผลิตภัณฑ์หลักของผลิตภัณฑ์

2. สิ่งบ่งชี้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Product identifications) หมายถึง สิ่ง que แสดงให้เห็นถึงความเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดนั้น ๆ ซึ่งได้แก่ รูปลักษณ์ของสินค้า ตรายี่ห้อ บรรจุภัณฑ์ หรือลักษณะอื่น ๆ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สามารถบ่งชี้ผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท

3. บริการต่าง ๆ (Services) หมายถึง บริการเสริมที่ผู้ซื้อจะได้รับควบคู่กับการซื้อผลิตภัณฑ์บางประเภท เช่น การบริการซ่อมฟรี การบริการส่งถึงบ้าน การรับประกัน หรือการติดตั้ง เป็นต้น

2.3 ประเภทของผลิตภัณฑ์

ประเภทของผลิตภัณฑ์ แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการซื้อของผู้ซื้อ สามารถ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผลิตภัณฑ์บริโภค (Consumer product) หมายถึง สินค้า หรือบริการ ที่ซื้อโดยผู้บริโภคขั้นสุดท้าย (Final consumer)

กลุ่มที่ 2 ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (Industrial product) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่บุคคลองค์การซื้อเพื่อใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าอื่น หรือใช้ในการประกอบธุรกิจ

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีเป้าหมายที่ตลาดอุตสาหกรรม ผู้ซื้อที่ซื้อไปเพื่อการผลิตให้บริการหรือดำเนินงานของกิจการซึ่งส่วนใหญ่คือองค์การหรือ ผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาเผ่าม้ง

3.1 ประวัติความเป็นมาของชาวเขาเผ่าม้ง

ยังไม่มีผู้ใดสามารถสรุปได้ว่าชนชาติม้งมาจากที่ไหน แต่สันนิษฐานกันว่าม้งคงจะอพยพมาจากที่ราบสูงทิเบต ไชบีเรีย และมองโกเลีย เข้าสู่ประเทศจีน และตั้งหลักแหล่งอยู่แถบลุ่มแม่น้ำเหลือง (แม่น้ำฮวงโห) เมื่อราว 3,000 ปีมาแล้ว ซึ่งชาวเขาเผ่าม้งจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในมณฑลไกวเจา สุหน่า กวางสี และมณฑลยูนนาน ม้งอาศัยอยู่ในประเทศจีนมาหลายศตวรรษ จนกระทั่ง ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 17 ราชวงศ์แมนจู (เหมาจิง) มีอำนาจในประเทศจีน กษัตริย์จีนในราชวงศ์เหมาจิงได้เปลี่ยนแปลงนโยบายเป็นการปราบปราม เพราะเห็นว่าม้งที่เป็นผู้ชายส่วนใหญ่แล้วรูปร่างหน้าตาคล้ายกับคนรัสเซีย ทำให้คนจีนคิดว่า ม้งเป็นคนรัสเซีย จึงเป็นเหตุให้มีการปราบปรามม้งเกิดขึ้น โดยให้ชาวม้งยอมจำนน และยอมรับวัฒนธรรมของจีน และอีกประการหนึ่งคือเห็นว่า ม้งเป็นพวกอนารยชนแห่งขุนเขา (คนป่าเถื่อน) จึงได้มีการต่อสู้กันอย่างรุนแรงในหลายแห่ง เช่น ในเมืองพังหยุนในปี พ.ศ. 2009 และการต่อสู้ในมณฑลไกวเจาในระหว่าง พ.ศ. 2276 - 2278 และการต่อสู้ในมณฑลเสฉวนในระหว่าง พ.ศ. 2306 - 2318

ในที่สุด ชาวม้งประสบกับความพ่ายแพ้ สูญเสียพลรบ และประชากรเป็นจำนวนมาก ในที่สุดม้งก็เริ่มอพยพถอยร่นสู่ ทางใต้ และกระจายเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลับขึ้นอยู่บนที่สูงป่าเขาในแคว้นสิบสองจุไทย สิบสองปันนา และอีกกลุ่มได้อพยพไปตามทิศตะวันออกเฉียงเหนือของราชอาณาจักรลาว บริเวณทุ่งไหหินเดียนเบียนฟู โดยมีหัวหน้าม้งคนหนึ่ง คือ นายพลวังปอ ได้รวบรวมม้ง และอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ พ.ศ. 2400 เศษ เป็นต้นมา

ปัจจุบันชาวม้งส่วนใหญ่ในประเทศไทย ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามภูเขาสูง หรือที่ราบเชิงเขาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง กำแพงเพชร เลย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และตาก มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณ 151,080 คน

ม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศจีนและประเทศต่างๆใน เอเชียอาคเนย์ คือ เวียดนาม พม่า ลาว และประเทศไทย ม้งในประเทศไทยแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มคือ ม้งขาว เรียกตนเองว่า "ม้ง เดือว" (Hmong Daw/Hmoob Dawd) และม้งเขียว เรียกตนเองว่า "ม้งนัจิว" (Hmong Njua/ Moob Ntsuad) นักภาษาศาสตร์ได้จัดภาษาม้งให้อยู่ในตระกูลภาษา แม้ว-เย้า ในกลุ่มภาษาจีน-ทิเบตจำนวนประชากรจากตัวเลขประชากรปี 2545 ม้งในประเทศไทยกระจายตัวอยู่ใน

จังหวัดต่างๆของภาคเหนือรวม 13 จังหวัดมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 153,955คน หรือร้อยละ16.67 ของจำนวนประชากรชาวเขาทั้งหมดในประเทศไทย

3.2 ระบบการปกครอง

วิลเลียม อาร์ เกดเดส นักมานุษยวิทยาออสเตรเลียได้ศึกษาถึงกระบวนการตั้งถิ่นฐานการขยายตัวของ หมู่บ้านและการตั้งหมู่บ้านใหม่ของชาวเขาเผ่าม้ง พบว่าขนาดของหมู่บ้านมักจะขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์และขนาดความกว้าง ของพื้นที่ทำกิน การตั้งหมู่บ้านในระยะแรกที่ทำกินจะอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านนัก แต่เมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ทำให้ระยะทางจากไร่ถึงหมู่บ้านมีระยะไกลขึ้นก่อให้เกิดความยากลำบากในการ เดินทาง ดังนั้น จึงได้มีการสร้างกระท่อมหรือบ้านลำลองขึ้นในไร่เพื่อให้อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว และในหลายกรณีสมาชิกในหมู่บ้านจะอยู่อาศัยในกระท่อมที่ไร่เป็นระยะเวลานาน หรือเป็นการถาวรโดยทิ้งสัตว์เลี้ยงไว้ภายในหมู่บ้านให้เด็กและผู้สูงอายุ เป็นผู้ดูแล ในระยะต่อมาที่อาศัยชั่วคราวในไร่จะก่อตัวเป็นหมู่บ้านใหม่และบางครั้งครอบครัว จะอพยพไปหาที่ดินทำกินในแหล่งอื่นระบบครอบครัวและเครือญาติ การจัดระเบียบความสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันทางสายเลือดหรือเกี่ยวพันกันทางการแต่งงานหรือบุคคลที่ สังคมม้งระบุเป็นเครือญาติกัน แม้ว่าจะมิได้มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดหรือการแต่งงาน ความสัมพันธ์เหล่านี้ออกมาในรูปแบบต่างๆ กัน คือ ครัวเรือนและสายตระกูล ครัวเรือนเป็นหน่วยจัดการความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจแบบ สังคมที่กระชับที่สุดในสังคมม้งสมาชิกในครัวเรือนจะมีความผูกพัน ความสนิทสนม ความรักใคร่ปรองดองกันมากกว่าบุคคลอื่นๆนอกครัวเรือนโดยปกติครัวเรือนชาวม้งมักเป็นครอบครัวขยาย คือ บุตรชายที่แต่งงานแล้วจะพาฝ่ายสาวมาอยู่ในบ้านหลังเดียวกันกับพ่อแม่ของตน ในทางกลับกันที่บุตรหญิงที่แต่งงานแล้วจะแยกครอบครัวออกไปอยู่กับบิดามารดา ของฝ่ายชาย การปลูกข้าวเพื่อยังชีพเป็นกิจกรรมร่วมของครอบครัวขยาย ผลผลิตเป็นกองกลาง สำหรับสมาชิกในครัวเรือน ส่วนการผลิตเพื่อการแลกเปลี่ยน เช่น การปลูกข้าวโพด การปลูกฝิ่น ฯลฯ เป็นกิจกรรมของครอบครัวย่อยของครัวเรือน สังคมม้งเป็นสังคม "ปิตุพงศ์"ที่ สืบเชื้อสายทางฝ่ายชาย เครือญาติในสายตระกูล (Lineage) เดียวกันนี้จะมีขอบเขตไปห้าชั่วรุ่นอายุคน (Generations) คือ นับตั้งแต่รุ่นลูก, รุ่นพ่อแม่, รุ่นปู่ย่า, รุ่นทวด และรุ่นพี่-แม่ของทวด (เหียด) ดังนั้นในระหว่างชาวม้งด้วยกันถ้าสามารถสืบสาวไปได้ว่า สืบเชื้อสายโดยตรง มาจากทั้งห้ารุ่นดังกล่าวถือว่าเป็นสายตระกูลเดียวกัน ซึ่งห้ามแต่งงานระหว่างตระกูลเดียวกัน จะเห็นได้ว่าสายตระกูลของชาวม้งเป็นกลุ่มทางสังคมขนาดใหญ่ มีการช่วยเหลือกันกรณีที่มีความต้องการแรงงานครัวเรือนหนึ่งมักจะนิยม เคลื่อนย้ายไปยังหมู่บ้านที่มีเครือญาติที่เป็นสายตระกูลเดียวกันคอยช่วยเหลือ การแผ่กระจายของสายตระกูลออกไปอย่าง

กว้างขวางในหมู่บ้านต่างๆ ก่อให้เกิดความมั่นคง ทางเศรษฐกิจภายในระบบ การเกษตรแบบย้ายที่ โดยที่ครอบครัวของสายตระกูลตามหมู่บ้านต่างๆจะเป็นแหล่ง ที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ทำมาหากินที่อุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งที่ให้ การช่วยเหลือเครือญาติพี่น้องที่ไปตั้งหลักแหล่งใหม่

กฎข้อบังคับของม้ง มีลักษณะคล้ายกับกฎหมายอังกฤษ (Common Law) คือ เป็นกฎหมายที่สืบเนื่องจาก จารีตประเพณีได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จะต่างกันตรงที่ม้งนำเอา กฎหมายข้อบังคับไปผูกไว้กับภูตผี ม้งเองไม่มีภาษาเขียน ชาวม้งได้ถือหลักปฏิบัติตามจารีตประเพณีอย่างเคร่งครัด ชาวม้งไม่มีหัวหน้าสูงสุด และไม่ได้รวมกันอยู่เป็นที่หนึ่งที่เดียวกัน แต่แยกหมู่บ้านออกไปปกครองกันเองเป็นอิสระไม่ขึ้นอยู่กับสังคม ซึ่งในแต่ละหมู่บ้าน จัดเป็นสังคมที่เล็กสามารถเรียกว่า ประชุมโดยตรงได้ การกำหนดวิธีการปกครอง ก็ใช้วิธีออกเสียง ซึ่งทุกคนมีสิทธิเท่ากันหมด และถือเสียงข้างมากเช่นเดียวกับหลักสากลทั่วไป

แต่ผู้มีสิทธิออกเสียงในการปกครอง ได้แก่ ผู้ชายเป็นส่วนใหญ่เท่านั้น ผู้หญิง เด็กมีสิทธิเข้าร่วมประชุมรับฟัง และให้ความเห็น แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง เพราะถือว่า ผู้หญิงเป็นข้างเท้าหลัง เชื่อฟังปรณนิบัติสามีเท่านั้น สำหรับเด็กนั้น ม้งมิได้ถืออายุเป็นเครื่องวัด หากใช้วัดด้วยการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ความสามารถทำงานตลอดจน ผลงานที่ได้กระทำโดยที่ประชุมหมู่บ้าน จะเป็นผู้พิจารณากำหนดในปัจจุบันนี้ การปกครองของม้งยังคงใช้กฎข้อบังคับนี้อยู่ เฉพาะแต่เรื่องเล็ก ๆ ที่ผู้ใหญ่สามารถตัดสินใจได้เท่านั้น ส่วนถ้าเป็นปัญหาที่ใหญ่ ๆ นั้นจะนิยมใช้กฎหมายของประเทศนั้นๆ

หัวหน้าหมู่บ้าน

ในอดีตหัวหน้าหมู่บ้านมีฐานะเป็นประมุข และผู้นำหมู่บ้าน หัวหน้าหมู่บ้านได้มาจาก การเลือกตั้ง ซึ่งเป็นตัวแทนในนามของหมู่บ้านนั้น ๆ หัวหน้าหมู่บ้านมีสิทธิแต่งตั้งผู้ช่วยได้ 2 คน ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมู่บ้านไม่มีกำหนดไว้ แต่จะหมดสภาพก็ต่อเมื่อตาย ลาออก อพยพไปอยู่ที่อื่น หรือถูกที่ประชุมหมู่บ้านปลดออกโดยการลงมติไม่ไว้วางใจ ซึ่งเป็นการหมดสภาพทั้งสิ้น หน้าที่ของหัวหน้าหมู่บ้าน ได้แก่ เป็นผู้แทนของหมู่บ้านในการเจรจาติดต่อกับคนภายนอก รับผิดชอบในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ตัดสิน ข้อพิพาทระหว่างครอบครัว ตัดสินใจในการโยกย้ายหมู่บ้าน หรือมีอำนาจพิเศษในกรณีฉุกเฉิน เช่น ความปลอดภัยของหมู่บ้าน ในทางปฏิบัติแล้ว การบริหารงานของหัวหน้าหมู่บ้านจะถูกควบคุมโดยผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งเปรียบเสมือน คณะที่ปรึกษาหมู่บ้าน ในทางอ้อมจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งหัวหน้าหมู่บ้านไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามเสมอไป แต่มีอิทธิพลต่อหัวหน้าหมู่บ้าน ไม่น้อย เพราะเป็นคณะที่สามารถคุมเสียงข้างมากในการประชุมหมู่บ้านในปัจจุบันนี้ยังคงถือปฏิบัติอยู่

การประชุมหมู่บ้าน

การประชุมหมู่บ้านนี้ มีหน้าที่ออกกฎระเบียบข้อบังคับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดแย้งกับจารีตประเพณี เพื่อบังคับใช้ภายในหมู่บ้าน การประชุมไม่จำกัดจำนวนเพศ วัย ทั้งไม่ระบุว่ามีเท่าใด จึงจะครบองค์ประชุม การออกเสียงถือหลัก 1 เสียง 1 คน หัวหน้าหมู่บ้านจะเป็นประธาน ในกรณีคะแนนเสียงเท่ากัน ประธานมีอำนาจชี้ขาดให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะ และในกรณีที่มีการเลือก ตั้งหัวหน้าหมู่บ้านขึ้นใหม่ ที่ประชุมจะเลือกผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีอาวุโสทำหน้าที่เป็นประธาน

กระบวนการยุติธรรม

ในอดีตเมื่อเกิดกรณีพิพาท หรือเหตุการณ์ร้ายแรงในหมู่บ้าน มั่งจะไม่ยินยอมให้เจ้าหน้าที่รัฐบาลไทย เข้าไปดำเนินการ ตามกระบวนการยุติธรรมแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. คณะผู้เฒ่าผู้แก่ของสกุล ตัดสินข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีที่อยู่ในสกุลเดียวกัน ผู้เสียหายนำความไปร้องเรียนเพื่อให้คณะผู้เฒ่าผู้แก่ในสกุลเดียวกันตัดสิน และจะถือว่าคำตัดสินนั้นเป็นการตัดสินที่เด็ดขาด ในกรณีเช่นนี้หัวหน้าหมู่บ้านจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว

2. คณะกรรมการกลางตัดสินข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีต่างสกุลกัน ผู้เสียหายนำความไปร้องเรียนต่อหัวหน้าหมู่บ้าน หัวหน้าหมู่บ้านจะเรียกคู่กรณีมาสอบถาม และจะแต่งตั้งคณะกรรมการกลางตัดสินข้อพิพาทดังกล่าว ซึ่งมีวิธีการแต่งตั้ง2วิธี

2.1 หัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้แต่งตั้งโดยการยินยอมของคู่กรณี หัวหน้าหมู่บ้านจะแต่งตั้งบุคคลใด มาปฏิบัติหน้าที่ก็ได้ ยกเว้น คนที่อยู่ในสกุลเดียวกัน กับ คู่กรณี

2.2 คู่กรณีสมัครใจแต่งตั้งเอง คู่กรณีจะต้องเลือกบุคคลซึ่งจะมาเป็นการพิจารณาฝ่ายละเท่า ๆ กัน จะเลือกคนในสกุลของฝ่ายตรงข้ามมาเป็นกรรมการฝ่ายตนก็ได้ แต่ห้ามเลือกคนในกลุ่มเดียวกัน จำนวนกรรมการทั้งสองกรณีนี้ไม่จำกัด โดยปกติจะมีประมาณ 6-10 คน การพิจารณาตัดสินคดีจะกระทำที่บ้านพักของหัวหน้าหมู่บ้าน ซึ่งประธาน และคณะกรรมการจะซักถามข้อเท็จจริงจากทุกฝ่ายแล้ว คณะกรรมการจะตัดสินโดยการออกเสียงถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน หัวหน้าหมู่บ้านในฐานะประธานกรรมการจะเป็นผู้ชี้ขาด จะเห็นได้ว่าหัวหน้าหมู่บ้านนอกจากจะมีอำนาจบริหาร แล้วยังมีอำนาจ ในทางตุลาการอีกด้วย สำหรับบทลงโทษจะอาศัยจารีตประเพณีเป็นเกณฑ์ ถ้าเป็นกรณีใหม่คณะกรรมการก็จะพิจารณา บทลงโทษขึ้นใหม่และให้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไปด้วย ปัจจุบันนี้ยังยึดถือปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้

กลุ่มการเมือง

ในอดีตการปกครองของม้งถือหลักเสียงข้างมาก ม้งจึงรวมพลังกันได้เป็นกลุ่มเป็นก้อน เหมือนระบบพรรคการเมือง แต่ไม่ได้ถืออุดมการณ์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวสมาชิก หากแต่ถือสายสัมพันธ์ทางสกุลเป็น เครื่องรวมพลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ฉะนั้นสกุลใดใหญ่มีสมาชิกมากก็จะมีเสียงข้างมาก ในการดำเนินงานทั้งปวง แต่ก็อาจมีสกุลเล็ก ๆ แต่รวมกันได้ จนได้เสียงข้างมากมาบริหารงานของกลุ่ม แต่ละกลุ่มขึ้นอยู่กับผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีอาวุโสของสกุลดัง เช่นในกรณีเลือกตั้งหัวหน้าหมู่บ้าน ผู้อาวุโสของแต่ละสกุลจะเรียกสมาชิกของสกุลมาประชุม เพื่อคัดเลือก ผู้แทนเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ซึ่งก่อนออกเสียงส่วนใหญ่ แล้วมีมติให้สมาชิกทุกคนทำตามมติที่วางไว้ และสมาชิกทุกคนจะต้องไปออกเสียงตามมติของกลุ่มของหมู่บ้านอย่างพร้อมเพรียงกัน หากพิจารณาการปกครองของชาวม้งอาจเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตย เพราะมีอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุด ชาวม้งได้ใช้อำนาจนี้ในการตัดสินใจ และกำหนดวิธีการปกครองหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองในปัจจุบันการปกครองของม้งเริ่มจะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นกว่าเดิมคือ วิธีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย ผู้ที่จะได้เป็นผู้นำนั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร กับสังคมภายนอกได้

3.3 ระบบความเชื่อ

โดยทั่วไปชาวม้งมีความเชื่อหรือศาสนาแบบนับถือผี (Animist) ผสมกับการบูชาบรรพบุรุษ (Ancestor Worship) สาระสำคัญของระบบความเชื่อดังกล่าวได้แก่ ความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ (Supernatural) อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่า ชาวม้งมองปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่างๆ ว่าอยู่ภายใต้การบงการของอำนาจเหนือธรรมชาติทั้งสิ้นแต่หมายความเชื่อ เรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติมีความสำคัญในวัฒนธรรมและสังคมชาวม้ง สิ่งเหนือธรรมชาติตามระบบความเชื่อของชาวม้ง สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ชนิด คือ (๑) ผีต่างๆ (๒) ขวัญ ซึ่งได้แยกพิจารณาต่อไปคือ

3.3.1 ความเชื่อเรื่องผี

เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ มีลักษณะเหมือนมนุษย์แต่มีอำนาจเหนือกว่าซึ่งสามารถให้ทั้งคุณและโทษแก่ มนุษย์ได้ ผีในวัฒนธรรมม้งสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท ฝ่ายดี และฝ่ายร้าย ฝ่ายดีเป็นผีประจำเสากลางในบ้านของชาวม้ง ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองคนในครัวเรือน ผีบรรพบุรุษ มีที่นั่งติดฝาผนังบ้านเป็นที่อยู่อาศัย ผีแห่งความร่ำรวยและทรัพย์สมบัติ อาศัยอยู่ที่แผ่นกระดาษติดฝาผนัง ใกล้กับหิ้งผีบรรพบุรุษ ผีประตูทำหน้าที่ปกป้องของครอบครัว และผีเตาไฟใหญ่ และเตาไฟเล็ก มีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองคนในครัวเรือน จะเห็นได้ว่า "ผี" ที่ให้คุณแก่

มนุษย์ เป็นผีที่อาศัยอยู่ในบ้านของชาวม้ง อย่างไรก็ตามผีที่ให้คุณดังกล่าวจะให้โทษแก่มนุษย์ได้ ถ้าหากมนุษย์ไปลบหลู่หรือขาดการเอาใจใส่ในการให้เครื่องเซ่นแก่ผีเหล่านั้น การเซ่นสังเวยมักจะทำให้หมูหรือไก่แล้วแต่กรณี ส่วน "ผี" ฝ่ายร้ายได้แก่ ผีที่อยู่ตามป่าเขาเป็นผีที่ดุร้ายและมักก่อให้เกิดภัยพิบัติแก่มนุษย์

3.3.2 ความเชื่อเรื่องขวัญ

ขวัญเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างหนึ่งแต่ไม่ได้มีลักษณะ เหมือนมนุษย์อย่างฝ่ายดีและผีฝ่ายร้าย ชาวม้งเชื่อว่าขวัญอยู่ใน ร่างกายของมนุษย์ตั้งแต่ ๔-๙ แห่ง แล้วแต่ความเชื่อถือเมื่อขวัญบางส่วนออกไปจากร่างกายมนุษย์จะทำให้ มนุษย์เกิดการเจ็บป่วย การตายของมนุษย์แสดงว่าขวัญออกไปจากร่างกายทั้งหมด ดังนั้นมนุษย์จึงต้องระวัง มิให้ขวัญเกิดการตกใจ ซึ่งจะทำให้ขวัญหนีออกไปจากร่างกายของมนุษย์ จึงมีการบำรุงรักษาขวัญ หรือมัดขวัญอยู่เสมอ และมีพิธีเรียกขวัญกลับมา ถ้าเข้าใจว่าขวัญหนีออกไปจากร่างกายผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ ได้แก่ หมอผี เมื่อชาวม้งเกิดการเจ็บป่วยหรือประสบภัยพิบัติต่างๆ หมอผีจะทำหน้าที่ตรวจสอบว่า เกิดจากการกระทำของผีชนิดไหนหรือสาเหตุของการป่วยไข้ ทั้งนี้อาจจะกระทำได้โดยการให้ไม้คู่เสี่ยงทาย หรือประกอบพิธีติดต่อกับผี หรือหาวิธีบรรเทาอาการเจ็บป่วยหรือภัยพิบัติต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ชาวม้งไม่ได้พิจารณาว่าอาการเจ็บป่วยหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ว่าเกิดจากการกระทำของอำนาจเหนือธรรมชาติแต่อย่างใด ดังนั้น ในการรักษาความเจ็บป่วยนอกจากการใช้หมอผีแล้วยังอาจจะใช้หมอยาก็ได้ หมอยานี้มิได้เป็นผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับผี แต่เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้ยากลางบ้านหรือสมุนไพร

การรักษาโรคด้วยความเชื่อทางไสยศาสตร์

ม้งมีความเชื่อว่าพิธีไสยศาสตร์เหล่านี้จะช่วยให้วินิจฉัยโรคได้ถูกต้องและทำการรักษาได้ผล เพราะความเจ็บป่วยทั้งหลาย ล้วนแต่เป็นผลมาจากการผิดผี ทำให้ผีเดือดดาลมาแก้แค้นลงโทษให้เจ็บป่วย จึงต้องใช้วิธีจัดการกับผีให้คนไข้หายจากโรค หากว่าคนทรงเจ้ารายงานว่าคนไข้ที่ล้มป่วยเพราะขวัญหนี ก็จะต้องทำพิธีเรียกขวัญกลับเข้าสู่ร่างของบุคคลนั้น แต่การที่จะเรียกขวัญกลับมานั้น จะต้องมีการปฏิบัติมากมาย บางครั้งบางพิธีกรรมก็มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ แต่ม้งก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคเหล่านั้น ม้งเชื่อว่าการที่มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง โดยไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน นั่นคือความสุขอันยิ่งใหญ่ของม้ง ฉะนั้นม้งจึงต้องทำทุกอย่างเพื่อเป็นการรักษาให้หาย จากโรคเหล่านั้น ซึ่งพิธีกรรมในการรักษาโรคของม้งนั้นมีอยู่หลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบก็รักษาโรคแต่ละโรค แตกต่างกันไป การที่จะทำพิธีกรรมการรักษาได้นั้นต้องดูอาการของผู้ป่วยว่าอาการเป็นเช่นไร แล้วจึงจะเลือกวิธีการรักษาโดยวิธีใดถึงจะถูกต้อง

1. การทำผี หรือการลงผี (การอ้วเน้ง)

เป็นการรักษาอีกประเภทหนึ่งของมัง การอ้วเน้ง (การทำผีหรือลงผี) การอ้วเน้งนั้นมียอยู่ 3 ประเภท คือ การอ้วเน้งข่อยชิวะ การอ้วเน้งเกร่ทั้ง การอ้วเน้งไชโย ซึ่งการอ้วเน้งแตกต่างกันออกไป การรักษาก็แตกต่างกันไปด้วย การจะอ้วเน้งได้เมื่อมีคนในครอบครัวเจ็บป่วยโดยไม่รู้สาเหตุเป็นการรักษาอีกประเภทหนึ่ง ดังนั้นมังมักจะนิยมอ้วเน้งเพื่อการเรียกขวัญที่หายไปหรือมีผีพาไปให้กลับคืนมาเท่านั้น ซึ่งมังเชื่อว่าการเจ็บป่วยเกิดจากขวัญที่อยู่ในตัวหายไป มีวิธีการรักษาดังนี้

เวลาอ้วเน้งหรือทำผีนั้น คนที่เป็นพ่อบุญจะเริ่มไปนั่งบนเก้าอี้ แล้วร่ายเวทมนต์คาถาต่าง ๆ พร้อมกับติดต่อสื่อสารกับผีแล้วไปคลี่คลายเรื่องราวต่าง ๆ กับผี ถ้าคลี่คลายได้แล้วจะมีการฆ่าหมู แต่ก่อนจะฆ่าหมูนั้น จะต้องให้คนไข้ไปนั่งอยู่ข้างหลังพ่อบุญ แล้วผูกข้อมือ จากนั้นนำหมูมาไว้ข้างหลังคนไข้ แล้วพ่อบุญจะสั่งให้ฆ่าหมู การที่จะฆ่าหมูได้นั้นจะต้องมีคนหนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนของพ่อบุญ และสามารถฟังเรื่องราวของการอ้วเน้งได้ รู้ว่าตอนนี้พ่อบุญต้องการอะไร หรือสั่งให้ทำอะไร เมื่อพ่อบุญสั่งลงมา คนที่เป็นตัวแทนต้องบอกกับคนในครอบครัว ให้ทำตามคำบอกกล่าวของพ่อบุญ เมื่อสั่งให้ฆ่าหมูก็ต้องนำหมูมาฆ่าแล้วจะนำกัวะมาจุ่มกับเลือดหมู พร้อมกับมาปะที่หลังคนไข้ แล้วพ่อบุญจะเป่าเวทมนต์ให้ จากนั้นจะนำกัวะไปจุ่มเลือดหมู เพื่อไปเซ่นไหว้ที่ผนังที่เป็นที่รวมของของบูชาเหล่านั้น

2. การรักษาคนตกใจ (การไช้เจง)

เป็นการรักษาอีกประเภทหนึ่งของมัง การไช้เจงจะกระทำเมื่อมีคนป่วยที่ตัวเย็น เท้าเย็น ไบหูเย็น มือเย็น ซึ่งมังเชื่อว่าการที่เท้าเย็น มือเย็น หรือตัวเย็น เกิดจากขวัญในตัวคนได้หล่นหายไป หรือไปทำให้ผีกลัว แล้วผีก็แกล้งทำให้บุคคลนั้นไม่สบาย มีวิธีการรักษาดังนี้

พ่อบุญจะนำเอาขิงมาขนาดตามเส้นประสาท ได้แก่ บริเวณปลายจมูกตรงไปที่หน้าผาก นวดแล้วย้อนกลับไปไบหู แล้ว นวดบริเวณหน้าผากไปที่ไบหูซ้ำ 3 ครั้ง จากนั้นเปลี่ยนเป็นการนวดที่เส้นประสาทมือ คือจะนวดที่ ปลายนิ้วมือไล่ไปที่ข้อมือทำซ้ำทุกนิ้วมือ แล้วรวมกันที่ข้อมือนวด และหมุนรอบที่ข้อมือ ซึ่งขณะนวดต้องเป่าคาถาด้วย และบริเวณฝ่าเท้าให้นวดเหมือนกัน ต้องทำซ้ำกัน 3 ครั้ง ซึ่งการรักษาไช้เจงนี้จะทำการรักษา 3 วัน เมื่อเสร็จจากการรักษาแล้ว ถ้าอาการไม่ดีขึ้นก็หาวิธีอื่น ๆ มารักษาต่อ เช่น อ้วเน้งหรือการสุปรี่ เป็นต้น

3. การรักษาด้วยการเป่าด้วยน้ำ (การแช่แคะ)

เป็นการรักษาอีกประเภทหนึ่งของมัง การแช่แคะจะเป็นการกระทำเมื่อมีคนในครอบครัวที่ป่วย ร้องไห้ไม่หยุด และตกใจมากเป็นพิเศษ โดยไม่รู้สาเหตุ หรือเหมือนว่าคนป่วยเห็นอะไรสักอย่างที่ ทำให้เขากลัวมากมีวิธีการรักษา ดังนี้

คนที่ เป็นพ่อมอหรือแม่มอ จะให้คนป่วยอาการดังกล่าวไปนั่งใกล้กับกองไฟหรือเตาไฟ แล้ว เอาด้วยหนึ่งใบ ใส่น้ำให้เรียบร้อยมาตั้งไว้ข้าง ๆ พ่อมอหรือแม่มอ คือ ผู้ที่จะทำการรักษาจะใช้ ตะเกียบคู่หนึ่งหนีบก้อนถ่าน ที่กำลังรูกไหมเป็นสีแดงขึ้นมา แล้วเป่าก้อนถ่าน จากนั้นเริ่มท่องคาถา แล้วนำก้อนถ่านก้อนนั้นไปวางบนหัวของคนป่วย ขณะวางนั้นก็สวดคาถาด้วย เมื่อวนเสร็จก็จะเอาก้อนถ่านก้อนนั้นไปใส่ในถ้วยที่เตรียมไว้ พร้อมกับปิดฝาด้วย ให้ทำซ้ำกันแบบนี้สามรอบเมื่อเสร็จ แล้วจับมือคนป่วยขึ้นมาเป่าพร้อมท่องคาถา เมื่อเสร็จสิ้นแล้ว จะเอามือชุบน้ำที่อยู่ในถ้วยขึ้นมาลูบหน้าของคนป่วย หรือลูบแขนคนป่วย เมื่อทำเสร็จแล้วอาการของคนป่วยจะทุเลาลง มังจะนำวิธีการรักษานี้มาใช้ในการรักษาคนไข้ที่ตกใจมาก และปัจจุบันนี้มังก็ยังคงยึดถือ และปฏิบัติกันอยู่ แต่ก็มีบ้างที่อาการหนักมากจนไม่สามารถที่จะรักษาให้หายขาดได้ แล้วจึงจะนำไปรักษาที่โรงพยาบาลต่อไป

5. การปิดกวาดสิ่งที่ไม่ดีออกไป (การหรือขู่)

เป็นการรักษาอีกวิธีหนึ่งของมังที่จะปฏิบัติในช่วงขึ้นปีใหม่เท่านั้น คือในหนึ่งรอบปีที่ผ่านมามีครอบครัวจะเจอสิ่งที่ไม่ดี ดังนั้นจึงมีการหรือขู่เพื่อ ปิดเป่า หรือกวาดสิ่งที่ไม่ดีให้ออกไปจากบ้าน และตัวบุคคล หรือเป็นการปิดเป่า กวาดโรคภัยไข้เจ็บออกจากตัวบุคคล หรือออกจากบ้านให้หมด เพื่อที่จะรับ ปีใหม่ที่เข้ามา และต้อนรับสิ่งดี ๆ ที่กำลังจะมาในปีถัดไป พิธีกรรมนี้มังจะทำทุกปี และคนในครอบครัวต้องอยู่ให้ครบทุกคน ไม่ให้ขาดคนใดคนหนึ่ง (แต่หากว่าคนในครอบครัวนั้น เกิดไปทำงานต่างจังหวัดและไม่สามารถที่จะกลับมาร่วมพิธีกรรมนี้ได้ ผู้ปกครองของครอบครัวต้องนำเสื้อผ้าของคน ที่ไม่อยู่มาร่วมพิธีกรรมให้ได้ หากไม่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมนี้ มังเชื่อว่า สิ่งที่ไม่ดีจะติดตัวไปยังปีถัด ๆ ไป และทำอะไรก็ไม่เจริญ)

6. หมูประตู่ผี (อวะบัวจ้อง)

เป็นพิธีกรรมที่มังกระทำเพื่อรักษาคนทั้งหมดในบ้านหลังนั้นให้ปราศจากโรคภัยโดยมีวิธีการรักษา ดังนี้ ซึ่งการประกอบพิธีกรรมหมูประตู่ผีนั้นจะทำในตอนกลางคืนเท่านั้น อันดับแรกคือจะมีการกล่าวปิด และกล่าวเปิดประตู จากนั้นจะมีการฆ่าหมูแล้วต้มให้สุก จากนั้นก็กล่าวปิดประตู แล้วนำ หมูที่ต้มสุกนั้นมาหันให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ จัดไว้ตามจานที่วางไว้ 9 จาน ซึ่งแต่ละจานจะใส่ชิ้นเนื้อไม่เหมือนกัน โดย

งานที่ 1 ใส่มือซ้ายหมุ่และหัวข้างซ้าย งานที่ 2 จะใส่ขาขวาหมุ่กับหัวข้างขวา
งานที่ 3 จะใส่ขาซ้ายหมุ่กับคางซ้ายหมุ่ งานที่ 4 ใส่มือขวาหมุ่กับคางขวาหมุ่
งานที่ 5 ใส่มือซ้ายหมุ่ งานที่ 6 ใส่ขาขวาหมุ่ งานที่ 7 ใส่ขาขวาหมุ่กับใบหู 5 ขึ้น
งานที่ 8 ใส่มือขวาหมุ่ งานที่ 9 ใส่จุมูกและหางหมุ่

3.4 ระบบเศรษฐกิจ

อดีตกาลนั้นมั่งอาศัยอยู่บนภูเขา หรือยอดเขาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นระบบเศรษฐกิจของมั่งไม่ได้ เพราะมั่งไม่รู้จักรในการทำการเกษตรเพื่อเศรษฐกิจ จะทำการเกษตรเพื่อยังชีพมากกว่า มั่งมีอาชีพ อย่างเดียวคือ การเกษตร โดยจะปลูกไว้เพื่อรับประทานในครัวเรือนเท่านั้น เช่น ข้าว และพืชผัก จะ ไม่มีการซื้อขายด้วยเงินตรา จะมีแต่การแลกเปลี่ยนกันด้วยสิ่งของเท่านั้น มั่งมีวิถีชีวิตที่ยากลำบาก มาก เพราะมั่งมีความคิดว่า ต้องมีลูกเยอะ ๆ เพื่อตัวเองจะได้สบายในบั้นปลายของชีวิต จึงเป็นเหตุ ให้มั่งมีชีวิตที่ลำบากมาก ๆ ต้องตรากตรำทำงานหนักในไร่เพื่อมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง แต่ในปัจจุบัน นี้ มั่งได้ถูกอพยพมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบลุ่ม ทำให้วิถีชีวิตของมั่งเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ การเป็นอยู่บนภูเขา การเป็นอยู่มีความตื่นตระหนกขึ้น การประกอบอาชีพทางเกษตรจึงมีการ ปรับเปลี่ยนหลายรูปแบบมากขึ้น เช่น มีการทำนา ไร่ และอื่น ๆ เป็นต้น

การเกษตรกรรมมั่ง ในอดีตเกษตรกรรมของมั่งส่วนใหญ่จะเป็นการเพาะปลูกเพื่อยังชีพ พืชที่ นิยมปลูกได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด ถั่ว พักทอง ผักกาดพริก หอม กระเทียม ปอ เท่านั้น ยัง ไม่นิยมนำมาค้าขาย ใช้วิธีแลกด้วยสิ่งของเท่านั้น (ปัจจุบันการเพาะปลูกฝิ่นยังคงมีหลงเหลือในป่า ลึกอยู่บ้าง แต่มีในปริมาณน้อยมาก เป็นการยากที่จะหาชมได้อีกต่อไป) การปลูกไร่ข้าวส่วนมากมั่ง จะปลูกข้าวบนดอย โดยในปัจจุบัน การเกษตรกรรมของมั่งบางส่วนจะมีการปลูกข้าวในนาด้วย เพราะเนื่องจากมั่งได้อพยพมาตั้งรกราก ในพื้นที่ราบลุ่ม และสามารถที่จะทำนาได้ ซึ่งการทำนา ข้าวของมั่งนั้นโดยส่วนใหญ่ แล้วมั่งจะดำนาไม่เป็น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมั่งจะจ้างให้คนที่มีความ ชำนาญในการดำนาเป็นคนทำให้ แต่มั่งก็มีความสามารถในการไถว่าเป็นอย่างดี แต่ก่อนนั้นมั่งไม่ มีเครื่องจักรในการไถว่านข้าว เนื่องจากมั่งยังไม่มีเงินในการจัดซื้อเครื่องจักร แต่ปัจจุบันนี้มั่งทั้งที่ อยู่ในประเทศลาว และประเทศไทยมีเครื่องจักรในการไถว่านแล้ว ดังนั้น การเกษตรกรรมของมั่ง บางกลุ่มก็ไม่ค่อยลำบากเท่าที่ผ่านมา แต่มั่งบางกลุ่มที่อยู่ห่างไกลความเจริญก็จะค่อยข้างลำบาก มาก

ยังไม่เพียงแต่การทำการเกษตรไร่ข้าวเท่านั้น มั่งยังได้รับการพัฒนาที่จะปลูกพืชต่างที่เป็นพืช เศรษฐกิจ มั่งจะมีการปลูกพืชเพื่อเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับตนเอง เนื่องจากว่าปัจจุบันระบบ เศรษฐกิจเริ่มเปลี่ยนไป และมั่งมีความต้องการในการใช้เครื่องบริโภคเป็นอย่างมาก ดังนั้นมั่ง จึง

ต้องมีการดินรนเพื่อที่จะได้รายได้มาจุนเจือครอบครัวของตนเอง พืชที่นิยมปลูกส่วนใหญ่มาก ได้แก่ มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ มะขาม เลี้ยงไหม และผักที่นิยมปลูกมาเป็นรายได้ ได้แก่ กะหล่ำปลี ชิง ผ่าย มะเขือเทศ มันสำปะหลัง ซึ่งมังบางสวนที่ยังปลูกดอกไม้ขายได้แก่ ดอกคานซัน ดอกกุหลาบ ฯลฯ

การเลี้ยงสัตว์ ในอดีตมังมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหาร โดยไม่ได้ทำคอก หรือล้อมไว้ มักจะปล่อยตามอิสระจึงทำให้สัตว์เลี้ยงมีจำนวนน้อย ส่วนมากนิยมเลี้ยง ม้า วัว ควาย หมู ไก่ แพะ แกะ และลา สัตว์ที่ได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่เป็นพิเศษ ได้แก่ ม้า เพราะส่วนใหญ่มังจะใช้ม้าเป็นพาหนะในการขนย้ายของ หรือบรรทุกของเท่านั้น ส่วนสัตว์ที่ได้รับการดูแลน้อยกว่าสัตว์อื่น ๆ คือสุนัข ยกเว้นสุนัขล่าเนื้อที่มีความสามารถในการล่าสัตว์เท่านั้น ในปัจจุบัน มังมีการเลี้ยงสัตว์ในระบบใหม่ คือ มีการทำคอก หรือล้อม ให้สัตว์อยู่ในกรง และให้อาหารเป็นเวลา นอกจากนี้ส่วนการบรรทุกของนั้นส่วนใหญ่จะใช้รถในการบรรทุกของแทนม้า มังยังรู้จักวิธีการตอน และวิธีการผสมพันธุ์สัตว์ต่าง ๆ ที่จะให้ได้พันธุ์ดี ๆ อีกด้วย สัตว์ที่เลี้ยงสามารถแยกได้เป็น 3 ประเภท คือสำหรับใช้เป็นอาหาร ใช้งาน และเป็นสินค้า เป็นต้น

ในปัจจุบันไม่อาจกล่าวได้ว่า สังคมมังเป็นสังคมที่มีลักษณะการประกอบการเกษตรและระบบเศรษฐกิจที่เป็น ลักษณะเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เนื่องจากหมู่บ้านชาวมังในท้องที่อำเภอและจังหวัดต่างๆ ได้รับอิทธิพลจากภายนอกและการพัฒนาจากหน่วยราชการต่างๆ ในระดับมากน้อยต่าง กัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ระบบการประกอบการเกษตรมีความแตกต่างกัน ตั้งแต่การเกษตรเลื่อนลอยแบบหมุนเวียนไปจนถึงแบบถาวร นอกจากนี้จากหลักฐานเท่าที่มีอยู่ก็ยังไม่สามารถแสดงฐานะทางเศรษฐกิจของชาว มัง ในส่วนทั้งหมดนอกจากเพียงแต่จะแสดงตัวเลขของรายได้เฉลี่ยต่อคนของแต่ละ หมู่บ้านเท่านั้นเป็นต้น ซึ่งมีความแตกต่างกันอยู่มาก

4.เอกสารที่เกี่ยวกับผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง

4.1 ความหมายของผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง

ในอดีตหญิงชาวเขาเผ่าม้งมีการนำผ้าไหมดิบ(ใยจากผ้ากัญชงแต่ชาวเขาเรียกไหม)หรือปาน ป่าหรือฝ้ายที่ทอเองมาเขียนเป็นลวดลายต่างๆ(www.hilltribe.org.2552)ด้วยวิธีการเขียนเทียน (กรรมวิธีเช่นเดียวกับการทำผ้าบาติก) เพื่อที่จะทำเป็นชุดประจำเผ่าของทุกคนในครอบครัว ซึ่งผ้าไหมนั้นทำมาจากเปลือกของเส้นใยกัญชงที่แห้งสนิท จากนั้นจะนำมาฉีกออกเป็นเส้นเล็ก ๆ เพื่อที่จะได้เส้นด้ายที่มีขนาดเล็กเหมาะสมกับการทอผ้า ซึ่งทั่วไปจะนำเส้นใยกัญชง ที่แบ่งเป็น 4 ส่วน หรือแบ่งออกเป็นอีก 16-20 เส้น จากนั้นจะนำเส้นใยกัญชงไปตำในครกกระเดื่อง เพื่อให้

เปลือกนอกที่หุ้มติดกับเส้นใยหลุดออกไป ให้เหลือแต่เส้นใยแท้ๆ เท่านั้นเพราะเส้นใยกัญชงแท้จะมีความอ่อนตัวและสะดวกแก่การปั่น หลังจากที่มีการดำเส้นใยกัญชงเรียบร้อยแล้วก็จะนำมาพันม้วน ๆ เป็นก้อนโดยใช้ตีนดั่ว (ตีนดั่ว เป็นเครื่องมือเฉพาะในการพันเส้นใยกัญชง) ทำมาจากไม้กลม ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางยาวประมาณ 8-10 นิ้ว มีที่ถือทำด้วยหวายถักในขณะที่นำมาพันแกนไม้นั้น จะมีการต่อเส้นใยกัญชงแต่ละเส้น โดยใช้นิ้วมือขยี้ส่วนปลายของเส้นใยกัญชงให้แตกออกเป็นสองเส้น จากนั้นก็จะนำอีกเส้นหนึ่งมาต่อกับเส้นเดิม เมื่อเส้นใยกัญชงเต็มแกนแล้วจะคล้ายกับรองเท้าจีน จากนั้นจึงถอดไม้ออกเก็บม้วนเส้นใยไว้ นำไปจุ่มน้ำร้อนให้อ่อนตัว แล้วนำไปตีเป็นเกลียว โดยผ่านการเข้าเครื่องตีเกลียว นั่นคือขั้วดั่ว เส้นใยที่ผ่านการปั่นเป็นเกลียวแล้วจะกรอไว้ในแกนที่เรียกว่า ซาย ซึ่งเครื่องขั้วดั่วเครื่องหนึ่งสามารถที่จะใจแกนเส้น ใยกัญชงได้ครั้งละ 4 -6 แกน เมื่อเสร็จก็จะเปลี่ยนชุดใหม่อีก จากนั้นก็ดึงด้ายออกจากแกนเข้าเครื่องโกลเพื่อเก็บต่อไป จากนั้นนำด้ายเส้นใยกัญชงมาฟอกสีและทำให้ด้ายอ่อนตัว โดยนำมาต้มกับน้ำซี้เถ้าประมาณ 4 กะละมัง นำมาร้อนเศษถ่านออกแล้วผสมน้ำใส่ลงในกะทะใบบัวเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3 - 3 1/2 ฟุต เอาใจด้ายกัญชงลงต้มจนด้ายนิ่มยกลง และเอาใจด้ายคลุกกับซี้เถ้า แซ่ไว้เช่นนั้น เมื่อแห้งสนิทแล้วนำไปต้มกับน้ำซี้เถ้า แซ่ไว้ 1 คืน ล้างซี้เถ้าออกให้หมดตากให้แห้งทำซ้ำเช่นนี้จนกว่าเส้นใยจะขาวจนพอใจจึงซักให้สะอาด จากนั้นก็นำเส้นด้ายที่ปั่นเรียบร้อยแล้วมาทอเป็นผ้าไหมดิบ เครื่องทอก็ทำแบบง่าย ๆ คือใช้กี่เอนโดยผูกปลายกลุ่มด้ายยื่นเข้ากับเสา อีกข้างหนึ่งผูกกับเอนแล้วทอ(จึงได้ผ้าหน้าแคบประมาณไม่เกิน 20 นิ้ว) เมื่อทอเรียบร้อยแล้วก็จะนำมารีดด้วยก้อนหิน ซึ่งก้อนหินนี้ใช้สำหรับในการรีดผ้าไหมดิบเท่านั้น หากว่าไม่รีดให้เรียบแล้ว เวลานำผ้าไหมดิบมาเขียนเป็นลวดลายจะไม่สามารถเขียนได้ เนื่องจากมีปมของเส้นด้ายที่ต่อกันด้วย หากว่าไม่เรียบก็จะเขียนลวดลายได้ไม่สวย

แต่ในปัจจุบันมีความต้องการทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น หญิงชาวเขาเผ่าม้งจึงหาซื้อผ้าฝ้ายจากในเมืองนำมาปักหรือเขียนเทียนแทนการปั่นฝ้ายด้วยมือแบบดั้งเดิม คุณค่าของงานปักโบราณจึงเพิ่มมากขึ้นเพราะชิ้นงานโบราณจริงๆ ลดน้อยลง คุณภาพของงานปักรุ่นใหม่ก็ด้อยลง เพราะลายปักหยาบขึ้นไม่ละเอียดละออเหมือนของเก่า งานปักเก่าที่ปักลงบนใยผ้ากัญชงจึงมีราคา

ค่อนข้างแพงและหาได้ยากขึ้น เหตุผลเพราะต้องผ่านกรรมวิธีการผลิตตามธรรมชาติ ซึ่งต้องใช้ทั้งเวลาและแรงงานอย่างมาก

4.2 ประวัติความเป็นมาของผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง

หากกล่าวถึงผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง ต้องย้อนกลับไปประวัติความเป็นมาของชาวเขาเผ่าม้ง เมื่อแรกที่ถือกำเนิด ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีผู้คนจำนวนหนึ่งที่อาศัยร่อนเร่อยู่ตามภูเขาซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนาม “ชาวเขา” ผู้คนเหล่านี้อาศัยอยู่ตามเขตชายแดนของ 5 ประเทศ คือ พม่า ลาว เวียดนาม ไทย และจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมณฑลยูนนาน เหตุที่คนเหล่านี้ถูกขนานนามว่า “ชาวเขา” ก็ด้วยเหตุที่เขานี้ยังชีพอยู่ในเทือกเขาหนาทึบมาหลายชั่วอายุคน ถึงแม้ว่าเขาจะมีลักษณะของการมีรูปแบบการใช้ชีวิตตามภูเขา แต่ก็เป็นการยากที่จะบอกว่าเขาค้ายกัน เขาเหล่านี้เป็นตัวแทนของภาษา วัฒนธรรม รูปแบบการแต่งกาย และระบบความเชื่ออย่างมากมายนับไม่ถ้วน ยังไม่มีผู้ใดสามารถสรุปได้ว่าชนชาติม้งมาจากที่ไหน แต่สันนิษฐานกันว่าชาวเขาเผ่าม้งคงจะอพยพมาจากที่ราบสูงทิเบต ไชปีเรีย และมองโกเลีย เข้าสู่ประเทศจีน และตั้งหลักแหล่งอยู่แถบลุ่มแม่น้ำเหลือง (แม่น้ำฮวงโห) เมื่อราว 3,000 ปีมาแล้ว ซึ่งชาวเขาเผ่าม้งจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในมณฑลไกวเจา สุนหน่า กวางสี และมณฑลยูนนาน ชาวเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่ในประเทศจีนมาหลายศตวรรษ จนกระทั่ง ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 17 ราชวงศ์แมนจู (เหมาง) มีอำนาจในประเทศจีน กษัตริย์จีนในราชวงศ์เหมางได้เปลี่ยนนโยบายเป็นการปราบปราม เพราะเห็นว่าชาวเขาเผ่าม้งที่เป็นผู้ชายส่วนใหญ่แล้วรูปร่างหน้าตาคล้ายกับคนรัสเซีย ทำให้คนจีนคิดว่า ชาวเขาเผ่าม้งเป็นคนรัสเซีย จึงเป็นเหตุให้มีการปราบปรามชาวเขาเผ่าม้งเกิดขึ้น โดยให้ชาวเขาเผ่าม้งยอมจำนน และยอมรับวัฒนธรรมของจีน และอีกประการหนึ่งคือเห็นว่า ชาวเขาเผ่าม้งเป็นพวกอนารยชนแห่งขุนเขา (คนป่าเถื่อน) จึงได้มีการต่อสู้กันอย่างรุนแรงในหลายแห่ง เช่น ในเมืองพังหยุนในปี พ.ศ. 2009 และการต่อสู้ในมณฑลไกวเจาในระหว่าง พ.ศ. 2276 - 2278 และการต่อสู้ในมณฑลเสฉวนในระหว่าง พ.ศ. 2306 - 2318 ในที่สุด ชาวเขาเผ่าม้งประสบกับความพ่ายแพ้ สูญเสียพลรบ และประชากรเป็นจำนวนมาก ในที่สุดชาวเขาเผ่าม้งก็เริ่มอพยพถอยร่นสู่ ทางใต้ และกระจายเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลับขึ้นอยู่บนที่สูงป่าเขาในแคว้นสิบสองจุไทย สิบสองปันนา และอีกกลุ่มได้อพยพไปตามทิศตะวันออกเฉียงเหนือของราชอาณาจักรลาวบริเวณทุ่งไหหินเตียนเปียนฟู โดยมีหัวหน้าม้งคนหนึ่ง คือ นายพลวังป้อ ได้รวบรวมชาวเขาเผ่าม้ง และอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ พ.ศ. 2400 เศษ เป็นต้นมา ปัจจุบันชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ในประเทศไทย ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามภูเขาสูงหรือที่ราบเชิงเขาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง

กำแพงเพชร เลยก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และตาก มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณ 151,080 คน

ชาวเขาเผ่าม้งมีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่เรียบง่ายอาศัยอยู่กับธรรมชาติ มีธรรมเนียมและประเพณีที่สืบทอดต่อๆ กันมา มีลักษณะการแต่งกายอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ โดยหญิงชาวเขาเผ่าม้งจะใช้ปานปา ฝ้าย หรือผ้าใยกล้วยที่ผลิตเองมาปักเป็นลวดลาย ด้วยด้ายสีต่างๆ หรือนำมาวาดด้วยสีผึ้งซึ่งมีกรรมวิธีการผลิตเช่นเดียวกับการทำผ้าบาติก แล้วจะนำมาแปรรูปเป็นเสื้อผ้าที่จะสวมใส่ในเทศกาลปีใหม่ หรือในวันสำคัญต่าง ๆ เพราะชาวม้งมีประเพณี "ใส่เสื้อผ้าใหม่ในวันขึ้นปีใหม่" เพื่อความเป็นสิริมงคล และโดยเฉพาะสำหรับแต่งให้ผู้ที่เสียชีวิต (ศพ) โดยชาวม้งถือว่า "ถ้าศพไม่ได้แต่งชุดชาวม้ง บรรพบุรุษจะจดจำไม่ได้และไม่ต้อนรับ" หญิงชาวเขาเผ่าม้งจะนำผ้าปักนี้ไปประกอบ ตกแต่ง ปะติดเข้ากับตัวเสื้อ เช่นที่รอบคอ ปลายแขนหรือนำผ้าบาติกเย็บติดกับผ้าปักทั้งผืน และอัดกลีบเหมือนกระโปรงพลีท ซึ่งใช้เป็นชุดประจำเผ่าได้อย่างสวยงาม หญิงชาวเขาเผ่าม้งคิดค้นสร้างสรรค์ออกแบบลวดลายเอง โดยจะมีความประณีตในการคิด และการปักลวดลายต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง ในปัจจุบันมีการนำผ้าปักนั้นมาประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้อย่างอื่นได้อีก เช่น ถุงย่าม กระเป๋าสะพาย กระเป๋าเป้ กระเป๋าใส่สตางค์ ถุงใส่โทรศัพท์มือถือ เครื่องใช้อื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งผ้าปักของชาวเขาเผ่าม้งจะมีลวดลายที่แตกต่างกันไป และมีชื่อเรียกแตกต่างกัน

4.3 หน้าที่ของผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง

การแต่งกายตามประเพณีความแตกต่างของกลุ่มย่อยของชาวม้งนั้นสังเกตเห็นได้ง่ายจากลักษณะการแต่งกายตามประเพณีดังนี้

4.3.1 กลุ่มม้งจ้าว(ม้งน้ำเงินหรือม้งเขียว)

เครื่องแต่งกายชาย - นิยมใช้ผ้าสีส้มครามหรือสีดำเป็นเครื่องนุ่งห่ม โดยมีเสื้อแขนยาวจรดข้อมือ ขลิบขอบข้อมือ เสื้อด้วยผ้าสีฟ้าหรือสีน้ำเงิน และอาจปักลวดลายลายประกอบด้วยตัวเสื้อไม่มีคอปก ชายสาบเสื้อด้านขวาจะป้ายเลยมาทับซีกซ้ายตลอดแนวสาบเสื้อจะใช้แถบผ้าสีๆ กั้นเดนลายและปักลวดลายประกอบดูสะดุดตา ชายเสื้อจะสั้นเพียงเอวหรือสั้นกว่านั้นเล็กน้อย กางเกงสีเดียวกับเสื้อเป็นกางเกงที่ขากว้างมากเป้าหย่อนยานแต่ปลายขาแคบลง ขอบปลายขากางเกงอาจมีการปักลายด้วยด้ายสีต่างๆ ด้วย รอบเอวจะใช้ผ้าสีแดงซึ่งมีความยาวประมาณ 4 - 5 เมตร เคียนทับกางเกงไว้ ชายผ้าแดงทั้งสองข้างจะปักลวดลายสวยงาม เมื่อพันผ้าแดงรอบเอว ชายผ้าทั้งสองข้างจะถูกห้อยไขว้ลวดลายไว้ด้านหน้า ชายหนุ่มจะนิยมคาดเข็มขัดเงินหรือเข็มขัดหนังทับผ้าแดงนี้อีกชั้นหนึ่ง

เครื่องแต่งกายหญิง : นิยมใช้ผ้าสีเดียวกันกับเครื่องแต่งกายชาย แขนยาวจรดข้อมือและขลิบขอบแขนด้วยผ้าสีฟ้าหรือสีน้ำเงิน ตัวเสื้อจะมีชายยาวกว่าเสื้อผู้ชาย และจะเก็บชายเสื้อไว้ด้านในกระโปรง สบเสื้อด้านซ้ายและขวาจะปิดลวดลายหรือขลิบด้วยผ้าสีดูสวยงาม ปกเสื้อเป็นแบบคอปกทะลวงสีห้อยพับไปด้านหลัง ด้านหนึ่งของคอปกเสื้อจะมีการประดิษฐ์ลวดลายสวยงามเป็นการอวดฝีมือกัน ด้วยกระโปรงเป็นผ้าหน้าแคบ 3 ชั้น เย็บต่อกันและเย็บตลอดตัว แต่ขอบกระโปรงไม่เย็บต่อกัน จึงเป็นกระโปรงที่ต้องนุ่งโดยป้ายทับชายกันไว้ด้านหน้า ผ้าท่อนบนของกระโปรงจะเป็นผ้าพื้นสีขาว ผ้าท่อนกลางเป็นผ้าเขียนลวดลายด้วยสีผึ้ง เมื่อผ่านกระบวนการย้อมแล้วจะกลายเป็นผ้าสีย้อมคราม มีลวดลายตลอดผืน ส่วนผ้าท่อนล่างจะมีสีเช่นเดียวกับผ้าท่อนกลาง แต่จะปักด้วยด้ายสีและปักด้วยผ้าสีเป็นลวดลายต่าง ๆ ตลอดตัวเช่นกัน ตรงบริเวณรอยผ่าของกระโปรงด้านหน้า จะมีผ้าผืนสีเหลี่ยมยาวผืนหนึ่งคาดทับรอยผ่าด้านหน้าไว้ ผ้าห้อยหน้าผืนนี้ในหมู่บ้านหญิงสาวจะประกวดประชันกันด้วยฝีมือการปักลวดลาย ผ้าอย่างเต็มสำหรับหญิงที่แต่งงานแล้วมักจะใช้ผ้าพื้นสีแดงยาว ที่ชายทั้งสองข้างปิดลวดลายสวยงามพันทับกระโปรงและจะปล่อยพู่หางสีแดงหลาย เส้นไว้ด้านหลัง หญิงสาวจะคาดเข็มขัดเงินทับผ้าคาดเอวนี้อีกชั้นหนึ่ง ผู้หญิงของกลุ่มนี้นิยมพันมวยผมขนาดใหญ่ไว้กลางศีรษะและมักจะใช้ผ้าแถบตา ๆ ดำ - ขาวคาดมวยผมแล้วประดับด้วยลูกปัดสีสวย ๆ ร้อยเป็นเส้น ๆ ในยามปกติเมื่อต้องเดินทางจากบ้านไปไร่ ผู้หญิงจะมีผ้าพันแข้งป้องกันผิวหนังถูกขีดข่วน แต่ถ้าเป็นในโอกาสพิเศษหญิงสาว จะใช้ผ้าแถบผืนเล็ก ๆ ที่มีความยาวมากพันรอบส่วนขาช่วงล่างเป็นชั้นๆอย่างพิถีพิถัน

4.3.2 กลุ่มฮม้งเตือ(ฮม้งขาว)

เครื่องแต่งกายชาย ; นิยมใช้ผ้าสีเดียวกับกลุ่มม้งจิวลักษณะเสื้อคล้ายกับเสื้อผู้ชายม้งจิว เพียงแต่ชายเสื้อจะสั้นเตือมากกว่า กางเกงเหมือนกางเกงจีน ซึ่งต่างไปจากกลุ่มม้งจิวอย่างเห็นได้ชัด และมีผ้าแถบสีแดงปักลวดลายทั้งสองชายพันทับกางเกงรอบเอวแล้วคาดด้วยเข็มขัด เงินหรืออาจเป็นเข็มขัดหนังก็ได้

เครื่องแต่งกายหญิง เสื้อเป็นสีเดียวกับม้งจิว แต่แนวสบเสื้อทั้งสองข้างจะนิยมขลิบด้วยผ้าสีฟ้าหรือสีน้ำเงินเรียบๆเสื้อ แขนยาวจรดข้อมือ รอบข้อมือเสื้อทั้งสองข้างขลิบด้วยผ้าสีเดียวกับสบเสื้อ คอปกด้านหลังเป็นปกเสื้อทรงกะลาสีเช่นกัน และมีการปักลวดลายสวยงามด้านหนึ่งของปกเสื้อด้วยชายเสื้อจะสอดไว้ด้านใน ของกระโปรงสีขาวทั้งตัว ซึ่งไม่มีการปิดลวดลายใดๆ ลงบนตัวกระโปรง อันที่จริงกระโปรงของผู้หญิงฮม้งเตือ ก็มีลักษณะเหมือนกับของม้งจิวคือเป็นผ้าหน้าแคบ 3 ผืนเย็บต่อกัน เย็บจีบรอบตัว และเป็นผืนกระโปรงที่ไม่เย็บขอบเข้าด้วยกัน เพียงแต่กระโปรงฮม้งเตือจะเป็นสีขาวล้วน ๆ สำหรับหญิงสาวนั้น ผ้าห้อยหน้าทับรอยผ่าของกระโปรง จะมีการปัก

ลวดลายงามมาก ในยามปกติผู้หญิงนั่งเตือ นิยมสวมกางเกงเงินมากกว่ากระโปรงสีขาวซึ่งจะสกปรกได้ง่าย ผู้หญิงของกลุ่มนี้ นิยมเหล้ามวยผมคล้ายมาทางด้านหน้าของศีรษะ และมีผ้าคาดผมปักลวดลายไว้ด้านหลัง รวมทั้งการใช้ผ้าพันแข้งด้วยเครื่องโปกผมของทั้ง 2 กลุ่มย่อย จะมีความแตกต่างกันไปตามท้องที่และแซ่สกุล ทั้งรูปทรงสีเส้นและวิธีพันศีรษะทั้งหญิงและชายทั้ง 2 กลุ่ม นิยมประดับเครื่องเงินจำพวกกำไลคอ กำไลข้อมือ แหวน ตุ่มหู และเหรียญเงินรูปกลมและรูปสามเหลี่ยม ซึ่งมักจะเย็บประดับลงบนตัวเสื้อและผ้าโปกผมรวมทั้งสองข้าง ในสมัยก่อนผู้ชายก็นิยมเครื่องโปกศีรษะด้วยส่วนกลุ่มฮม้งแก้ว (ม) บ้า นั้น การแต่งกายเป็นแบบเดียวกับฮม้งเตือเพียงแต่รอบแขนเสื้อผู้หญิงทั้งสองข้างจะมีแถบผ้าสีเขียวหรือสีฟ้าคาดเป็น ปล้อง ๆ จึงเรียกกันว่าฮม้งแขนปล้อง

การตั้งบ้านเรือนในสมัยที่ยังมีการปลูกผืนกันโดยแพร่หลาย ชาวเผ่ามักจะตั้งบ้านเรือนอยู่ในระดับประมาณ 1,000 เมตร ขึ้นไปจากระดับน้ำทะเล ต่อมาเมื่อหมู่บ้านส่วนใหญ่เลิกปลูกผืนโดยหันมาปลูกพืชเงินสดชนิดอื่น ๆ ความจำเป็นที่จะต้องตั้งถิ่นฐานภูเขาสูง ๆ ก็หมดไปอย่างไรก็ตาม การเลือกทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านและด้วยกัน จำเป็นต้องพิจารณาทำเลที่เหมาะสมตามหลักความเชื่อ เพราะหากเลือกทำเลผิดพลาดอาจทำให้ผู้อยู่อาศัยเจ็บป่วยลงได้ลักษณะบ้านเรือนตามระเพณี เป็นการปลูกบ้านคร่อมดินโดยการปรับพื้นดินให้ราบเรียบเป็นพื้นเรือน แล้วจึงปลูกตัวบ้านคร่อมทับลงไป โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ฝาบ้านอาจใช้ไม้ไผ่สับฟาก หรือไม้แผ่นที่ใช้ชวานถากหลังคาอาจใช้ตับหญ้าหรือแป้นเกล็ดไม้ ซึ่งชนิดหลังจะมีความทนทานกว่ามาก สามารถอยู่ได้เป็นสิบปีโดยไม่ต้องเปลี่ยนหลังคาใหม่บ่อย ๆ เหมือนหญ้าคา ปัจจุบันมีการใช้วัสดุสมัยใหม่กันมากขึ้น รวมทั้งการสร้างบ้านในรูปทรงแบบพื้นราบ ถึงแม้ว่าการจัดภายในบ้านจะมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มย่อยและต่างกันตามแซ่สกุลก็ตามองค์ประกอบที่สำคัญภายในบ้านยังคงมีเหมือนกัน เริ่มตั้งแต่ประตูบ้านด้านที่หันสู่ลาดเขา ส่วนที่ลาดลงซึ่งจัดว่าเป็นประตูด้านหน้าหรือประตูสำคัญ เรียกว่า ขอจ้งตา (หรือขอจ้งตั้ง ในสำเนียงม้งจิว) การประกอบพิธีสำคัญ ๆ เช่นการเรียกขวัญ การส่งวิญญาณผู้ตายออกจากบ้าน การแต่งงานจะต้องผ่านประตูนี้ อีกประตูหนึ่งซึ่งอยู่ด้านข้างของตัวบ้าน จัดว่าเป็นประตูธรรมดา เรียกว่า ขอจ้งสั่ว โดยทั่วไปกลุ่มม้งจิวมักจะไม่มีการตั้งประตูด้านนี้ ถัดจากประตูสำคัญจะเป็นห้องนอนของสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งห้องของหัวหน้าครัวเรือนมักจะเป็นห้องที่อยู่ติดประตู ลูกสาวและลูกชายที่โตแล้วจะนอนแยกห้องกัน ตาไฟมี 2 แห่ง คือเตาไฟใหญ่เรียกว่าขอส่อ (หรือขอสูในภาษาม้งจิว) ก่อด้วยดินวางกระทะใบบัวใช้เป็นเตาหงั่วต้มอาหารสัตว์ ทำอาหารเลี้ยงแขกในพิธี ต้มกลิ่นเหล้าและต้มย้อมผ้า ส่วนเตาไฟเล็กเรียกว่าขอจู้ ใช้เป็นที่ทำอาหารประจำวันและต้มน้ำ หึ่งผี เรียกว่า ทำเน้ง (หรือทั้งเน้งในภาษาม้งจิว) อยู่ตรงข้าม

กับประตูสำคัญโดยปรกติยังข้าวและข้าวโพดจะอยู่ในตัวบ้านด้วย บริเวณริมด้านหนึ่งใกล้กับครก กระเบื้องสำหรับตำข้าว ในปัจจุบันครกกระเบื้องตำข้าวเริ่มหายไป เพราะมีโรงสีข้าวแทนที่ หากมีแขกมาอาศัยพักนอน กลุ่มยั้งเดือ จะปูเสื่อให้ตรงบริเวณพื้นที่โล่งกลางบ้าน ในขณะที่กลุ่มยั้งจิว จะมีแคร่ยกพื้นไว้คอยรับแขกใกล้กับประตูสำคัญ เสากลางบ้านนับว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของบ้านด้วย เพราะถือเป็นเสาผีฟ้า เรียกว่า เย้ตา (หรือยี้กั้งในภาษาม้งจิว) หรือเทียบได้กับเสาเอกของบ้าน บริเวณใกล้ ๆ กับหิ้งผี จะมีกระดาษแผ่นสีขาวปิดข้างฝาเรียกว่าสีกะ (หรือกั้งในภาษาม้งจิว) เป็นผีที่คอยดูแลทุกข์สุขของคนในบ้าน ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของบ้านชาวแม้ว คือไม่มีบานหน้าต่าง ดังนั้นภายในบ้านจึงค่อนข้างมืด ระยะเวลาที่มีผู้นิยมเจาะช่องหน้าต่างเพิ่มขึ้น ทำให้ภายในบ้านดูสว่างขึ้น

ครอบครัวและเครือญาติสังคมของชาวแม้ว จัดว่าเป็นสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแบบแซ่สกุล คนในแซ่สกุลเดียวกันเป็นญาติพี่น้องกันแม้จะไม่สามารถสืบบรรพบุรุษร่วมกัน ได้ก็ตาม ดังนั้น ชายและหญิงจากแซ่สกุลเดียวกัน จึงไม่สามารถแต่งงานกันได้ รวมทั้งไม่อาจมีความสัมพันธ์ทางเพศกันได้ด้วย เนื่องจากชาวแม้วสืบเชื้อสายทางฝ่ายชาย เมื่อหญิงชายแต่งงานกัน ผู้หญิงจะต้องออกจากสกุลของพ่อแม่ตนเองมาอยู่ฝ่ายผู้ชาย ภายใต้ผีฝ่ายผู้ชายด้วย โดยทั่วไปหนุ่มสาวที่แต่งงานใหม่ มักจะอยู่ร่วมในชายคาเดียวกันกับพ่อแม่ของฝ่ายชาย อันจัดเป็นรูปแบบของครอบครัวแบบขยาย ลูกชายคนโตมักจะนำครอบครัวของตนแยกเรือนออกไปก่อนเป็นครอบครัวเดี่ยว จนในที่สุดเหลือแต่ครอบครัวของลูกชายคนเล็ก ซึ่งจะต้องดูแลพ่อแม่และสืบทอดการดูแลบ้านต่อไปถึงแม่สังคมชาวแม้วจะ อนุญาตให้หนุ่มสาวสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน แต่ก็ต้องระมัดระวังมิให้เป็นการลบลู่ผู้ใหญ่หรือผีเรือน การแต่งงานมิได้หลายวิธี ตั้งแต่การหมั้นหมายกัน ตั้งแต่ยังเล็กระหว่างพ่อแม่ทั้งสองฝ่าย การส่งเถ้าแก่ไปสู่ขอโดยตรง จนถึงการลักพาหรือพาหนี โดยฝ่ายชายเป็นผู้กระทำ จากนั้นจึงส่งผู้ใหญ่มาติดต่อแจ้งแก่ฝ่ายหญิง โดยทั่วไปการแต่งงานตามประเพณีจะเกิดขึ้นหลังจากคู่หนุ่มสาวได้อยู่กินกัน มาระยะเวลาหนึ่งแล้วอาจจะ 1 - 2 ปีแล้วแต่จะตกลงกัน มีคู่สามีภรรยาบางคู่ที่อยู่กินกันจนลูกอายุ 3 - 4 ปี แล้วยังไม่เข้าพิธีแต่งงานตามประเพณีก็มี แต่ที่รับทราบกันว่าเป็นคู่สามีภรรยาที่จะต้องทำพิธีแต่งงานในโอกาสต่อไป การแต่งงานนั้นฝ่ายชายจะเป็นผู้จ่ายค่าสินสอดทั้งหมดให้แก่พ่อแม่เจ้าสาว ซึ่งในพิธีแต่งงานจะต้องมีเถ้าแก่ของทั้งสองฝ่ายเข้านั่งเจรจาต่อรองราคาตัวเจ้าสาวกันจนเป็นที่ตกลงกันกล่าวได้ว่าโดยทั่วไป ชาวแม้วนิยมครอบครัวแบบเดี่ยวเมียเดียว แต่ก็อนุญาตให้ชายมีภรรยาหลายคนได้ ด้วยเหตุผลสำคัญ คือต้องการบุตรชายไว้สืบสกุลและความต้องการแรงงานทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาการพัฒนผลผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อโดย ใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบริบทของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และเพื่อพัฒนารูปแบบผลผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขา

ดังนั้นการวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) เป็นหลัก ซึ่งนักวิจัยในที่นี้หมายถึงนักวิจัยจากภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ในแต่ละขั้นตอนจะมีกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอต่อสาธารณชนและเพื่อการนำไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมในรูปของนิทรรศการ และการแสดงความคิดเห็นของการประชุมวิชาการของภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ดายการวิจัยประกอบด้วยวิธีวิทยาแบบผสมผสาน ได้แก่

- วิธีวิทยาเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Method)
- การศึกษาสำรวจ (Quantitative Method)
- วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Action Method)
- การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

ซึ่งตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นวิธีการวิจัยได้มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาคสนาม

โจทย์ของการทำงานขั้นตอนนี้ ต้องการคำตอบเชิงวิเคราะห์ในระดับลึก เพิ่มเติมจากการศึกษาภาคเอกสารในระดับเบื้องต้น ในขั้นตอนการเขียนโครงการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นฐานในการวางแผนการออกแบบพัฒนาผลผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

1.1 การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความเป็นมาของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเก็บข้อมูลอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง และเพื่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และการผลิตของฝาก รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคมอันเป็นผลสืบเนื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลด้านลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์จากศูนย์จำหน่ายของฝากจากอำเภอเขาค้อ เก็บรวบรวมจากผลิตภัณฑ์อันเป็นวัสดุจริงที่ปรากฏอยู่ในชุมชนและหากผลงานบางส่วนที่ไม่สามารถเก็บรวบรวมจากวัสดุจริงได้ จะเก็บข้อมูลจากการวาดภาพลายเส้นตามคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล หรือเก็บข้อมูลจากภาพถ่ายผลงานดังกล่าวหากมีปรากฏอยู่ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีบันทึกข้อมูลด้านวัตถุผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1.2.1 ด้านรูปแบบบันทึกข้อมูลด้วยภาพถ่ายสี

1.2.2 ด้านกลวิธีการผลิต ศึกษาถึงวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการผลิตในแต่ละขั้นตอนทั้งจากการสัมภาษณ์และจากการสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทปสัมภาษณ์ จดบันทึกและถ่ายภาพรวมทั้งการสเก็ตช์รายละเอียดในวัสดุและอุปกรณ์บางชิ้นที่ต้องการรายละเอียดสูง

1.2.3 ด้านเนื้อหาศิลปะ เก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึก ถ่ายภาพ

1.3 การจัดทำข้อมูล จัดกระทำข้อมูลภายหลังการเก็บข้อมูลตามข้อ 1 และ 2 ผู้วิจัยจะจัดกระทำข้อมูลตามลำดับขั้นตอน โดยคำนึงถึงช่วงเวลาเป็นลำดับ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะจำแนก วิเคราะห์ ข้อมูล แล้วนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบพรรณนา วิเคราะห์ประกอบภาพถ่ายและภาพวาดลายเส้น ภายใต้ประเด็นหัวข้อสำคัญ ดังนี้

1.3.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน อันเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ของเวลาและเชื่อมโยงในประวัติศาสตร์กับการผลิตของฝากจากอำเภอเขาค้อโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1.3.2 พัฒนาการของลักษณะ รูปแบบผลิตภัณฑ์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง

1.3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะรูปแบบศิลปกรรมและการผลิตของฝากจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1.3.4 สรุปและอภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์

การวิจัยพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำทะเมนชัยคือโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์

ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำทะเมนชัย โดยเน้นความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้งเป็นหลัก คณะผู้วิจัยจะร่วมกันวิเคราะห์ถึงศักยภาพผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำทะเมนชัย ถึงลักษณะเฉพาะตัว ลักษณะเด่นทั้งด้านรูปแบบกรรมวิธีการผลิต วัสดุดิบ เชื่อมโยงกับฐานความรู้ที่ได้จากการวิจัยขั้นที่ 1 แล้ววิเคราะห์ผลจากความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์และกลุ่มเป้าหมาย ดังกล่าว และสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ อย่างมีเหตุผลด้านวิชาการรองรับ

พัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำทะเมนชัยคือโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัยจะสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์อย่างน้อย 6 ชิ้น ประกอบด้วย

2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดใหญ่	1	โครงสร้าง
2.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดกลาง	1	โครงสร้าง
2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดเล็ก	1	โครงสร้าง
2.4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าเครื่องสำอาง	1	โครงสร้าง
2.5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าแล็ปทอป(Laptop Case)	1	โครงสร้าง
2.6 การพัฒนาผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ	2	โครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ผู้วิจัยจะทำการทดลองการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จากขั้นตอนการวิจัยที่ 2 ตามลักษณะความแตกต่างของผลิตภัณฑ์และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ คือ

- อาจารย์ที่ปรึกษา
- ประชุมวิชาการ
- แสดงนิทรรศการ

เพื่อให้ได้รับการวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากนักวิชาการ นักออกแบบ ฯลฯ ในอันจะปรับปรุงผลิตภัณฑ์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ในขั้นตอนนี้คณะวิจัยจะนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการวิจารณ์และข้อเสนอแนะมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้เกิดความสมบูรณ์แบบของผลิตภัณฑ์

หมายเหตุ : ในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 – 4 เป็นขั้นตอนการทำงานวิจัยร่วมกันระหว่างผู้วิจัยตามข้อ

4.1 ผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยนเรศวร กับผู้วิจัยตามข้อ

4.2 ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ของฝากจากผ้าหมัก

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนรายงานเสนอผลการวิจัยขั้นตอนนี้คณะวิจัยจะทำการสรุปผลและประเมินผลโครงการวิจัย แล้วนำเสนอรายงานการวิจัยภาคเอกสารด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ประกอบภาพถ่าย แผนที่ แผนภูมิ และนำเสนอด้วยซีดีรอมในส่วนของภาคปฏิบัติการนำเสนอ

หมายเหตุ : ระยะเวลาและการดำเนินกิจกรรมอาจยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้บ้างตามสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยน เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์การวิจัยบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำแนวคิดมาสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งใช้กับกลุ่มเครื่องเงินในชุมชน ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เจาะลึก
2. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

การสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย

ในส่วนของข้อมูลประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น และรูปแบบผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำปาง โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอลำปางคือ จังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้นโดยมีประเด็นในการศึกษาคือ ผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำปางคือโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง รวมทั้งศาสตร์ที่เกี่ยวข้องได้แก่ วัฒนธรรม กระบวนการเรียนรู้ ฯลฯ การสร้างกรอบแนวคิดดังกล่าวศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นการศึกษาจากเอกสารที่นำเสนอแนวคิดและประสบการณ์ของผู้วิจัยโดยตรง ได้แก่ บทความทางวิชาการ ตำรา งานวิจัยในประเทศต่างประเท วิทยานิพนธ์ในระดับดุษฎีบัณฑิต-มหาบัณฑิต สื่ออิเล็กทรอนิกส์ CD-Rom และ Internet จากฐานข้อมูลสถาบันต่างๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาวิทยาลัยนเรศวร สำนักงานวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2. ศึกษาจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) ศึกษาจากรายงานการประชุมชีวประวัติผู้นำด้านวัฒนธรรม-การศึกษา บันทึกการประชุม แผนนโยบายสำนักงานวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย คู่มือการปฏิบัติงาน รายงานประจำปี

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเอกสารได้ให้ความสำคัญกับผู้เขียนที่มีประสบการณ์และมีบทบาทวิชาการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามเนื้อหา อีกทั้งให้ความสำคัญ ด้านแหล่งผลิตที่เป็นหน่วยงานเปิดเผยที่มีบทบาทในการจัดพิมพ์เอกสารทางวิชาการ และให้ความสำคัญกับจำนวนครั้งที่พิมพ์เอกสาร เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับในสังคม นอกจากนี้ ข้อมูลด้านงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ได้ตรวจสอบจากสถาบันการศึกษาที่น่าเชื่อถือ และกำหนดระยะเวลาของงานวิจัย ในช่วงเวลา 1 เทอม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่สุด นอกจากนี้ยังได้ผู้ทรงคุณวุฒิได้กรุณาแนะนำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยให้ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยอีกด้วย

3. ศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและประสบการณ์ดังกล่าว สร้างกรอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเก็บข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำปางโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ใช้เวลา ประมาณ 1-3 ชั่วโมง บางท่านสัมภาษณ์เพิ่มเติมหลายครั้ง เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลให้เป็นภาพรวมที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างกรอบคำถามในการเก็บข้อมูลภาคสนามต่อไปประกอบด้วย

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการเพื่อเป็นข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำปางโดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง จากเอกสารงานวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วสร้างแนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูล

2. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนรวม (Non-Participant Observation) เป็นแบบ สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบกับ การจดบันทึกภาคสนาม จัดทำแผนที่สังคม และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารวิชาการ งานวิจัยด้าน วัฒนธรรม จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ทางด้านศิลปกรรม ท้องถิ่นประกอบด้วยเนื้อหา รูปแบบการเรียนรู้ และกระบวนการถ่ายทอดอย่างไรบ้าง ศึกษา เอกสารด้านสังคมวิทยา เพื่อศึกษาพฤติกรรมศาสตร์ เครื่องชี้วัดการพัฒนา เพื่อค้นหาการเรียนรู้ ทางภูมิปัญญาของชุมชน ประกอบด้วยกระบวนการอะไรบ้าง และการพัฒนาสังคมแนวศิลปกรรม มีตัวชี้วัดอะไรบ้าง ศึกษาคุณค่าศิลปกรรมท้องถิ่น จากเอกสารด้านปรัชญา สุนทรียศาสตร์ คุณ วิทยา จริยศาสตร์ เพื่อสืบค้นว่า คุณค่าศิลปกรรมท้องถิ่นประกอบด้วยด้านใดและส่งผลต่อ พฤติกรรมทางศิลปกรรม พฤติกรรมทางสังคมอย่างไร อีกทั้งพฤติกรรมดังกล่าวประกอบด้วยกลุ่ม คน แบบแผน วิถีชีวิต วิธีการผลิต ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ค่านิยม และการสร้างความมั่นคงทาง สังคมอย่างไร ศึกษาเอกสารด้านจิตวิทยา เพื่อหาความสำคัญของทัศนคติ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ การให้ความหมายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางศิลปกรรมท้องถิ่นอย่างไร แล้วนำข้อมูลที่ ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัย สรุปรูปแบบอุปมัย (Inductive) เน้นความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชนศิลปกรรมท้องถิ่นโดยวิธีวิจัยภาคสนามทางมานุษยวิทยาของพัชรินทร์ สิริสุนทร (2552. หน้า139) และศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2546 .หน้า 52) เป็นประเด็นในการวิจัย ภาคสนาม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ ทันทีขณะเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกประเด็นสำคัญๆ ขณะสัมภาษณ์ ไว้ บันทึกภาพเพื่อนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอบถามรวมทั้งฟังจาก เทปบันทึกเสียงซ้ำจากการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูล หลายแหล่ง ซึ่งได้กระทำภายหลังจากการสัมภาษณ์ทุกๆ ครั้งแล้วนำไปถอดเทปบันทึกคำ สัมภาษณ์แบบคำต่อคำแต่ละรายภายหลังจากการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำแต่ละรายภายหลังกลับ จากพื้นที่อีกครั้งหนึ่งผู้วิจัยได้ทำมโนทัศน์ (Concept) ของข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือ แตกต่างกันในรูปของข้อความ (Statement) และจัดหมวดหมู่ของมโนทัศน์เพื่อหาความสัมพันธ์ เชื่อมโยงเชิงเหตุผลโดยผู้วิจัยได้กำหนดรหัสหมาย (Code) แยกเป็นหมวดหมู่ (Coed mapping)

และเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละมโนทัศน์จัดหมวดหมู่ให้แก่มโนทัศน์ต่างๆ หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักคนต่อไป โดยผู้วิจัยเชื่อว่าสามารถให้ข้อมูลที่มีความแตกต่างไปจากมิติ (Dimensions) และคุณสมบัติ (Properties) ของกลุ่มมโนทัศน์ที่พบจากการสัมภาษณ์ที่ผ่านไปแล้ว นอกจากนี้การเลือกผู้ตอบรายต่อไปยังคำนึงถึงความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมโนทัศน์ต่างๆ โดยการเปรียบเทียบ (Comparative case) เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (Verify)

การวิเคราะห์ข้อมูลขณะเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูล (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อมูลภาคสนามทุกครั้งที่ได้รับข้อมูลด้วยการดูข้อมูลด้วยการดูข้อความ สืบความหมายตรงตามที่ต้องการหรือไม่ขณะที่สัมภาษณ์คำตอบที่ได้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ข้อมูลเดิม และข้อสังเกตของนักวิจัยหรือไม่ทดสอบกับสภาพแวดล้อมและข้อมูลอื่นที่มีอยู่เดิมจากแหล่งอื่นๆ ในลักษณะทดสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ตามระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ข้อมูลมีความหมายแม่นยำและเชื่อถือได้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่สองเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จัดเป็นดัชนีแล้ว จากการสังเกตพฤติกรรมการณ์สนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กรรมการชุมชน และบุคคลทั่วไป โดยมีการตรวจสอบสอบถามในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช , 2536. หน้า 103)

1. ตรวจสอบด้านปริมาณ ตรวจสอบข้อมูลที่สังเกตและบันทึกว่าได้ปริมาณเพียงพอครอบคลุมข้อกระทงในแนวคำถาม และเพียงพอตามวัตถุประสงค์หรือไม่ หากข้อมูลไม่เพียงพอได้ทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมหลายครั้ง จนสามารถสรุปข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์ของภารกิจของการวิจัยได้
2. ตรวจสอบแหล่งข้อมูล (Data triangulation) ตรวจสอบเรื่องเวลา สถานที่และบุคคลว่า เมื่อต่างเวลา ต่างสถานที่ ต่างบุคคล แล้วข้อมูลยังเหมือนเดิมหรือไม่ โดยการจัดตารางกำหนดเวลาในการสังเกตพฤติกรรมให้ครอบคลุมทุกช่วงเวลา เพื่อให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
3. ตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูลและผู้เกี่ยวข้องอื่น (Cross check) ผู้วิจัยซักถามผู้ให้ข้อมูลและตรวจสอบจากผู้เกี่ยวข้องอื่นว่าข้อมูลถูกต้องหรือไม่ด้วยการสอบถามซ้ำในประเด็นเดียวกัน แล้วให้ความเห็นกับผู้วิจัยในเรื่องการตีความ การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นการยืนยันความเชื่อถือได้ของข้อมูลและรายงาน
4. ตรวจสอบด้านทฤษฎี ตรวจสอบข้อมูลขณะอยู่ในภาคสนาม การตีความหมายพฤติกรรมว่าตรงหรือแตกต่างไปจากทฤษฎีหรือจากแนวคิดผู้เชี่ยวชาญมากนักน้อยเพียงใด และตรวจสอบความเข้าใจของผู้วิจัย (Investigator triangulation) โดยเอกสารเพิ่มเติม สอบถามความ

คิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อพบข้อมูลที่ขัดแย้งกันหรือข้อมูลไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลซ้ำเพื่อยืนยันความถูกต้อง

5. ตรวจสอบวิธีการเก็บข้อมูล (Methodology triangulation) ตรวจสอบข้อมูลด้วยการรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ประกอบด้วยเอกสารการสร้างแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม

6. ตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์ – สังเคราะห์ เมื่อผู้วิจัยได้ร่วมกันออกแบบกับศิลปินพื้นบ้านแล้วได้ตรวจสอบการแปลความหมายเกี่ยวกับข้อมูลโดยมีการเน้นส่วนร่วมให้มากที่สุด รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากการนำเอาผลิตภัณฑ์ทดลองตลาด จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ นำข้อค้นพบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

7. การตรวจสอบรูปแบบ หลังจากการสร้างบรรจุภัณฑ์หัตถกรรมผ้าพื้นเมืองของคุณย์เอกลักษณ์รูปแบบร่วมสมัยแล้ว ได้นำเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิในรูปของสัมมนาโดยวิธีวิเคราะห์ได้ระดม เพื่อวิจารณ์ความถูกต้อง และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

8. ตรวจสอบการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานวิจัย หลังจากสร้างผลิตภัณฑ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำวิเคราะห์ผลงานร่วมกับศิลปินพื้นบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้มีความถูกต้องชัดเจนมากที่สุด

2. แผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

งาน / เดือน	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1.การศึกษาภาคสนาม	←→					
2.ขั้นตอนการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์		←→				
3.การสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ				←→		
4.ปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ					←→	
5.การเขียนรายงานเสนอผลการวิจัย						←→

ตารางที่ 3.1 แสดงแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลของบริบทผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลและการพัฒนาสร้างสรรค์งานออกแบบให้มีประโยชน์มากที่สุด โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 บทสังเขปเงื่อนไขในการออกแบบ (Design Brief)

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนแบบร่าง (Sketch)

ส่วนที่ 3 พัฒนาและการสร้างสรรค์ (Development and Design)

ส่วนที่ 4 ผลงานที่สร้างสรรค์ (Product Design)

ส่วนที่ 1 บทสังเขปเงื่อนไขในการออกแบบ (Design Brief)

1.1 โครงการ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1.2 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

1.2.1 สภาพชุมชน

เนื่องจากอำเภอเขาค้อเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่มีสภาพภูมิประเทศที่มีความสวยงามและสภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นในช่วงฤดูหนาว และมีอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี รวมทั้งความมีเอกลักษณ์ของชนเผ่าม้งที่อาศัยรวมกันเป็นชุมชนม้งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยก็ว่าได้

1.2.2 สภาพทางสังคมและการศึกษา

สังคมชาวเขาเผ่าม้งมีบริบททางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย มีระบบการทำงานเป็นกลุ่ม เกิดความสามัคคีและการวิเคราะห์อุปนิสัยของคนที่ร่วมกลุ่มด้วย แสดงถึงสถานภาพของชาย ซึ่งมีความสำคัญเหนือฝ่ายหญิง สำหรับสตรี ก็มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของครอบครัว และยังแสดงถึงลักษณะความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ที่มีส่วนในการจัดระเบียบสังคม ประกอบด้วยอาชีพหลักของชาวม้ง มีอาชีพเกษตรกรรม การทำไร่ทำนา การเลี้ยงสัตว์ โดยนำศึกษาคำความรู้ใหม่จาก การแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้รู้ในหมู่บ้าน ผู้ให้ความรู้ด้านการเกษตร มีการเปลี่ยนแปลงทำการเกษตรใหม่ ๆ ชาวเขายอมรับวิธีการทำการเกษตรแผน

ใหม่ใช้เพื่อปรับปรุงวิธีการเกษตรของตนเองให้ดีขึ้น แหล่งที่ได้มา ซึ่งความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำเกษตร จากดั้งเดิมไปสู่การเกษตรแบบแผนใหม่

การศึกษาสภาพการปกครอง และสภาพสังคมของชุมชนม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าตรงกับงานวิจัยขององค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย ที่กล่าวถึงสภาพชุมชนเข็กน้อยในชุมชนม้งว่า การมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองของชาวม้ง การปฏิบัติตนด้านพิธีกรรมและประเพณีความเชื่อต่าง ๆ การนับถือศาสนา วัฒนธรรม เครื่องดนตรี เครื่องมืออุปกรณ์ การเกษตรที่ใช้ในการประกอบอาชีพ และความจำเป็นในการดำรงชีวิต การแก้ปัญหาข้อพิพาทของประชาชน ตำบลเข็กน้อย ที่พบว่ายังมีการใช้จารีตประเพณี ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทุกประการ

ด้านสภาพสังคมชาวม้ง ความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราวรรณ ชัยยะ ที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงปรับตัวทางสังคม ของชาวเขาที่อยู่ภายใต้การปกครองของระบบจารีตประเพณีประจำเผ่าพันธุ์ โดยการนำ ของกลุ่มอาช่าอาวโซ เป็นผู้ตัดสินใจตามแบบแผนจารีตประเพณี ซึ่งยึดถือการนับถือผี บรรพบุรุษเป็นบรรทัดฐาน

ด้านศิลปวัฒนธรรมชาวม้ง ความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรา ปราชญ์เวทย์ ได้กล่าวถึงความเชื่อที่ปรากฏในลายปัก บนผืนผ้าของชาวเขาว่า ลวดลายส่วนใหญ่เกิดจากอิทธิพลของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และความเชื่อทางศาสนาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับชาวเขาในเขตภาคเหนือโดยทั่วไป ก่อให้เกิดความผูกพัน อันเป็นเอกลักษณ์ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านาน จนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่พึงปฏิบัติ

1.3 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

1.3.1 ชื่อผลิตภัณฑ์ ของฝากจากอำเภอเขาค้อ

ส่วนวิเคราะห์ : สินค้าประเภทของฝากเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ ยังขาดความเป็นเอกลักษณ์ และรูปแบบที่แตกต่างจากสินค้าชาวเขาในภาคเหนืออยู่ เพื่อให้เกิดความมีเอกลักษณ์เฉพาะตามแบบชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อยังต้องการสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อความแตกต่างจากคู่แข่งอีกด้วย

1.3.2 ลักษณะการสร้างผลิตภัณฑ์

การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

ส่วนวิเคราะห์ : เนื่องจากอำเภอเขาค้อยังคงคือ ยังขาดความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์อยู่ จึงควรสร้างความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อเป็นจุดส่งเสริมการขายให้กับตัวผลิตภัณฑ์

เพราะมีสินค้าในกลุ่มเดียวกันจำหน่ายอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเกิดการแข่งขันในกลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ ดังนั้นการสร้างความน่าเชื่อถือและความโดดเด่นจึงมีความจำเป็นอย่างมาก

1.3.3 การใช้งานของสินค้า: สำหรับซื้อเป็นของที่ระลึก ของขวัญ ของฝาก และใช้งานตามอรรถประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ หรือเพื่อเพิ่มบุคลิกแก่ผู้ใช้

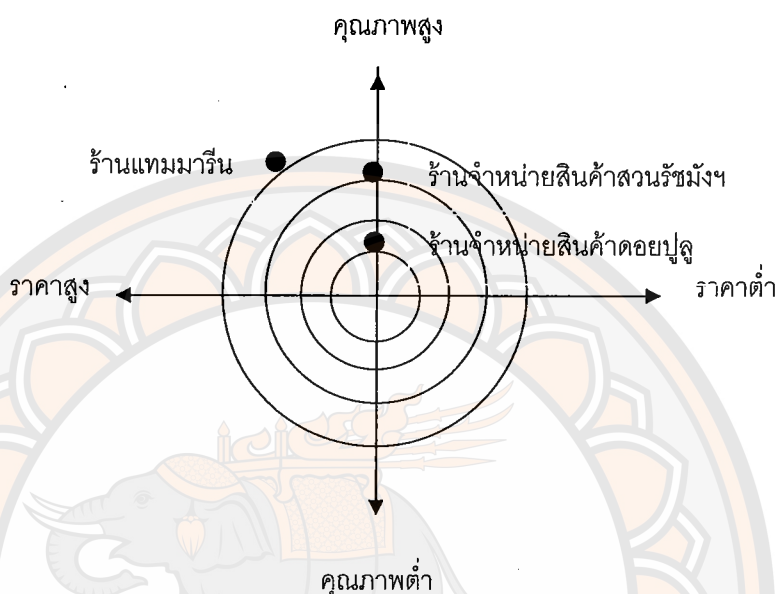
1.4 ข้อมูลทางการตลาด (Marketing Data)

1.4.1 Major competition (Company / Brand name / Comments)

Company	Brand name	Comments
เหมมารีนเขาค้อรูท 12 (Tamarind Shop Khao kao Route 12)	tamarind	Strength : มีสินค้างานฝีมือที่ คุณภาพดี ทำเลที่ตั้งเป็นที่ สนใจของคนทั่วไป ต้นทุนราคา ไม่สูงมาก รูปแบบต่างจาก สินค้าชาวเขาที่อื่นบ้าง Weakness : ราคาสูง วัสดุที่ใช้ เป็นผ้าที่รับมาจากภาคเหนือ และต่างประเทศ
ร้านจำหน่ายสินค้าชาวเขา สวนรัชม้ง คลาภิเชก	-	Strength : ราคาไม่สูงมาก สินค้ามีคุณภาพดี Weakness : เป็นสินค้าที่รับ มาจากภาคเหนือ จึงทำให้ รูปแบบขาดความเป็น เอกลักษณ์เฉพาะตัว
ร้านจำหน่ายสินค้าชาวเขาดอยปู่	-	Strength : ราคาไม่สูงมาก Weakness : เป็นสินค้าที่รับ มาจากภาคเหนือ จึงทำให้ รูปแบบขาดความเป็น เอกลักษณ์เฉพาะตัว

1.4.2 compared with the competition, our (การเปรียบเทียบกับคู่แข่ง)

Product Position (การวางตำแหน่งของสินค้า)

1.5 Graphic Design Brief

1.5.1 Product / SWOT (strength, weakness, opportunity, threat)

- Strength: เป็นตัวแทนของวัฒนธรรม รูปแบบการแต่งกาย และระบบความเชื่อของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ่งบอกถึงการได้มาเยี่ยมชมอำเภอเขาแก้ว จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นที่ๆได้ขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งชุมชนม้งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย วัสดุที่ใช้มีความแตกต่างหลากหลายโดยการผสมผสานวัสดุและใช้ผ้าปักที่ได้จากหมู่บ้านเข็กน้อยซึ่งต่างจากของแหล่งอื่นคือมีความละเอียด ประณีต และนำของตกแต่งที่แสดงถึงภูมิปัญญาอันหลากหลายของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ตัดเย็บด้วยความประณีต และรูปแบบต่างจากสินค้าชาวเขาทั่วไป

- Weakness: การผลิตสินค้าแต่ละชิ้นใช้เวลาค่อนข้างมากเพราะเป็นงานฝีมือ ต้นทุนสูงกว่ากระเป๋าผ้าม้งทั่วไปเพราะใช้ผ้าปักที่มีความละเอียดกว่า

- Opportunity: สามารถพัฒนาสินค้าให้เกิดสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเขาแก้ว เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า และหากได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเขาแก้วในช่วงเทศกาลต่างๆ ก็จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีโอกาสทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักและมียอดจำหน่ายมากขึ้น

- Threat: ผลิตรภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำปาง เป็นผลิตรภัณฑ์ที่มีราคาค่อนข้างสูงเพราะกรรมวิธีการทำค่อนข้างซับซ้อน ทำให้การผลิตล่าช้า การใช้งานใช้ได้นาน จึงทำให้ต้องออกคอลเลกชันใหม่ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ซื้อเสมอๆ อาจมีผู้ประกอบการมาแข่งขันได้ เนื่องจากวัสดุที่หาได้ง่าย ในท้องถิ่น

1.5.2 Background & Objective: เพื่อศึกษาถึงผลิตรภัณฑ์ของฝากจากอำเภอลำปางที่เหมาะสมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอลำปาง ตัวผลิตรภัณฑ์ต้องสามารถสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งโดยตรงกับวัตถุประสงค์ที่ผู้ออกแบบต้องการ ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตัวผลิตรภัณฑ์

1.5.3 Target group: (กลุ่มเป้าหมายและลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย)

Demographic

ช่วงอายุ 15-25 ปี , 25-59 ปี

เพศ หญิง

ฐานะปานกลางขึ้นไป

ชาวไทย และชาวต่างชาติ

Psychographic

ชอบการท่องเที่ยว

ชอบความเป็นเอกลักษณ์ของชาวเขา

1.5.4 Design concept: มั่งใจใส

เนื่องจากผลิตรภัณฑ์เป็นตัวแทนของ วัฒนธรรม รูปแบบการแต่งกาย ระบบความเชื่อ มีเนื้อหาเรื่องราว ประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ ความเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง และสะท้อนให้เห็นถึงความดีงาม ด้านความคิด การใช้ชีวิต การรักความสวยงามของชาวเขาเผ่าม้ง ในงานเทศกาลต่างๆ หรือแม้ในวันทำงาน ความประณีตที่เห็นได้จากเสื้อผ้าที่สวมใส่

1.5.5 Scope

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดใหญ่	1	โครงสร้าง
2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดกลาง	1	โครงสร้าง
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดเล็ก	1	โครงสร้าง
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าเครื่องสำอาง	1	โครงสร้าง
5. การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าแล็ปท็อป(Laptop Case)	1	โครงสร้าง
6. การพัฒนาผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ	2	โครงสร้าง

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนแบบร่าง

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้ศึกษามาตั้งแต่ต้น วิเคราะห์ข้อมูลและหาเหตุผลที่เหมาะสม เพื่อหาทางพัฒนาและแก้ไขในครั้งต่อไป ดังนั้นเพื่อให้เหตุผลสอดคล้องซึ่งกันและกันจึงดำเนินขั้นตอนต่างๆไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อผู้ออกแบบเริ่มงานออกแบบด้วยการนำความรู้และข้อมูลต่างๆที่ได้ศึกษามาผสมผสานเข้ากับวัตถุประสงค์และแนวความคิด เพื่อสร้างรูปลักษณ์ใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์ โดยทั่วไปมักเกี่ยวข้องกับการกำหนดขอบเขตของปัญหา

เพื่อกำหนดขอบเขตของการศึกษาให้แคบเข้าหาข้อสรุปและได้ข้อมูลพื้นฐานก่อนที่จะนำไปสู่การสร้างแบบร่าง ดังนี้

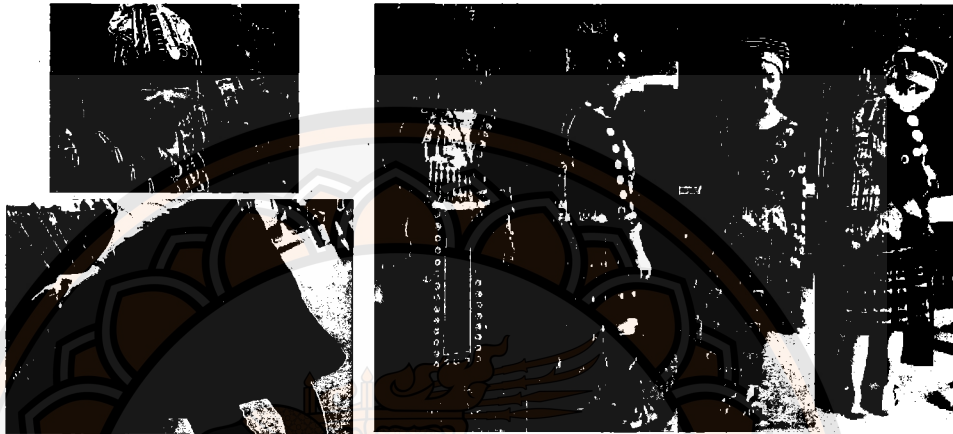
1. รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของผู้ใช้งาน
2. แนวโน้มทางการตลาด
3. พื้นฐานทางความคิด

ผู้วิจัยนำเข้าสู่กระบวนการออกแบบเบื้องต้น คือ เป็นลำดับความคิดที่มีอยู่มากมายหลายแบบ จากนั้นก็ทำแบบร่างแบบหยาบอันจะก่อให้เกิดประกายความคิดตามลำดับต่อไป โดยอาศัยข้อมูลที่สรุปมาได้

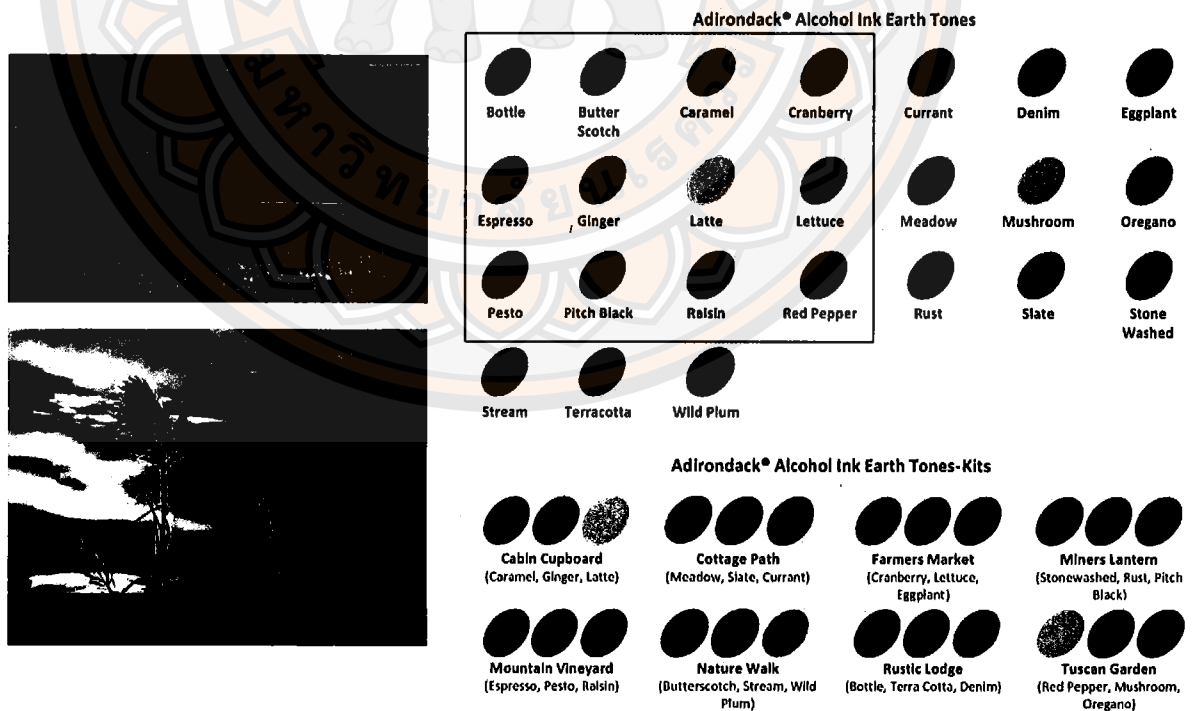
Mood & Tone

เอกลักษณ์เฉพาะตัว (Characteristic) เป็นการนำเอาความมีเอกลักษณ์ของการแต่งกาย ความเชื่อ การใช้ชีวิต มาใช้สร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋าและตัดทอนลายละเอียดให้เข้ากับลักษณะเฉพาะหรือสไตล์ของกลุ่มเป้าหมาย

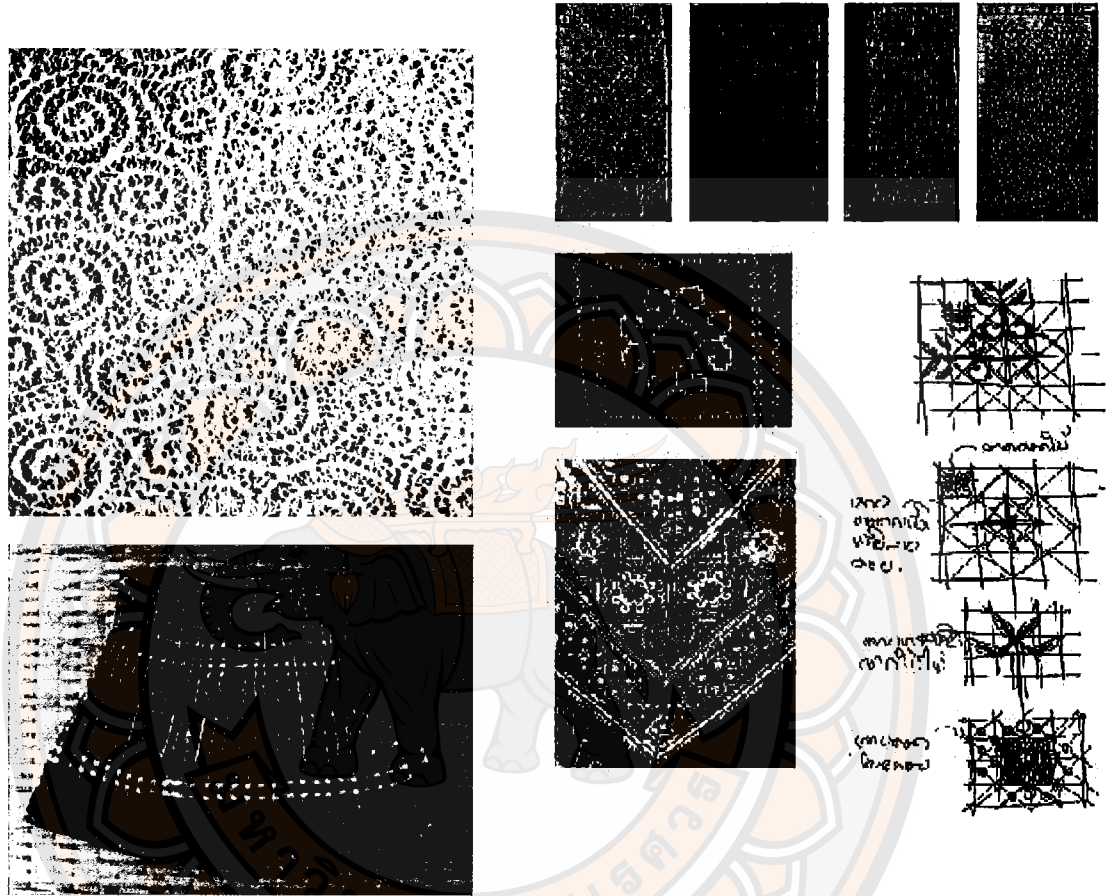
ภาพที่ 4.1 ภาพแสดงเอกลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าม้ง

ธรรมชาติ (Natural) การนำโทนสีจากธรรมชาติ (Earth tones) มาใช้ในการเลือกสีที่ใช้ในการออกแบบกระเป๋า

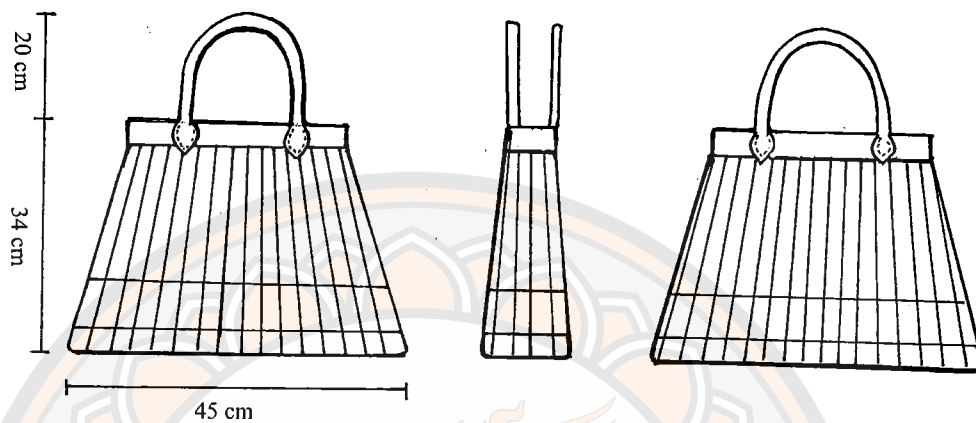
ภาพที่ 4.2 ภาพแสดงโทนสีจากธรรมชาติ

ประเพณี (Traditional) การนำเอาประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อเรื่องขวัญของชาวเขาเผ่าม้งมาสร้างเป็นลวดลายบนผลิตภัณฑ์

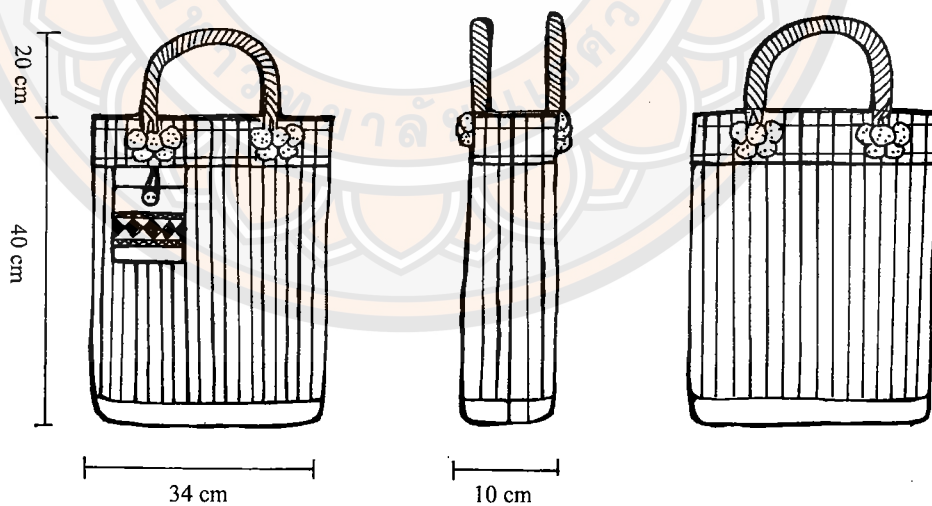
ภาพที่ 4.3 ภาพแสดงความเชื่อของชาวเขาเผ่าม้ง

1. ขั้นตอนแบบร่างผลิตภัณฑ์ของฝากจากเขาค้อแบบต่างๆ (Sketch Product)
แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดใหญ่

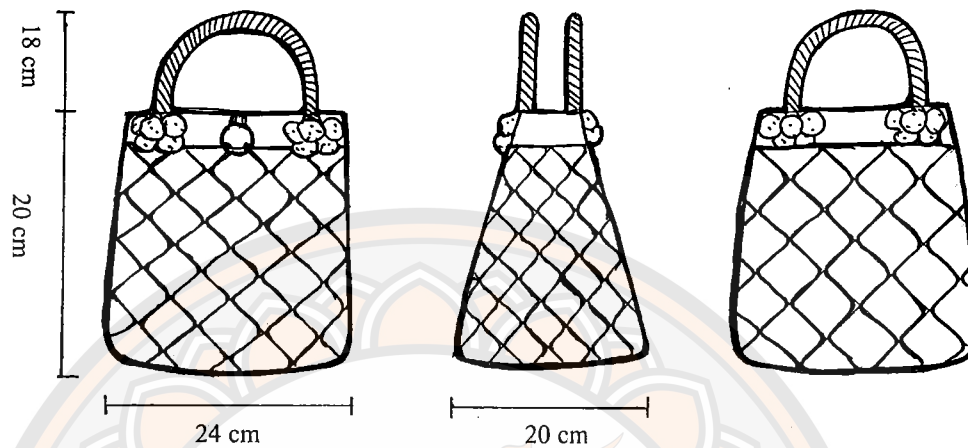
ภาพที่ 4.4 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดใหญ่

แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดกลาง

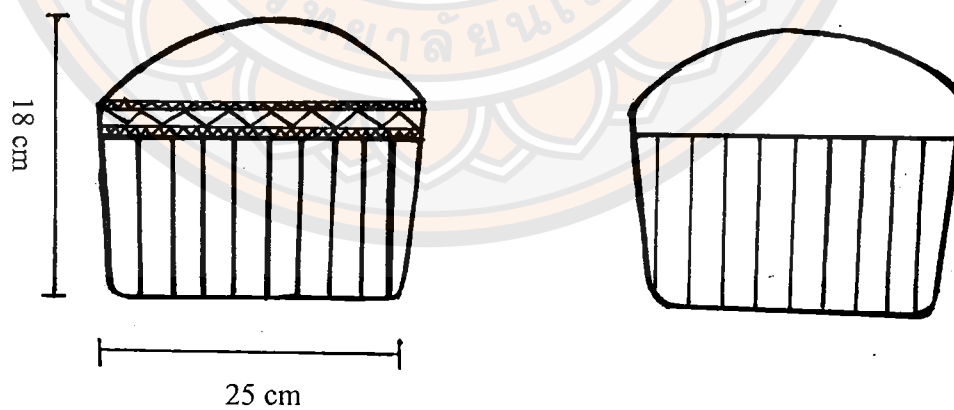
ภาพที่ 4.5 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดกลาง

แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดเล็ก

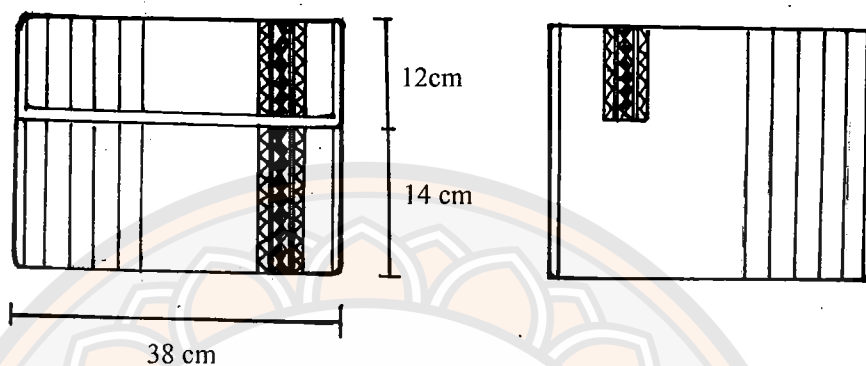
ภาพที่ 4. 6 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดเล็ก

แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าเครื่องสำอาง

ภาพที่ 4. 7 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์กระเป๋าเครื่องสำอาง

แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าแลปทอป(Laptop Case)

ภาพที่ 4.8 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์กระเป๋าแลปทอป(Laptop Case)

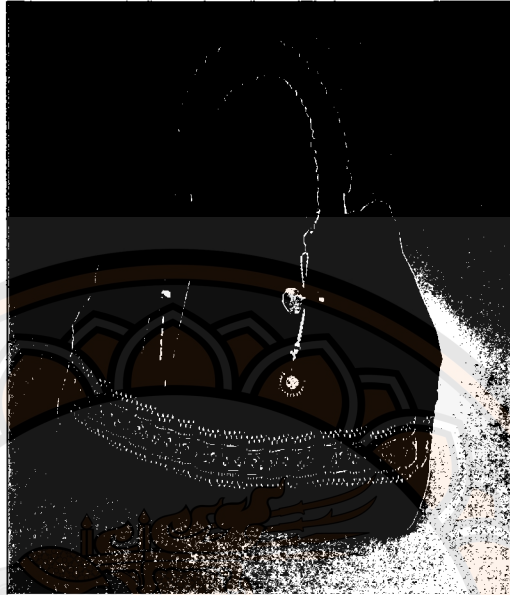
แบบร่างผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ

ภาพที่ 4.9 แบบร่างรูปด้านผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ 2 แบบ

ส่วนที่ 3 การพัฒนาและการสร้างสรรค์(Development and Design)

1.ผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดใหญ่

ภาพที่ 4.10 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดใหญ่

2.ผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดกลาง

ภาพที่ 4.11 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าถือขนาดกลาง

3.ผลิตภัณฑักระเป๋าทึอขนาดเล็ก

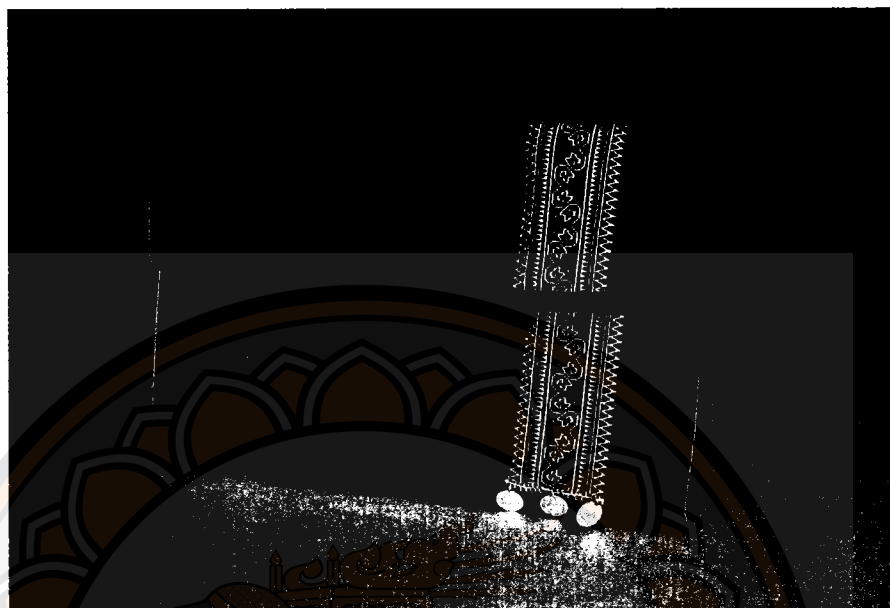
ภาพที่ 4.12 ผลิตภัณฑักระเป๋าทึอขนาดเล็ก

4.ผลิตภัณฑักระเป๋าทึอเครื่องสำอาง

ภาพที่ 4.13 ผลิตภัณฑักระเป๋าทึอเครื่องสำอาง

5.ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแลปทอป(Laptop Case)

ภาพที่ 4.14 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าแลปทอป(Laptop Case)

6.ผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ

ภาพที่ 4.15 ผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ 2 แบบ

ส่วนที่ 4 ผลงานที่สร้างสรรค์ (Product Design)

ภาพที่ 4.16 ภาพแสดงการจัดนิทรรศการ

ภาพที่ 4.17 ภาพแสดงการจัดนิทรรศการ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพทั่วไปของผลิตภัณฑ์ของฝักจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และนำไปสู่การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝักจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า และวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าศึกษาสภาพทั่วไปของผลิตภัณฑ์ของฝักจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝักจากอำเภอเขาค้อ ในประเด็นต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทของชาวเขาเผ่าม้งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบของฝักจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

สรุป

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝักจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จากการศึกษาสามารถศึกษาได้ดังนี้

1. การศึกษาบริบทของชาวเขาเผ่าม้งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศจีนและประเทศต่างๆใน เอเชียอาคเนย์ คือ เวียดนาม พม่า ลาว และประเทศไทย ม้งในประเทศไทยแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มคือ ม้งขาว เรียกตนเองว่า "ม้ง เตื่อว" (Hmong Daw/Hmoob Dawd) และม้งเขียว เรียกตนเองว่า "ม้ง นัจิว" (Hmong Njua/ Moob Ntsuad) นักภาษาศาสตร์ได้จัดภาษาม้งให้อยู่ในตระกูลภาษา แม้ว-เย้า ในกลุ่มภาษาจีน-ทิเบต จำนวนประชากรจากตัวเลขประชากรปี ๒๕๔๕ ม้งในประเทศไทยกระจายตัวอยู่ในจังหวัดต่างๆของภาคเหนือรวม ๑๓ จังหวัดมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๑๕๓,๙๕๕ คน หรือร้อยละ ๑๖.๖๗ ของจำนวนประชากรชาวเขาทั้งหมดในประเทศไทย

ระบบการปกครอง

วิลเลียม อาร์ เกดเดส นักมานุษยวิทยาออสเตรเลียได้ศึกษาถึงกระบวนการตั้งถิ่นฐานการขยายตัวของ หมู่บ้านและการตั้งหมู่บ้านใหม่ของชาวเขาเผ่าม้ง พบว่าขนาดของหมู่บ้านม้งมักจะขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์และขนาดความกว้าง ของพื้นที่ทำกิน การตั้งหมู่บ้านในระยะแรกที่ทำกินจะอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านนัก แต่เมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ทำให้ระยะทางจากไร่ถึงหมู่บ้านมีระยะไกลขึ้นก่อให้เกิดความยากลำบากในการ เดินทาง ดังนั้น จึงได้มีการสร้างกระท่อมหรือบ้านล่าลงขึ้นในไร่เพื่อให้อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว และในหลายกรณีสมาชิกในหมู่บ้านจะอยู่อาศัยในกระท่อมที่ไร่เป็นระยะเวลานาน หรือเป็นการถาวรโดยทิ้งสัตว์เลี้ยงไว้ภายในหมู่บ้านให้เด็กและผู้สูงอายุ เป็นผู้ดูแล ในระยะต่อมาที่อาศัยชั่วคราวในไร่จะก่อตัวเป็นหมู่บ้านใหม่และบางครั้งครอบครัวจะอพยพไปหาที่ดินทำกินในแหล่งอื่น

ระบบครอบครัวและเครือญาติ

การจัดระเบียบความสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันทางสายเลือดหรือเกี่ยวพันกันทางการแต่งงานหรือบุคคลที่ สังคมม้งระบุเป็นเครือญาติกัน แม้ว่าจะมีได้มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดหรือการแต่งงาน ความสัมพันธ์เหล่านี้ออกมาในรูปแบบต่างๆ กัน คือ ครัวเรือนและสายตระกูลครัวเรือนเป็นหน่วยจัดการความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจแบบ สังคมที่กระชับที่สุดในสังคมม้ง สมาชิกในครัวเรือนจะมีความผูกพัน ความสนิทสนม ความรักใคร่ปรองดองกันมากกว่าบุคคลอื่นๆ นอกครัวเรือน

โดยปกติครัวเรือนชาวม้งมักเป็นครอบครัวขยาย คือ บุตรชายที่แต่งงานแล้วจะพาฝ่ายสาวมาอยู่ในบ้านหลังเดียวกันกับพ่อแม่ของตน ในทางกลับกันที่บุตรหญิงที่แต่งงานแล้วจะแยกครอบครัวออกไปอยู่กับบิดามารดา ของฝ่ายชาย การปลูกข้าวเพื่อยังชีพเป็นกิจกรรมร่วมของครอบครัวขยาย ผลผลิตเป็นกองกลาง สำหรับสมาชิกในครัวเรือน ส่วนการผลิตเพื่อการแลกเปลี่ยน เช่น การปลูกข้าวโพดการปลูกฝิ่น ฯลฯ เป็นกิจกรรมของครอบครัวย่อยของครัวเรือน

สังคมม้งเป็นสังคม "ปิตุพงศ์"ที่ สืบเชื้อสายทางฝ่ายชาย เครือญาติในสายตระกูล (Lineage) เดียวกันนี้จะมีขอบเขตไปห้าชั่วอายุคน (Generations) คือ นับตั้งแต่รุ่นลูก, รุ่นพ่อแม่, รุ่นปู่ย่า, รุ่นทวด และรุ่นพี่-แม่ของทวด (เทียด) ดังนั้นในระหว่างชาวม้งด้วยกันถ้าสามารถสืบสาวไปได้ว่า สืบเชื้อสายโดยตรง มาจากทั้งห้ารุ่นดังกล่าวถือว่าเป็นสายตระกูลเดียวกัน ซึ่งห้ามแต่งงานระหว่างตระกูลเดียวกัน จะเห็นได้ว่าสายตระกูลของชาวม้งเป็นกลุ่มทางสังคมขนาดใหญ่ มีการช่วยเหลือกันในกรณีที่มีความต้องการแรงงานครัวเรือนหนึ่งมักจะนิยม เคลื่อนย้ายไปยังหมู่บ้านที่มีเครือญาติที่เป็นสายตระกูลเดียวกันคอยช่วยเหลือการแผ่กระจายของสายตระกูลออกไปอย่างกว้างขวาง

ในหมู่บ้านต่างๆก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจภายในระบบการเกษตรแบบย้ายที่โดยที่ครอบครัวของสายตระกูลตามหมู่บ้านต่างๆจะเป็นแหล่ง ที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ทำมาหากินที่อุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งที่ให้การช่วยเหลือเครือญาติพี่น้องที่ไปตั้งหลักแหล่งใหม่

ระบบความเชื่อ

โดยทั่วไปชาวม้งมีความเชื่อหรือศาสนาแบบนับถือผี (Animist) ผสมกับการบูชาบรรพบุรุษ (Ancestor Worship) สารสำคัญของระบบความเชื่อดังกล่าวได้แก่ ความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ (Supernatural) อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่า ชาวม้งมองปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่างๆ ว่าอยู่ภายใต้การบงการของอำนาจเหนือธรรมชาติทั้งสิ้นแต่หมายความเชื่อ เรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติมีความสำคัญในวัฒนธรรมและสังคมชาวม้ง สิ่งเหนือธรรมชาติตามระบบความเชื่อของชาวม้ง สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ชนิด คือ (๑) ผีต่างๆ (๒)ขวัญซึ่งได้แยกพิจารณาต่อไปคือ

-ความเชื่อเรื่องผี

เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ มีลักษณะเหมือนมนุษย์แต่มีอำนาจเหนือกว่าซึ่งสามารถให้ทั้งคุณและโทษแก่ มนุษย์ได้ ผีในวัฒนธรรมม้งสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท ฝ่ายดี และฝ่ายร้าย ฝ่ายดีเป็นผีประจำเสากลางในบ้านของชาวม้ง ทำหน้าที่ปกป้อง คุ่มครองคนในครัวเรือน ผีบรรพบุรุษ มีหิ้งติดฝาผนังบ้านเป็นที่อยู่อาศัย ผีแห่งความร่ำรวยและทรัพย์สมบัติ อาศัยอยู่ที่แผ่นกระดาษติดฝาผนัง ใกล้กับหิ้งผีบรรพบุรุษ ผีประตู่ทำหน้าที่ปกป้องของครอบครัว และผีเตาไฟใหญ่ และเตาไฟเล็ก มีหน้าที่ปกป้องคุ่มครองคนในครัวเรือน จะเห็นได้ว่า "ผี" ที่ให้คุณแก่มนุษย์ เป็นผีที่อาศัยอยู่ในบ้านของชาวม้ง อย่างไรก็ตามผีที่ดีผีที่ให้คุณดังกล่าวจะให้โทษแก่มนุษย์ได้ หากมนุษย์ไปลบหลู่หรือขาดการเอาใจใส่ในการให้เครื่องเซ่นแก่ผีเหล่านั้น การเซ่นสังเวยมักจะทำให้หมูหรือไก่แล้วแต่กรณี ส่วน "ผี" ฝ่ายร้ายได้แก่ ผีที่อยู่ตามป่าเขาเป็นผีที่ดุร้ายและมักก่อให้เกิดภัยพิบัติแก่มนุษย์

-ความเชื่อเรื่องขวัญ

ขวัญเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างหนึ่งแต่ไม่ได้มีลักษณะ เหมือนมนุษย์อย่างฝ่ายดีและฝ่ายร้าย ชาวม้งเชื่อว่าขวัญอยู่ใน ร่างกายของมนุษย์ตั้งแต่ ๔-๙ แห่ง แล้วแต่ความเชื่อถือเมื่อขวัญบางส่วนออกไปจากร่างกายมนุษย์จะทำให้ มนุษย์เกิดการเจ็บป่วย การตายของมนุษย์แสดงว่าขวัญออกไปจากร่างกายทั้งหมด ดังนั้นมนุษย์จึงต้องระวัง มิให้ขวัญเกิดการตกใจ ซึ่งจะทำให้ขวัญหนีออกไปจากร่างกายของมนุษย์ จึงมีการบำรุงรักษาขวัญ หรือมัดขวัญอยู่เสมอ และมีพิธีเรียกขวัญกลับมาถ้าเข้าใจว่าขวัญหนีออกไปจากร่างกาย

ผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ ได้แก่ หมอผี เมื่อชาวม้งเกิดการเจ็บป่วยหรือประสบภัยพิบัติต่างๆ หมอผีจะทำหน้าที่ตรวจสอบว่า เกิดจากการกระทำของผีชนิดไหนหรือสาเหตุของการป่วยไข้ ทั้งนี้อาจจะกระทำได้โดยการใช้ไม้คู่เสี่ยงทาย หรือประกอบพิธีติดต่อกับผี หรือหาวิธีบรรเทาอาการเจ็บป่วยหรือภัยพิบัติต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ชาวม้งไม่ได้พิจารณาว่าอาการเจ็บป่วยหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ว่าเกิดจากการกระทำของอำนาจเหนือธรรมชาติแต่อย่างใดเลย ดังนั้น ในการรักษาความเจ็บป่วยนอกจากการใช้หมอผีแล้วยังอาจจะใช้หมอยาก็ได้ หมอยานี้มิได้เป็นผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับผี แต่เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการใช้ยากลางบ้านหรือสมุนไพร

ระบบเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันไม่อาจกล่าวได้ว่า สังคมม้งเป็นสังคมที่มีลักษณะการประกอบการเกษตรและระบบเศรษฐกิจที่เป็น ลักษณะเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เนื่องจากหมู่บ้านชาวม้งในท้องที่อำเภอและจังหวัดต่างๆ ได้รับอิทธิพลจากภายนอกและการพัฒนาจากหน่วยราชการต่างๆ ในระดับมากน้อยต่างกันปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ระบบการประกอบการเกษตรมีความแตกต่างกันตั้งแต่การเกษตรเลื่อนลอยแบบหมุนเวียนไปจนถึงแบบถาวร นอกจากนี้จากหลักฐานเท่าที่มีอยู่ก็ยังไม่สามารถแสดงฐานะทางเศรษฐกิจของชาวม้งในส่วนทั้งหมดนอกจากเพียงแต่จะแสดงตัวเลขของรายได้เฉลี่ยต่อคนของแต่ละ หมู่บ้านเท่านั้นเป็นต้น ซึ่งมีความแตกต่างกันอยู่มาก

2. เพื่อพัฒนารูปแบบของฝักจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ กระบวนการออกแบบเป็นไปตามหลักการการออกแบบอันประกอบไปด้วย

- 2.1 แนวคิดในการออกแบบ
- 2.2 หลักการในการออกแบบ
- 2.3 ส่วนประกอบที่สำคัญในการออกแบบ
- 2.4 องค์ประกอบในการออกแบบ
- 2.5 กราฟิก

3. ผลการออกแบบได้ดำเนินไปตามแนวทางการศึกษาข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลทางการตลาด และข้อมูลทางด้านเทคนิคต่างๆ ตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบได้ข้อสรุปดังนี้

ผลิตภัณฑ์ของฝักจากอำเภอเขาค้อ เป็นตัวแทนของวัฒนธรรม รูปแบบการแต่งกาย และระบบความเชื่อของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง บ่งบอกถึงการได้มาเยี่ยมชมอำเภอเขาค้อ ซึ่งเป็นที่ที่ได้ชื่อ

ว่ามีชุมชนชาวเขาเผ่าม้งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ผลิตภัณฑ์ผ้าชาวเขาเผ่าม้งเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่ต้องการซื้อเป็นของที่ระลึก ของฝาก และสินค้ายังสามารถใช้งานได้ในชีวิตประจำวัน รูปแบบที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์แบบเดิม เช่นการผสมผสานวัสดุ และเทคนิคการตัดเย็บที่ต่างจากแบบเดิม การนำผลิตภัณฑ์ไปใช้แล้วเสริมบุคลิกของตนเองได้ ก็ทำให้การตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น ดังนั้นสินค้าที่มีคุณภาพดีก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจในการซื้อได้

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

การศึกษาสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การศึกษาบริบทของชาวเขาเผ่าม้งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จากการศึกษาอำเภอเขาค้อ ซึ่งเป็นที่มีชาวเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่เป็นชุมชนม้งที่ได้ชื่อว่าใหญ่ที่สุดในประเทศไทย จึงทำให้เกิดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอันมีเอกลักษณ์และน่าสนใจ ถือได้ว่าเป็นจุดเด่น จุดสนใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอำเภอเขาค้อได้เป็นอย่างดี ในด้านการท่องเที่ยว การผลิต และจัดจำหน่ายสินค้า ของฝาก ของที่ระลึกโดยมีอยู่ทั่วไปในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

2. ศึกษาปัญหาและความต้องการของผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ จากการศึกษาผู้วิจัยได้พบถึงปัญหาด้าน ผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ ดังนี้

- ผลิตภัณฑ์ต้องมีความมีเอกลักษณ์เฉพาะ
- ผลิตภัณฑ์ต้องเสริมบุคลิกแก่ผู้ใช้งาน
- ผลิตภัณฑ์ต้องมีความหลากหลายซึ่งเหมาะกับบุคคลในหลายสไตล์

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของฝากจากอำเภอเขาค้อ โดยใช้อัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรนำการศึกษาสภาพทั่วไปของชาวเขาเผ่าม้งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มาใช้ประโยชน์ในเรื่องแนวทางการออกแบบให้มากที่สุด คือ ในเรื่องการนำเอาเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์มาใช้ประโยชน์และคำนึงถึงการออกแบบโครงสร้าง

2.ราคาของผลิตภัณฑ์ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ของฝากทั่วไป ดังนั้นผลิตภัณฑ์ต้องดูเหมาะสมกับราคาของผลิตภัณฑ์ด้วย

3.การเก็บข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่นำมาศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปได้ลำบาก เนื่องจากข้อมูลบางอย่างที่ต้องการเป็นข้อมูลที่หาได้ยาก และผู้ให้สัมภาษณ์มีเวลาไม่มากนักในการนัดสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกข้อมูลต่างๆที่ดีที่สุดเท่าที่มีอยู่และเท่าที่จะสามารถสืบค้นได้ในขณะนี้

4.ขั้นตอนการผลิตภัณฑ์ต้นแบบ หากต้องมีกระบวนการทำที่ยากและซับซ้อนควรวางแผนระยะเวลาสำหรับขั้นตอนนี้ให้มากเพราะในขั้นตอนนี้มีไม่ใช่เพียงการทำขึ้นมาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีการปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้รอบรู้ท่านอื่นๆด้วย ถ้าไม่มีการวางแผนทำงานให้เป็นผลงานที่ออกมาอาจจะไม่สมบูรณ์ตามที่ตั้งไว้หรืออาจเสร็จไม่ทันตามเวลาที่กำหนดได้

5.การตัดสินใจในการออกแบบควรใช้เหตุผลและข้อมูลเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจมากกว่าความรู้สึกส่วนตัว การรู้จักวางแผนให้เวลากับที่สำคัญโดยการเรียงลำดับงานใดควรทำก่อน ทำหลัง บวกกับความอดทนจะช่วยให้ผลงานออกมาสมบูรณ์มากขึ้น

บรรณานุกรม

- นพวรรณ หมั่นทรัพย์.(2539).การออกแบบเบื้องต้น.กรุงเทพฯ: โชตนาพรินติ้ง จำกัด.
นวนน้อย บุญวงศ์.(2539).หลักการออกแบบ.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สาคร คันธโชติ.(2528).การออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์.กรุงเทพฯ:
ไอเอส พรินติ้งเฮาส์.
สุจริตลักษณ์ ดีผดุง.(กันยายน 2538).หนังสือสารานุกรมกลุ่มชาติ (มัง).
ม.ป.ป.พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2555,
จาก <http://hmong.hilltribe.org/thai/>
ม.ป.ป.(03 เมษายน 2008).คลังเอกสารสาธารณะ. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2555,
จาก <http://www.openbase.in.th/node/3441>

